



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

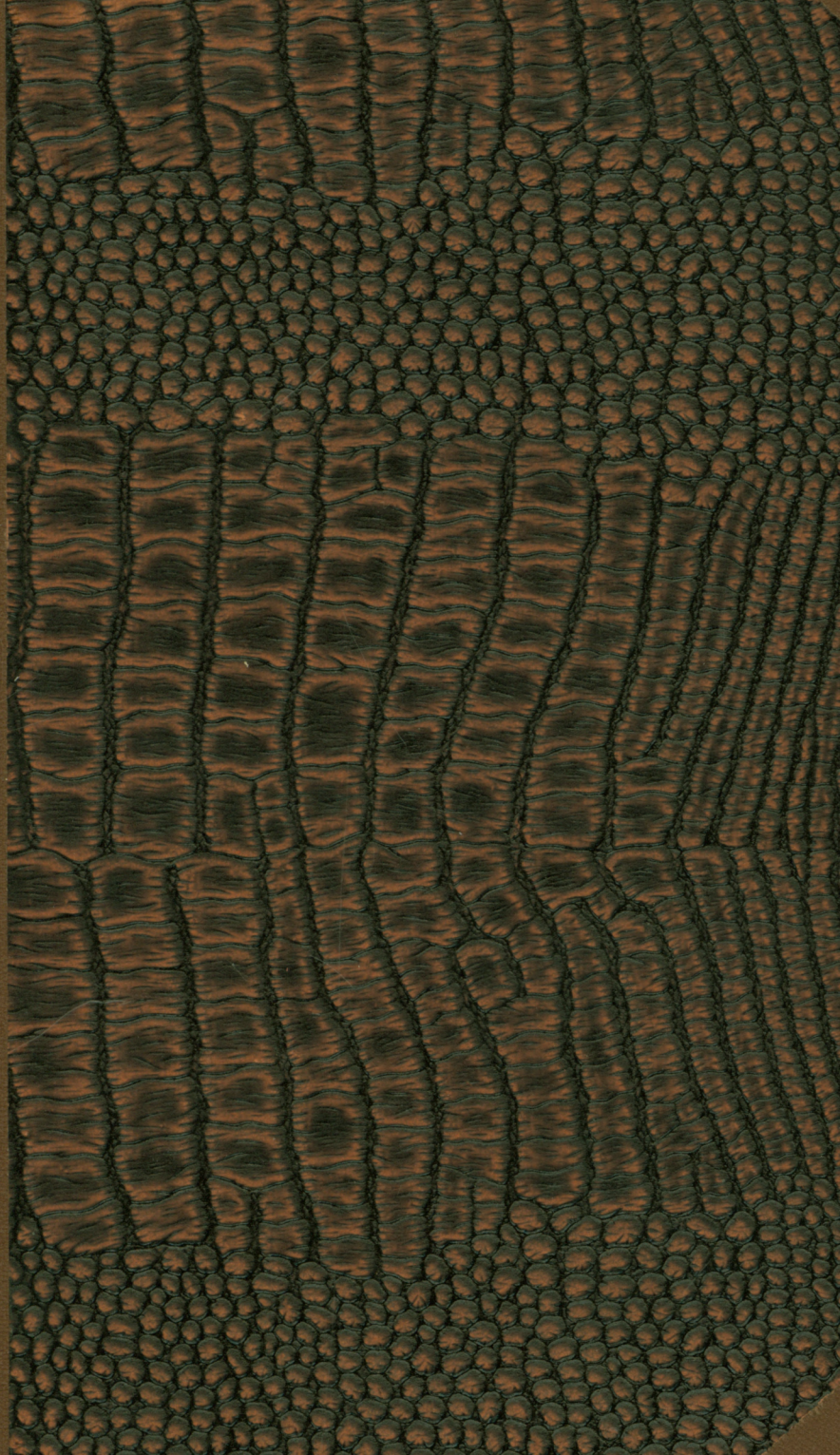
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



MINDESKRIFT

FOR

OLUF BORCH

PAA 300=AARSDAGEN FOR HANS FØDSEL

AF

CARL CHRISTENSEN, TAGEA EGEDE CHRISTENSEN,
VILHELM MAAR, ASTRID WENTZEL,
P. B. C. WESTERGAARD

VED

VILHELM MAAR



NYT NORDISK FORLAG
ARNOLD BUSCK
KØBENHAVN
1926

MINDESKRIFT FOR
OLUF BORCH



L. Sluſſ Borch. mm.

MINDESKRIFT

FOR

OLUF BORCH

PAA 300-AARSDAGEN FOR HANS FØDSEL

AF

CARL CHRISTENSEN, TAGEA EGEDE CHRISTENSEN,
VILHELM MAAR, ASTRID WENTZEL,
P. B. C. WESTERGAARD

VED

VILHELM MAAR



NYT NORDISK FORLAG
ARNOLD BUSCK
K Ø B E N H A V N
1 9 2 6

*Udgivet med
Understøttelse af Carlsbergfondet*

INDHOLD

	Pag.
Forord	11
OLAUS BORRICHIVS: (Indledning af V. M.)... ..	13
— — : Nitrum non inflammari.	15
— — : Sur la prétendue Inflammabilité du Nitre	19
— — : Salpeter er ikke brændbart..	23
CARL CHRISTENSEN: Ole Borch som Botaniker	27
TAGEA EGEDE CHRISTENSEN: <i>Bibliographia Borrighiana</i>	37
VILHELM MAAR: Om oprindelsen til navnet <i>Collegium Medi-</i> <i>ceum</i>	65
ASTRID WENTZEL: Borchs Kollegiums Haandskriftsamling	97
P. B. C. WESTERGAARD: Portræter af Ole Borch..	121

Borchs navnetræk under portrættet før titelbladet er en gengivelse af hans underskrift under fundatsen for Collegium Medicum. Se p. 66, note 2.

Vignetten p. 17 er fra GUDMANNUS POSSCHOLANUS JOH. FIL.: *Flora Medicea Hafniaca*. Hafniæ 1691 (14 Novembr.). 4^o. (Literis Joh. Phil. Bockenhoffer.)

Vignetten p. 21 er fra HILARIUS CHRISTOPHORUS KAASBÖL: *Dissertatio . . . De Modis Salutandi*. Hafniæ 1703 (5. Dec.). 4^o. (Literis Wilhadi Jersini.)

Vignetten p. 25 er fra MARTINUS FRISIUS LAUR; FIL.: *Dissertatio Prima De Erroribus Pictorum*. Havniæ MDCCIII (12. Decembr.). 4^o. (Ex Typographéo Reg. Maj. & Univers.)

Vignetten p. 36 er fra NICOLAUS AAGARDUS EB. F.: *Thya Illustranda* [III]. Hafniæ 1713 (1. Decemb.). 4^o. (Typis Joh. Sebastiani Martini.)

Vignetten p. 64 er fra CHRISTIANUS ULRICUS CLAUSEN: *Dissertationis De Eo, Qvod Ex Principio Identitatis . . . Particula Prima*. Hafniæ MDCCLXX (12. Junii). 4^o. (Literis Nicolai Mölleri.)

Vignetten p. 146 er aftryk i rødt lak af Borchs signet under hans testamente. 3 gange lineær forstørrelse. — Universitetets Arkiv 2130 (Konsistoriums Arkiv. Pakke 157).

HANS JØRGENSENS
BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

OLUF BORCH var en saa betydelig videnskabsmand og et saa sympatisk menneske, at det er unødvendigt at give grunde, hvorfor man har ønsket at mindes hans 300-aars fødselsdag ved udgivelsen af et skrift til hans ære. Men maaske vil nogen beklage, at et saadant skrift ikke indeholder bidrag til bedømmelsen af BORCH som filolog, kemiker eller læge, da man først vil kunne naa til en mere indgaaende forstaaelse af videnskabsmanden BORCH end den, vi i øjeblikket har, naar disse, de tre vigtigste, sider af hans videnskabelige personlighed foreligger klarere belyst. Og hertil vil jeg ikke have andet at sige, end at ingen kan beklage det mere end jeg. Dansk videnskab skylder endnu stadig BORCH at drage hans arbejder frem for lyset og ikke vedblivende at lade dem henligge i skyggen af Collegium Mediceum.

VILHELM MAAR.

13, Store Kannikestræde
København
1. Februar 1926.

ANTALLET og omfanget af Oluf Borchs kemiske arbejder er stort. Og i een henseende adskiller de sig i allerhøjeste grad fra saa godt som alle andre forskeres arbejder, men da ganske særlig fra dem, der offentliggjordes af kemiens dyrkere i det 17. aarhundrede: Borch drager ikke slutninger af sine forsøgsresultater. Ikke i sine publikationer. At han ene med sig selv eller kyndige venner har drøftet betydningen af et givet forsøg, er en selvfølge; men naar han offentliggør sine forsøg, beskriver han dem, meddeler resultaterne og overlader til andre at slutte, hvad de vil, af dem. Paa en tid, hvor selv de bedste var tilbøjelige til at slutte alt for hurtig og alt for meget af en iagttagelse, og hvor de næstbedste endog undertiden drog slutninger af forsøg, de kun havde tænkt sig til, men aldrig anstillet, er Borchs fremgangsmaade meget paafaldende. Den kan maa-ske forklares som udslag af hans store beskedenhed, muligvis bedre som et tegn paa, at han ikke vilde ledes for vidt eller paa afveje, ikke vilde udsætte sig for at begaa de samme fejl, han saa tidens største kemiske forskere begaa snart sagt hver dag. Men i nogen grad skyldes Borchs tilbageholdenhed med hensyn til at udtale sig om betydningen af sine forsøgsresultater sikkert ogsaa en svigtende evne eller et svigtende mod, hvad han utvivlsomt var sig bevidst.

Som først paavist af S. M. Jørgensen¹⁾, har Oluf Borch fremstillet ilt næsten hundrede aar før Scheele og Priestley. Men ikke nok hermed; han har paavist iltens to hovedegenskaber: at den er ildnærende, og at den ikke er brændbar. Han forstod imidlertid ikke rækkevidden af sit fund, og dette kom saaledes ikke til at føre videnskaben frem. Alligevel fortjener Oluf Borch at mindes som den, der hundrede aar før nogen anden har fremstillet og karakteriseret det »grundstof«, som betinger alt højere liv her paa jorden.

¹⁾ S. M. JØRGENSEN: *Om Iltens Opdagelse*. I: *D. Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter*, 7. Række, Naturvidensk. og mathem. Afd. IV. 3. P. 212–13. Kjøbenhavn 1907. 4^o. Ogsaa som særtryk.

THOMÆ BARTHOLINI
Acta Medica Et Philosophica Hafniensia
Ann. 1677 . 1678 . 1679.

Volum. V. Hafniæ cl̄ōcl̄ōLXXX. 4^o. P. 213—16.
[Obs.] LXXXVIII.

Nitrum non inflammari.

213

Ol. Borrachii.

Nitrum, ait Vir doctus libello de Natur. historiâ nitri¹⁾, est inflammabile, quod experientia probatum est, si particula ejus injiciatur in ignem, confestim flammam concipit & ardet, relinquendo calcem vel cineres post se. Ardet subito & vehementer, ardet deorsum, cum ignes alii ascendant. At mille experimentis nihil tale mihi comperitum. Id video, quoties carboni candenti infunditur nitrum, excitari flammam, sed nitrum ideo inflammari non video. Excitatur nimis ardor, sive flamma in carbone luculentior, quam ante, non quia nitrum accenditur, sed quia follis vicem sustinet. Id evidenter con|nitur, quoties nitrum in mediis flammarum complexibus in ti|gillo liqvefactum consistit, enimvero hic non tantum non inflam|gnatur, sed injectum sibi flammanem carbonem magno impetu à se rejicit, & in altum propellit. Quin & carbonem frigidum flatu suo accensum mox sufflando, si levior est, è tigillo excutit. A nitro tamen ipso non accenditur frigidus carbo, sed à particulis ignis in poris liqvefacti nitri oberrantibus; verum à nitro ipso jam in motu existente carbo violenter propellitur in sublime, & nisi gravior fuerit, extra tigillum protruditur. Sic in pulvere pyrio sulphur & carbonarium pollen accenduntur, sed placidè, nitrum avtem superveniens, & jam ab his accensis irritatum, vehementi af-

214

¹⁾ *Naturalis Historia Nitri . . . Authore* GUILIELMO CLARCKE Anglo. Francofurti & Hamburgi 1675. 8^o. P. 13. — William Clarke fuit B. A et socius Collegii Oriolensis. Editio Anglica princeps: *The Natural History of Nitre . . . with its Virtues and Uses* prodit Londini 1670 in 8^o. [nota edit.]

flatu suo spargit cæterorum flammam largiùs, & impulso suo glandem etiam ferream in distantem murum promovet. Scilicet agit hîc nitrum sed fortiùs id, qvòd in bombardâ pnevmaticâ solus aër compactior, qvippe is ut per vim in tubo illo compressus, mox ubi laxato fræno sui juris evadit, cum impetu erumpens glandem plumbeam minutam eo usq; propellit, ut objectum asserem tenuiorem trajiciat. Quo pacto & pueri è fistulis suis pisa in distans agunt solo afflatu. Ego ergo nitrum contemplor, ut salem infinitis particulis flabelliferis prægnantem, avt ut salinorum laterum follem clavsum, distentumq;, qvi motu ignis reciprocante luculenter apertus quaquaversum spargit flatus suos, & magno impetu obstantia elidit. Hic si leniùs aperiatur, ut fit, cùm dissolvitur in liqvoribus, avt ipsâ aqvâ, idem agit, sed remissiùs, hoc est afflatu suo refrigerat. Utrum avtem partes illæ flatuum genitrices constant ex intercepto inter laminulas ipsius aëre, an ex aliter atq; aliter figuratis corpusculis, ii ulterius discipiant, qvibus otium & volupe. Mihi hîc sufficit, à nullo hactenus phænomeno in igne evidenter exsculpi, qvòd nitrum inflammetur. Videtur quidem obstare experimentum qvoddam fabris argentariis solenne, sed revera non obstat. Res ita se habet: illi, qvòd ad cupellam (qvam vocant) provocare operosum, sæpe argentum impurius in laminas tenuatum admisto nitro includunt tigillo, inversoq; tigillo alio, sed exiguo foramine pertuso, commissuris argillâ oclusis, igni committunt. Sensim funditur nitrum, funduntur argentæ laminæ, sed ubi ad certum violenti caloris gradum mistura incaluit, cum fremitu per ostiolum illud minutum eluctatur flamma, atq; impuritates argenti maximam partem in aëra secum evehit, non sine nullâ argenti jacturâ. Hîc pertendent, qvi nitrum constituunt inflammabile, hanc omnem flammam à nitro accenso coortam esse, qvòd sine injectis carbonibus sponte deflagrârit. Mihi id parum fit verisimile; nam qvis spondebit in tigillum mediis flammis immersum nullos carbones minutos per foramen apertum incidisse, qvi hanc flammam excitaverint, eoq; validiorem, qvòd per angustias ei luctandum, multo flatu ad exeundum impellente? nam in hac operatione multo plus flatuum violentissimorum, qvàm flamma erumpit. His accedit, qvòd ignis per poros tigilli irrumpens in flammam quidem non abeat, solo nitro ibi præsentè, non difficulter tamen colligit se se, ubi aliud corpus solidius nitro permistum fuerit, in cujus poris particulæ ejus

sibi firmiùs qveant copulari, adeoq; junctis viribus agere, id qvòd in hoc fabrili opere contingit. Hinc particulæ ignis in nitrum re-
 torto vitro contentum ab arenâ validè calente impulsæ nihil accen-
 dunt, sed si nitro illi aliquid sulphuris miscueris, accendunt & qui-
 dem alacriter, de qvo videantur experimenta in Actis nostris Me-
 dicis Anni 1671, & 1672¹⁾. Si quis adhuc suspicetur nitrum in-
 flam||mari, admoveat frustulum ejus accensæ candelæ, & satis diu 216
 ibi contineat, nihil flammæ concipi evidentissimè spectabit. Neq;
 etiam experimenta ostendunt nitrum vim suam deorsum dun-
 taxat exserere, sed qvaqvaversum. Certè sursum ire liqvuidissimè
 declarat experimentum fabrorum argentariorum, de qvò jam ante;
 namq; ad aliquot pedes in altum assurgit ex angustiis foraminis
 luculenta flamma à nitro impulsæ. Quòd avtem uncia²⁾ nitri batillo
 ferreo imposita, superinjecto carbone vivo ferrum diu candens ef-
 ficiat, nihil aliud docet, qvàm vim nitri etiam deorsum tendere, id
 qvòd negaverit nemo, qvòd si avtem batillum supremo loco sta-
 tuas, medio nitrum, infimo candentem carbonem, videbis batillum
 eodem modo incandescere.

1) THOMÆ BARTHOLINI *Acta Medica & Philosophica Hafniensia Ann. 1671.*
 & 1672. Hafniæ c167cLXXIII. 4º. P. 135–38. [nota edit.]

2) 31. 25 gr. [nota edit.]



Sur la prétendue
inflammabilité du nitre, par

430

OLAUS BORRICHIVS.

UN Savant a dit dans son *Histoire Naturelle du nitre*¹⁾, » l'expérience prouve que le nitre est inflammable; pour peu qu'on en jette dans le feu, il s'embrase subitement & violemment, & sa flamme est poussée de haut en bas, c'est-à-dire dans une direction contraire à celle des flammes ordinaires qui tendent toutes à s'élever de bas en haut. Lorsqu'il est consumé, il laisse de la chaux ou des cendres «. Pour moi, après avoir consulté l'expérience en mille manières, je me crois fondé à douter de l'inflammabilité du nitre; je sais que si l'on jette du nitre sur || des charbons ardents, il en résulte de la flamme, mais j'attribue cette flamme à l'action du nitre qui fait la fonction de soufflet, & non à l'inflammation de ce sel; en effet, que l'on expose au feu le plus violent du nitre renfermé dans un creuset, non-seulement ce nitre ne s'enflamme point, mais il rejette avec force les charbons ardents qu'on y fait tomber, & si ce sont des charbons éteints, ils s'embrasent d'abord & sont lancés ensuite hors du creuset, pour peu qu'ils soient légers. Or, voilà deux actions différentes, l'embrase-ment du charbon, & son expulsion hors du creuset; j'attribue la première aux particules ignées répandues dans les pores du nitre en fusion, & la seconde au nitre lui même. Ainsi dans la poudre à canon, le soufre & le charbon pilé s'allument, mais sans explosion, c'est le nitre qui étant excité par ces matières enflammées, augmente encore leur embrase-

1) Voy. p. 15, la note.

ment, & par son élasticité est capable de lancer un boulet de fer à une grande distance : c'est par un effet semblable que l'air comprimé dans une canne à vent pousse une balle de plomb avec assez de force pour percer une planche, & que le souffle d'un enfant darde des pois ajustés dans une sarbacane. Je regarde donc le nitre comme renfermant en lui-même une grande quantité de matière expansible, laquelle mise en action par le feu, se répand de toutes parts & pousse avec violence les obstacles qui s'opposent à son mouvement ; au lieu que si elle est mise simplement en liberté par la solution du nitre dans l'eau, son effet se borne à rafraichir cette eau.

Mais, dira-t-on, l'inflammabilité du nitre est prouvée par une expérience vulgaire. Souvent les Orfèvres préfèrent à l'épreuve laborieuse de la coupelle, celle qui suit comme moins pénible : ils réduisent en lames déliées l'argent qu'ils veulent essayer, & mettent ces lames avec du nitre dans un creuset recouvert d'un autre creuset renversé, & percé d'une petite ouverture ; les deux creusets sont luttés ensemble avec de l'argile. Le nitre se fond peu à peu, les lames d'argent se fondent aussi, & lorsque le feu est poussé à un certain degré, il sort par la petite ouverture laissée au fond du creuset supérieur une flamme qui emporte avec elle la plus grande partie des impuretés de l'argent, & même un peu du métal. Dans cette expérience ajoutera-t-on, on n'a point mêlé de charbon avec le nitre, & par conséquent le nitre seul peut s'être enflammé.

Je n'adopterai point cette conséquence, car il me paroît très vraisemblable que dans cette opération il tombe quelques petits charbons dans le creuset qui en est environné, & qui a une ouverture, comme j'ai dit ; ces petits charbons auront donné lieu à l'inflammation, & l'inflammation à l'éruption de la matière expansible, plus abondante dans ce cas que celle de la flamme, & d'autant plus impétueuse qu'elle s'échappe par un passage plus étroit. Je conçois donc que les particules de feu qui pénètrent de tous côtés dans l'intérieur du creuset à travers ses pores, n'y produisent aucune inflammation tant qu'il n'y a du nitre, mais que s'il se mêle au nitre & dans ses pores une matière plus solide, plus analogue à l'action des particules ignées, elles s'y attachent facilement, & par leur réunion produisent une inflammation d'autant plus violente que la matière expansible du nitre mise en action par le feu

en augmente l'effet. Ce || qui justifie ma conjecture sur les véri- 432
tables causes de l'inflammation qui arrive dans ce procédé, c'est
que si vous exposez au bain de sable le plus ardent du nitre ren-
fermé dans une cucurbite de verre, il n'y aura aucune inflamma-
tion, & qu'aucontraire il y en aura une très-prompte aussi-tôt
qu'on aura jetté un peu de soufre sur le nitre. (a) Si quelqu'un
vouloit encore se persuader que le nitre est inflammable, qu'il
prenne une aiguille de nitre cristallisé, & qu'il la tienne tant qu'il
voudra exposée à la flamme d'une chandelle, il se convaincra par
sa propre expérience de la non-inflammabilité du nitre.

Au reste, l'action du nitre ne s'exerce pas uniquement de haut
en bas, mais en tout sens; l'expérience par laquelle j'ai dit plus
haut que les Orfèvres essayoient quelquefois l'argent, fait voir claire-
ment que l'action du nitre s'exerce de bas en haut, car il sort par
l'ouverture pratiquée au fond du creuset supérieur une flamme
vive qui s'élève de plusieurs pieds. Il est vrai que si on met une
once¹⁾ de nitre sur une feuille de fer battu, & qu'on pose sur ce
nitre un charbon ardent, le fer devient rouge, & demeure rouge
pendant long-temps; mais la même chose arriveroit si l'on répétoit
cette expérience dans un ordre renversé, c'est-à-dire, si l'on met-
toit le fer dessus, le charbon dessous & le nitre entre deux, ainsi
ce fait ne prouve autre chose sinon que le nitre exerce quelquefois
son action de haut en bas, & je ne crois pas que personne s'avise
de le nier; mais ce que l'on doit nier, c'est qu'il n'agisse jamais
que dans cette direction.

(a) Voyez ci-dessus dans l'Extrait de ces mêmes Actes de Copenhague,
années 1671. & 1672. Observation 72. [Conf. p. 17, note 1.]

¹⁾ Voy. p. 17, note 2.



SALPETER ER IKKE BRÆNDBART.

Af

OLUF BORCH.

En lærd mand siger i en lille bog, *Naturalis Historia Nitri*¹⁾: »Salpeter er brændbart, fordi erfaringen viser, at hvis man kaster et lille stykke af det paa ild, antændes det straks og brænder, idet det efterlader en rest af kalk eller aske. Det kommer pludselig og kraftig i brand, og det brænder nedad, medens ild ellers altid brænder opad«. Ved talløse forsøg har jeg imidlertid intet saadant fundet. Jeg kan se, at naar man anbringer salpeter paa glødende kul, opstaar der altid en flamme; men at salpeter derfor er brændbart, kan jeg ikke se. Kullet kommer nemlig ikke i stærkere glød eller flamme end før, fordi salpeteret antændes, men fordi det virker som en blæsebælg. Dette ses tydelig, hver gang man har salpeter i smeltet tilstand i en digel over kraftig ild; i dette tilfælde er det nemlig saa langt fra, at salpeteret brænder, at det, naar der kastes brændende kul ned i det, med stor kraft slynger det fra sig op i luften. Ja selv koldt kul blæser det paa og antænder og kaster ved sin blæsen ud af digelen, hvis kulstykket er nogenlunde let. Det kolde kul antændes dog ikke af selve salpeteret, men af de ildpartikler, der er i stadig bevægelse i det flydende salpeters porer; derimod slynges kullet voldsomt i vejret og kastes, hvis det ikke er for tungt, ud af digelen af selve det salpeter, der allerede er kommet i bevægelse. Saaledes ogsaa med krudt: her antændes svovl og pulveriseret kul ganske stille; men naar der sættes salpeter til, som bringes i bevægelse af de nævnte brændende stoffer, saa blæser det voldsomt og faar derved de to andre til at brænde med større flamme og kan endog ved sin kraft slynge en jernkugle mod en fjern mur. I dette tilfælde spiller sal-

1) Se p. 15, noten.

peteret nemlig samme rolle, men med større fynd, som komprimeret luft alene i en vindbøsse. Luften er nemlig her komprimeret ved hjælp af en ydre kraft, og naar der aabnes for den, og den bliver fri, farer den ud med stor heftighed og kan slynge en lille blykugle ud med en saadan kraft, at den, hvis den rammer et brædt, kan gennembore det. Paa denne maade er det ogsaa, at børn, blot ved at blæse, kan skyde ærter langt bort med deres pusterør. Jeg opfatter derfor salpeter som et salt, der er helt fuldt af talløse blæsende smaadele, eller som en tæt og udspilet blæsebælg, hvis sider bestaar af salt, og som aabner sig helt under paa-virkning af ildens bevægelse og blæser i alle retninger og slynger alle hindringer til side med stor kraft. Hvis aabningen derimod foregaar langsommere, som naar den foregaar i væsker eller blot i vand, sker der det samme, men mere stilfærdig, og blæsten bevirker en afkøling. Men om de dele, der foraarsager blæsten, er luft, som er holdt tilbage mellem salpeterets faste dele, eller forskellig formede smaalegemer, det maa i fremtiden de se at finde ud af, som har tid og lyst. Mig er det nok, at det ikke fremgaar af nogen iagttagelse, der er gjort ved forbrænding, at salpeter er brændbart. En iagttagelse, sølvsmede jevnlig gør, synes ganske vist at tale herimod; men i virkeligheden gør den det ikke. Sagen forholder sig saaledes: Fordi det er besværligt at udvinde rent sølv ved kupellering, som man kalder det, hamrer de ofte det urene sølv ud til tynde plader, blander det med salpeter, kommer det i en digel og sætter en anden digel, i hvilken der er et lille hul, omvendt ovenpaa den første. De to digeler bringes til at slutte lufttæt sammen ved hjælp af ler og anbringes saa over ilden. Efterhaanden smelter salpeteret, ligesaa sølvpladerne; men naar blandingen har naaet en vis høj varmegrad, slaar en flamme larmende ud af det nævnte lille hul og fører den største del af urenhederne i sølvet med sig ud i luften, uden at der gaar noget sølv tabt. Nu paastaar de, der anser salpeter for brændbart, at hele denne flamme stammer fra det antændte salpeter, fordi det er kommet i brand af sig selv, uden at der er kastet kul deri. Dette forekommer mig lidet sandsynligt; ti hvem kan svare for, at der ikke gennem det aabne hul er faldet nogle ganske smaa stykker kul ned i digelen, som stod midt inde i ilden, og at det er dem, denne flamme skyldes, der er saa kraftig, netop fordi den maa bane sig

vej gennem et snevert parti, hvorigennem en stærk blæst driver den ud? Ved denne proces kommer der nemlig forholdsvis meget mere stærk blæst end flamme ud af aabningen. Hertil kommer, at naar ilden trænger ind gennem digelens porer, slaar den ikke ud i flamme, naar der kun er salpeter derinde, hvad den derimod let gør, naar et andet fast legeme er blandet med salpeteret. I dette legemes porer kan nemlig saa ildens smaadele træde i kraftigere indbyrdes forbindelse og virke med forenede kræfter, og det er det, som sker ved sølvsmedenes ovennævnte fremgangsmaade. Derfor antænder ildens smaadele intet, naar de trænger ind i salpeter, som findes i en glasretort, der er stærkt opvarmet paa sandbad; men hvis man har blandet salpeteret med noget svovl, sker der en antændelse og endda meget hurtig. Eksperimenter hermed kan man finde omtalt i *Acta Medica Hafniensia* for aarene 1671 og 72¹⁾. Skulde nogen endnu mene, at salpeter er brændbart, kan han holde et stykke af det nær ved et tændt lys og holde det der rigtig længe, saa vil han tydelig se, at det ikke antændes. Forsøg viser ogsaa, at salpeter ikke blot virker i retning nedad, men i alle retninger. I hvert fald viser sølvsmedenes ovenfor omtalte forsøg tydelig, at det virker i retning opad; ti den lysende flamme, salpeteret slynger ud af den snævre aabning, hæver sig til en højde af flere fod. Og anbringer man en unze²⁾ salpeter paa en jernspatel og lægger glødende kul ovenpaa, bliver resultatet, at jernet gløder længe. Dette viser imidlertid ikke andet, end at salpeter ogsaa virker nedad, hvad ingen har benægtet; men hvis man anbringer spatelen øverst, salpeteret i midten og det glødende kul nederst, vil man se spatelen gløde paa samme maade.

1) Se p. 17, note 1. 2) Se p. 17, note 2.



OLE BORCH SOM BOTANIKER.

Af

CARL CHRISTENSEN.

DA Ole Borch i 1644 kom til København som Student, havde SIMON PAULLI i fem Aar været Professor i Botanik ved Universitetet, og antagelig har Borch fulgt hans Forelæsninger og Ekskursioner. Om Paullis Virksomhed som botanisk Lærer i de første Aar af hans Professortid vides ikke meget, skønt der er adskilligt, der taler for, at han kun gjorde lidt ved Faget, da Anatomien og Kirurgien i disse Aar mest optog ham. Efter at THOMAS BARTHOLIN 1648 havde overtaget Professoratet i Anatomi, beholdt Paulli de botaniske Forelæsninger, og det er tydeligt, at hans Interesse for Botanik var traadt i Forgrunden, efter at det var overdraget ham at udarbejde en *Flora danica*. Den botaniske Viden, Paulli kunde bibringe Borch, var sikkert nok meget begrænset; for han var ingen stor Botaniker. Hans Botanik var aldeles overvejende medicinsk-farmakologisk, og kun Nytte- og Skadeplanter interesserede ham, men under disse Kategorier kunde med lidt god Vilje næsten alle vore vildtvoksende Planter den Gang henregnes. Paulli havde uden Tvivl ogsaa et godt Kendskab til Floraen i Københavns Omegn, og alle Vidnesbyrd fra hans Elever gaar ud paa, at han paa sine ugentlige Sommerekursioner var fuld af, hvad man kan kalde floristisk Begejstring, som han tilmed forstod at vække hos sine Elever. Derimod indlod han sig ikke paa saadanne Ting som Planternes Systematik, Bygning og Fysiologi. At dømme efter *Museum Wormianum* var OLE WORM en langt mere alsidig Botaniker, skønt naturligvis ogsaa for ham Lægeplanterne spillede den vigtigste Rolle, men hans Samlerinteresser og arkæologisk-folkloristiske Studier bragte ham i Berøring med andre Sider af Botaniken. Da Ole Borch ogsaa havde Worm som Lærer, kan han vel nok hos ham have faaet sin botaniske

Viden noget uddybet, men alt dette er kun Gisninger, da der, mig bekendt, intet foreligger om, at Borch i sin Studentertid har næret nogen speciel Forkærlighed for Botanik. At han i 1660 blev udnævnt til Professor i Botanik behøver i denne Henseende intet at betyde, thi Botanik var jo den Gang et lidet betydende Bifag, der kunde overdrages til hvilkensomhelst Professor, og da Paulli tænkte paa snart at opgive sin botaniske Lærervirksomhed, var det ret naturligt, at Faget sammen med Kemi blev føjet som Bifag til Borchs ordinære Professorat i Filologi.

Under sin derpaa følgende fleraarige Udenlandsrejse lærte Borch mange af Europas lærdeste Mænd at kende, og under Samkvem med dem og ved at studere under deres Vejledning uddannede han sig til den fremragende Polyhistor, han blev. Botaniken blev dog sikkert nok for ham stadig en Biting, som en vellærd Mand i de Tider vel maatte kende noget til, men som han ikke ofrede noget særligt indgaaende Studium paa. Under sit toaarige Ophold i Leiden omgikkedes han ganske vist den botaniske Professor ADOLPH VORSTIUS, men denne var ingen fremragende Botaniker og har kun skrevet nogle Havekataloger, saa han har rimeligvis ikke kunnet lære Borch stort andet end Navnene paa en Række eksotiske Planter. At Borch i Tidens Løb havde lært mange saavel europæiske som fremmede Arter at kende, har man et lille Vidnesbyrd om i de Rejseerindringer, han flere Aar efter publicerede i *Acta Hafniensia*¹⁾. Man ser deraf, at han under sine Rejser ogsaa gjorde floristiske Notitser, og at han ret godt kendte Navnene paa sydfranske Planter.

Efter sin Hjemkomst 1666 begyndte Borch sin Virksomhed som Lærer i Kemi og Botanik og fortsatte dermed til sin Død. Om Vinteren læste han over de to Fags *elementa*, og om Sommeren gik han paa Ekskursion med de studerende og Apotekrlærlinger i Hovedstadens Omegn. Disse Ekskursioner varede ofte hele Dagen, og der var mange Deltagere i dem, ikke blot medicinske, men ogsaa teologiske og andre Studenter deltog i dem²⁾.

1) *Qvid ad historiam naturalem spectans observatum sit in itinere Galliæ interioris, Acta Hafn. 5: 201—208. 1680.*

2) Se f. Eks. Chr. Molbechs Uddrag af Biskop Jens Bircherods historisk-topographiske Dagbøger 1846 for 18. Maj 1675: »Om Morgenen tidlig fulgtes jeg udi en stor Mængde af *studiosis* ud paa Gammel Amager med Dr. Ole Borch, som gik sammesteds den hele Dag med os *herbatim*«.

Under disse Ture samlede Borch Materiale til en »københavnsk Flora«, som han ca. 1670 dikterede sine Tilhørere. Det er den nøgne Navneliste paa ca. 470 »Arter«, der findes i HOLGER JACOBÆUS's *Rejsebog* under Titlen: *Herbæ circa Hafniam sponte nascentes* og trykt i VILH. MAAR's Udgave af *Rejsebogen* S. 62—68. At denne Liste er Borchs og ikke Jacobæus's Værk fremgaar af, at den findes næsten ligelydende i et Manuskript af en anden af Borchs Tilhørere, PEDER JENSEN LUCOPPIDAN, der 1672 blev Præst i Bregninge paa Taasinge; i dets Overskrift fremhæves udtrykkeligt, at Listen er dikteret af Borch¹⁾. Aabenbart har der eksisteret adskillige Afskrifter af denne Liste — saaledes omtaler J. C. W. WENDT i sin Bog om Salep-Roden 1820 S. 46, at han ejer en Afskrift af Borchs Forelæsninger med Floralisten nedskrevet af NIELS DALGAARD —, og det er sandsynligt, at disse Afskrifter i flere Aar tjente Borchs Elever som floristisk Hjælpemiddel. Jeg finder nemlig, at den gamle PEDER TERPAGER i sin *Ripæ Cimbricæ . . . descriptio* 1736 S. 717 skriver, at han kender denne Liste, og at han med Glæde mindes Borchs Ekskursioner, som han selv havde deltaget i for 59 Aar siden²⁾, altsaa næppe før 1675.

Borchs Liste over Planter fundne i Københavns Omegn har en ret betydelig historisk Interesse, idet den er vor ældste Lokalflora, der tilmed er ret fuldstændig. Den giver som nævnt kun de nøgne Navne uden Lokalteter, men et nøjere Studium af den vilde dog nok kunne give Oplysninger om, hvor langt Borch er gaaet ud paa sine Ekskursioner; at han har været paa Saltholmen, viser Listens *Iris insulæ Salis*. Jeg skal ikke her komme mere ind paa Listens Indhold, men endnu blot fremhæve, at Borch bruger en meget uensartet Nomenklatur, idet han ikke slavisk følger nogen af de klassiske floristiske Forfattere, men i Flæng bruger Tabernæmontanus', Dodonæus' og Bauhin's Plantenavne, hvad der vel kan

1) *Botanica D. Olai Borrichii, quibus herbarum circa Hafniam sponte nascentium nomina et præcipue in Medicina usus comprehenduntur, publicis prælectionibus dictata* etc. Ny kgl. Saml. Nr. 338 a. 4^o.

2) *Catalogus MS Herbarum circa Metropolin Danorum Hafniam sponte nascentium observatarum a Viro Experientissimo D. Olao Borrichii, uti sonat Inscriptio: Catalogum illum peperit Doct. Borrichii annuus excursus herbarius, cui ego sæpius, dum domesticus ipsius in Academia vixi, magna cum voluptate, nec sine fructu interfui, utpote aliqualis harum herbarum notitia etiamnum post 59 annorum decursum, in memoria mea residet.*

opfattes som Vidnesbyrd om Borchs Selvstændighed og kritiske Sans.

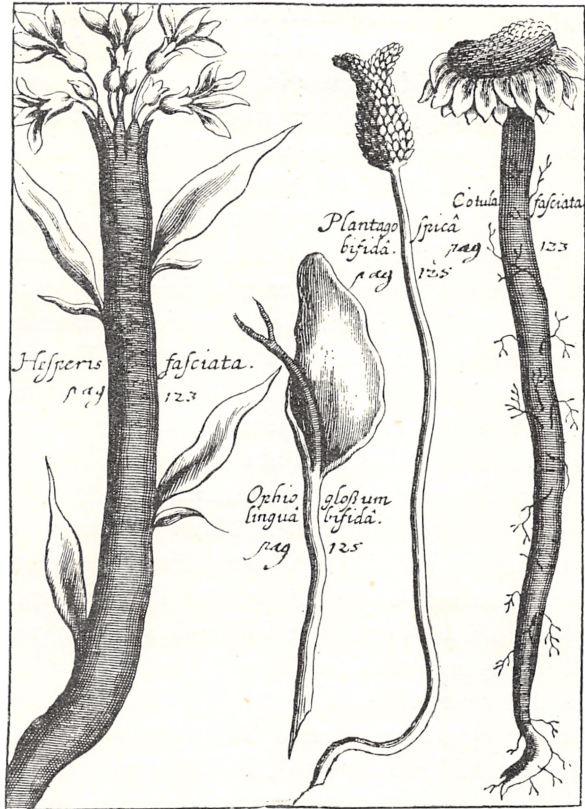
Borch forstod aabenbart at vække Interesse for Floristik hos sine Elever, thi de to Decennier fra 1670 til 1690 er ganske mærkelige ved den floristiske Virksomhed, der udfoldedes rundt om i Landet af Læger og Præster, der havde deltaget i hans Ekskursioner, og hvoraf flere sendte Meddelelse om deres Fund til PEDER KYLLING, som optog dem i sit *Viridarium* 1688, medens andre som den nævnte PEDER TERPAGER og Præsten i Kjeldby paa Møen, NIELS TEILGAARD, udarbejdede udførligere Lister over deres Egns Planter¹). At Borch var en god Kender af vort Lands Planter kan der næppe være Tvivl om, og han lod sig ikke som andre imponere af Kyllings *Viridarium*, for i sin Censurpaategning i denne Bog skriver han, efter at have rost Kylling for Flid og Omhyggelighed, at Forfatteren med samme Duelighed og Nøjagtighed til de opførte vil føje de øvrige Arter af indfødte Vækster, som vort Lands Jord frembringer næsten i det utallige.

Omtrent alle Borchs botaniske Publikationer er trykt i THOMAS BARTHOLIN'S *Acta Hafniensia*, og der findes i dette Tidsskrifts fem Bind (1673—80) godt en Snes mest ganske korte Meddelelser fra hans Haand. De fleste af dem er af den Art, man saa hyppigt ser i den Tids lærde Tidsskrifter, d. v. s. de handler om den specifikke Anvendelse af hjemlige Planter i Medicinen og om Monstrositeter som Faskiationer, Gennemvoksninger, Spaltninger o. l., og som Regel har de kun minimal botanisk Interesse. Man kan dog i Borchs smaa Artikler finde et og andet, der er af Betydning for Bedømmelsen af ham som Botaniker. Han levede i en Tid, hvor det var ganske almindeligt, at de lærde Mænd, der gav sig af med at forklare Planteriget's Fænomener, gav deres Fantasi frie Tøjler og fremsatte Paastande, der ofte er højst kuriøse. Borch kan ikke siges helt fri for slige Fantasterier, som naar han i Læben af en Gøgeurts Blomst finder et tydeligt hebraisk Skrifttegn²), men som Helhed var han dog en for sin Tid mærkelig nøgtern Videnskabsmand, som søgte at finde ganske jævne fysiske eller kemiske For-

1) Om Terpager og Teilgaard se min *Den Danske Botaniks Historie*, Bibliografien S. 31 og 40.

2) *Acta Hafn.* 1: 120.

klaringer paa de Fænomener, der fangede hans Opmærksomhed. Vi har et Eksempel derpaa i hans Svar til Th. Bartholin, der spurgte ham om, hvad mon Grunden kan være til, at visse Planter som Natviol kun dufter om Natten. Borch mente, at den sandsynlige Grund dertil er, at om Dagen spreder Solstraalernes Varme Duften saa meget, at man ikke mærker den¹⁾, en ganske jævn Forklaring, der kontrasterer stærkt imod den, som den holstenske Læge J. L. HANNE-MANN fremsatte²⁾; for ham var Natviolen under Planeten Venus' Indflydelse, den er en Venusplante, og der findes ogsaa Sol-Maane-, og



Marsplanter o. s. v. I en anden Artikel

Lidt formindsket Gengivelse af en af Borchs Illustrationer af monstrøse Planter. *Acta Hafn.* 1: 123. (Obs. LXIII–LXIV.)

kommer Borch ind paa det ofte drøftede Problem, hvorledes de til Sten fæstede Havalger faar Næring³⁾. Han mener, at det ikke er Vandets Salt, der udgør Næringen, da den Lud, man faar af Alge-aske, er totalt forskellig fra Havsalt. Naar dette ikke trænger ind

1) *Acta Hafn.* 2: 59. 2) *l. c.* 4: 46. 3) *l. c.* 1: 118.

i Planten, skyldes det dens slimede Overtræk og fine, men porøse Hud, der kun tillader den tynde Næringsstoff at trænge ind. Disse Eksempler maa være nok til at vise, hvorledes Borch benyttede sin Viden i Fysik og Kemi til at forstaa Planternes Fysiologi, og saaledes i Virkeligheden paa ganske rationelt videnskabeligt Grundlag angreb de Problemer, som ogsaa andre havde syslet med, men kun gjort til Genstand for fantastiske Spekulationer. Han har næppe haft Tid til mere indgaaende Forsøg over Planternes Ernæringsforhold, men det er aabenbart, at han har tænkt en Del derover og derunder kommet til Slutninger, der er højst mærkelige for den Tid. Man ser dette bedst af hans Taler, der blev udgivet 1714 af SØREN LINTRUP, altsaa længe efter hans Død. Disse Rektor- og Dekantaler ved Universitetet er jo ikke videnskabelige Afhandlinger, men de giver os en god Forestilling om Borchs omfattende naturhistoriske Viden. De fleste af dem handler om kemiske Emner, men i flere af dem henter han sine Eksempler fra Planteriget, saaledes i den i 1684 holdte *De Natura Dulcedinis*, hvori han fremsætter en aabenbart ganske ny Forklaring paa Planternes Ernæring. Efter at have paavist, at alle smagende Stoffer (Salt undtaget) har samme Oprindelse, nemlig sødtsmagende Smaalegemer (*corpuscula*), og at disse alle stammer fra Planter, kommer han til den Slutning, at disse *corpuscula* maa tilføres Planten fra Luften, hvor de maa tænkes at svæve om, thi de kan ikke være optaget gennem Rødderne, da der ingen søde Stoffer findes i den mineralske Jordbund. De smagende Stoffer i Planten dannes saaledes ved en Blanding af den gennem Rødderne optagne Næringsvædske og de fra Luften optagne Smaalegemer. Denne Borchs Ernæringsteori er jo i sit Princip fuldstændig rigtig, og den synes mig særdeles mærkelig, da der skulde gaa næsten et helt Aarhundrede, før Fysiologerne kom ind paa den samme Tankegang. Borchs Tilløb til paa rigtig Vis at forklare et af Plantefysiologiens største Problemer blev uden Følger, da hans Teori blev ganske overset.

Af Borchs Taler er den i 1675 holdte *De experimentis botanicis* for os den mest interessante. Formaålet med den var at vise, at den eneste Vej til videnskabelige Fremskridt er gennem vel tilrettede og gennemtænkte Forsøg; selv om det er sværere at anstille saadanne end at filosofere i sit Studerekammer, maa man ikke lade sig afskrække af Besværlighederne, der er den eneste Vej til Sand-

hedens Erkendelse. Han omtaler en Række Forsøg, der er gjort især af Englændere, og andre, der kan gøres for at bortrydde de fantastiske Forestillinger, man har haft om Planterne; man skal ikke uden videre tage for gode Varer, hvad de klassiske Forfattere har fortalt os om dem. Gennem Forsøg vil man ogsaa kunne fremme Anvendelsen af vore egne Planter.

I denne Tale findes to Afsnit, der har større botanisk-historisk Interesse. I det ene (det fjerde) udtaler Borch sin Mening om Planternes Formering. Han hævder, at Frø af en Art kun giver Planter af samme Art; de mange Beretninger om det modsatte skyldes unøjagtig Iagttagelse. Om Planten kan opstaa spontant ved *generatio æquivoca*, er det endnu for tidligt at afgøre; man har ført Strid derom i Aarhundreder, men Spørgsmaalet kan kun løses ved Forsøg. Borch slaar fast, at Naturens Arter er konstante; ved Dyrkning og ved gartneriske Indgreb kan de ganske vist variere og mærkelige Former fremkomme, men overlades de til sig selv, vender de tilbage til Naturarten. Saadanne Kulturformer kan derfor ikke anses for Arter, og Borch spotter de Botanikere, der opstiller Arter paa Karakterer som fyldte Blomster, krusede eller plettede Blade o. s. v.; for ham er de snarere Tegn paa Sygdomme. Dette er ganske i Samklang med hans Ideer om Planternes naturlige Inddeling, som han fremsætter i Talens første Afsnit.

Paa Borchs Tid var den botaniske Systematik et fuldstændigt Kaos; hver Forfatter havde sit Inddelingsprincip, og de fleste brugte netop vegetative Karakterer som Grundlag. Herimod tager Borch meget kraftigt til Orde. De Botanikere, siger han, som vil skille Planteslægterne fra hverandre efter de vegetative Dele, bærer sig ad som den, der vurderer et Menneske efter hans Klæder og ikke efter hans aandelige Evner. Rødder, Blade, Torne o. s. v. er at ligne ved Plantens Klæder, hvis Formaal er at beskytte Planten. Dennes inderste, egentlige Væsen maa man derimod søge i Blomsternes, Frugternes og Frøenes Beskaffenhed, »thi herimod stræber det første Tilløb, her ender alt og venter paa sin Fuldstændiggørelse«. I disse Organer finder vi derfor de mest betydningsfulde, konstante og sikre Karakterer, hvorefter de første og »principielle Arter« (d. v. s. Slægter) kan bestemmes, medens de vegetative Dele kan anvendes til Karakteriseringen af de »sekundære Arter« (d. e. vore Arter).

Borchs her kort skitserede Inddelingsprincip er historisk set højst interessant. Som man ser, er det jo i Hovedsagen det samme, som har været anvendt i den botaniske Systematik siden Linnés Dage. Man vil forstaa, hvor overraskende det virker at se Borch fremsætte disse Ideer, naar man erindrer, hvorledes Datidens Botanikers Systematik var. De havde intet bestemt Princip at gaa frem efter, men anvendte Bladenes og Blomsternes Form og andre Karakterer i Flæng ved deres Gruppering af Planterne i Slægter. Borchs Kritik af denne Fremgangsmaade var i høj Grad berettiget, og han nævner selv Eksempler paa, hvilken unaturlig Gruppering selv en Kapacitet som C. Bauhin kunde komme til ved at fjerne Rhabarber fra Pileurterne og Ridderspore fra Venusvogn.

Det er nu Spørgsmaalet, om disse Borchs Ideer var hans egne originale. Botanikens Historieskrivere nævner altid den tyske Botaniker JOACHIM JUNG som den, der først af alle foreslog at inddele Planterne i større Grupper efter deres Blomsterbygning, og at det egentlig er hans Ideer, Linné længe efter optog. Jung døde 1657, men hans Skrift om Planternes Inddeling blev først udgivet 1681, altsaa 6 Aar efter at Borch havde holdt sin Tale. Man kunde maaske nu tænke sig, at Borch havde kendt Jungs Skrift, der var læst af flere, før det blev trykt, men dette er lidet sandsynligt, da Borch slet ikke nævner Jungs Navn, og han nævner dog ellers altid sine Kilder. Jeg maa derfor antage, at Borch ganske uafhængigt af Jung, om end noget senere, er faldet paa den Tanke; han gaar endog videre end Jung, der kun vilde adskille de større Grupper (Ordener og Familier) efter Blomsterbygningen, medens Borch vilde adskille Slægterne derefter.

Hverken Jungs eller Borchs Ideer kom for deres Samtid til at spille nogen Rolle, og ingen af dem gjorde Forsøg paa at føre dem ud i Praksis, men medens Jung af tyske Historieskrivere senere har faaet en fremskudt Plads i Botanikens Historie som en af Videnskabens Pionerer, er Borch blevet ganske glemt. Dette kan naturligvis ikke undre, da hans Universitetstale jo ikke er nogen videnskabelig Afhandling, og tilmed blev den først udgivet 40 Aar efter, den blev holdt, men her i dette Mindeskrift er det vel værd at fremhæve, at Borch ogsaa som Botaniker var en Videnskabsmand af et Fremsyn, som vi kun har haft faa af.

Kort før sin Død udgav Borch et lille Skrift *De usu plantarum*

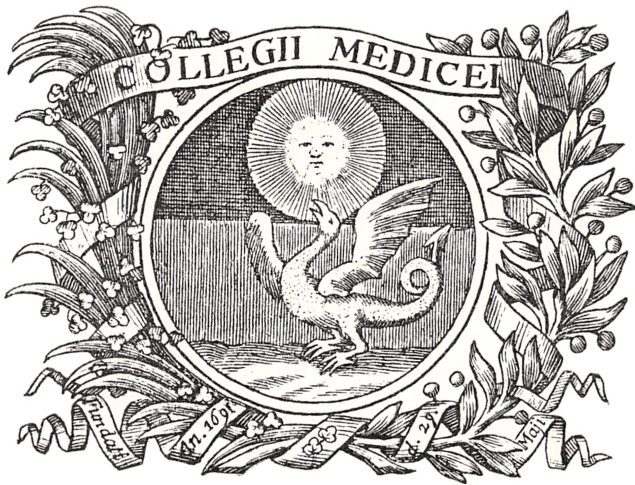
indigenarum in Medicina (1688), hvori han agiterer for Anvendelsen af danske Planter i Medicinen. Det er nærmest en medicinsk »Urtebog« skrevet paa Latin, og den har ingen botanisk Interesse. Den berømte BOERHAAVE skrev om den¹⁾ *Non qualem ab Auctore expectes*, og han har, synes det mig, Ret i denne Kritik. Den forekommer mig ikke at staa højere end Simon Paullis *Flora danica*; ligesom Paulli raader Borch Folk til at anvende en forbavsende Mængde Arter mod hver enkelt Sygdom.

Jeg har nu af Borchs Skrifter og Taler draget enkelte Ting frem, der kan danne en Basis for vor Vurdering af ham som Botaniker. Man maa derved først erindre, at Botaniken var og blev for ham et Bifag, som han kun lejlighedsvis beskæftigede sig med, og han har egentlig slet ikke publiceret nogen videnskabelig botanisk Afhandling. Det mest paafaldende ved Borch som Botaniker er, at han har beskæftiget sig med Planternes Fysiologi, hvad kun meget faa i hans Tid gjorde, og det er aabenbart hans kemiske og fysiske Studier, der har ført ham ind derpaa. Hans grundige Videnskab i de fysiske Videnskaber har givet ham en sund og nøgtern Opfattelse af Plantelivets Problemer, der i mærkelig Grad kontrasterer mod de fantastiske Spekulationer, man ellers møder fra den Tid. Selv om Borch ikke helt har frigjort sig for dem, har man dog Lov til at kalde ham en eksakt Forsker, der, om han havde koncentreret sit Arbejde paa et enkelt Omraade, muligvis kunde have naaet store Resultater. Men han var jo vor mest udprægede Polyhistor, som vel havde mange gode Ideer, der kunde have virket befrugtende, om de var blevet kendt, men som han ikke selv naaede at faa uddybet og anvendt i sin egen Forskning. Derfor blev hans Teorier om Planternes Ernæring og Inddeling kun Tilløb, som ingen den Gang forstod, og Resultatet er derfor blevet det, at selv om han som Botaniker var forud for sin Tid, har han ingen Rolle spillet i den botaniske Videnskabs Udvikling. Derimod har han som Universitetslærer haft en ikke ringe Betydning ved at vække Interesse for Botanik hos sine Studenter, men uheldigvis hørte denne ganske op kort efter hans Død. Hvis man herefter vil vurdere Borch som Botaniker efter den Betydning, han har haft for Videnskaben, maa det erkendes,

1) *Meth. stud. Med. I*: 208.

at den er ingen eller næsten ingen. Han deler derved Skæbne med mange andre Videnskabsmænd, hvis Tanker og Ideer først lang Tid efter deres Død er blevet bekendt og deres Rækkevidde forstaaet.

I Botanikens almindelige Historie vil Ole Borch næppe opnaa nogen Plads, men nu i Trehundredaaret efter hans Fødsel, da der flettes en Mindekrans for ham som en af Danmarks ypperste Lærde, bør der deri ikke savnes et Blad med Navnet paa den Videnskab, som ogsaa han betragtede som den skønne.



BIBLIOGRAPHIA BORRICHIANA.

Af

TAGEA EGEDE CHRISTENSEN.

1. 16xx. *Viro Prudentissimo*, || JANO JACOBI, || *Lectissimæ Virgini* || AGNETÆ ERASMIÆ || SPONSO & SPONSÆ || *FELICITER.* || [Vignet] || HAFNIÆ || *Literis excudit Georgius Lamprecht.* [Underskrift: OLAUS BORRICHIVS.]
Fol. 2 Bl. Antikva og Fraktur. (K. B.)
1693. Optrykt i Fr. Rostgaard: *Deliciæ poetarum Danorum.* Lugd. Bat. I–II. 12^o. Tom. II. p. 455–56.
2. 1646. EPITHALAMIUM, || *Quo* || *Nuptias Auspicatissimas,* || *Viri Reverendi, Clarissimi* || DN. M. CLAUDII || BORRICHII, ||
..... || ET || *VIRGINIS* || || CHATHARINÆ PEꝛ||TRÆÆ,
|| || *Christianostadij Scanorum 14. Junij, Divino Auspice* ||
Numine celebrandas prosequitur || OLAUS OLAUS BORRICHIVS,
|| *Sponsi Frater.* || HAFNIÆ, || *Typis MELCHIORIS MARTZAN,* || *Acad. Typogr.* || ANNO M.DC.XLVI.
4^o. 4 Bl. Sign. A⁴. Kursiv og Antikva. (K. B.)
1693. Optr. i Rostgaard: *Deliciæ poet.* Dan. II. p. 414–17.
3. 1649. DE || CABALA CHAꝛ||ACTERALI *Dissertatio,* ||
In qvâ || *Primò, κατασκευαστικῶς ostenditur charaꝛ||cteribus, ver-*
bis, sigillis & imaginibus || *nullam vim à Naturâ insitam esse*
ad || *depellendos morbos.* || *Secundò, ἀνασκευαστικῶς eorum, qui*
con||tra sentiunt, rationes examinantur. || *Tertiò, perpenditur*
qvæstio: cur tot eru||ditissimi Medici hujus characteralis ||
medicationis fuerint patroni ? & cui || *originē debeat sanitas,*
qvæ hoc me||dio nonnunquam acqviri videtur. || *Inserta est*
& qvæstio: an sermo homini || *sit naturalis? an Musica morbis*
ejici||endis inserviat? & alia ad rem præ||sentem facientia.

|| *conscripta* || ab || OLAO OLAI BORRICHIO. || HAFNIAE, ||
Excudebat GEORGIUS LAMPERTUS. || Anno 1649.

12^o. 50 Bl. Sign. A²+12-D¹². De tre sidste Blade er hvide.
 Antikva. Dedikation til Joachim Giersdorff. (K. B. og U. B.)

4. 1650. *Quam || Virtute, & vigili bonarum artium studio prome-*
riti || sunt || LAUREAM PRIMAM PHILOSOPHICAM ||
PRÆSTANTISSIMI ET LECTISSIMI VIRI JUVENES, ||
DOMINI || [her følger Navnene, deriblandt: Petrus Joachimi
 Schumacherus]. || *Ab Excellentissimo & Præclarissimo Viro || DN.*
M. THOMA BANGIO, || Sanctæ Lingvæ in incluta Hafniensium
Academia Prof. Publ. || & p. t. facultatis Philosophicæ DECANO
SPECTABILI, || Die 21 Maii Anni cIoIocL. impositam. || Ex animo
iis hoc carmine gratulatur, || OLAVS OLAI BORRICHIVS. ||
 HAFNIAE, *Literis Martzanianis.*

Fol. 2 Bl. Sign. A². Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 396–98.

5. 1652. *JANO LASSONIO, || ET || MARGARETÆ || LUN-*
DIÆ, || SPONSO & SPONSÆ || Feliciter. || HAFNIAE, || Lite-
ris GEORGH LAMPRECHTII, 1652. [Underskrift: OLAVS BOR-
RICHIVS.]

Fol. 2 Bl. Sign. 1². Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 400–02.

6. 1653. *IN OBITUM BEATUM || VIRI ADMODUM VENERABI-*
LIS, CLA=||RISSIMI, EXCELLENTISSIMI, || DN. D. JO-
HANNIS || JOHANNIS RESENII, || Episcopi hactenus Se-
landiæ vigilantissimi, laudatissimi, || Paternarum virtutum felicitis
æmulus, || [Vignet] || Cùm ad diem XV. April: ANNI M.D.C.LIII.
|| Inter veras suorum, bonorumq lacrymas || humo mandaretur. ||
 HAFNIAE, Typis PETRI HAKII. [Underskrift: *OLAUS BOR-*
RICHIVS.]

Fol. 2 Bl. Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. 431–33.

7. 1653. *GENEROSISSIMO HEROI, || DN. ERICO KRAGIO,*
 || *Domino de Bramming, &c. || Augustissimo Danorum Regi à*
secretis intimis, || SPONSO || & || NOBILISSIMÆ VIRGINI, ||
 || *VVIBICHIÆ ROSEN=||KRANTZIÆ, || Magni PALÆMO-*
NIS ROSENKRANTZII, || dilectissimæ filiæ, || SPONSÆ: ||
FELICITER. || [Vignet.] || HAFNIAE, || Typis MELCHIORIS

MARTZAN, *Acad. Typogr.* || Anno M.D.C.LIII. [Underskrift: OLAUS BORRICHIVS.]

Fol. 2 Bl. Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 403—05.

8. 1654. BEATIS MANIBUS || *Senis Consummatissimi*, || DN. D. OLAI WORMII, || ACADEM: RECTORIS MAGNIFICI, || PRÆCEPTORIS ET CONSERVA||TORIS OPT: MAXIMI, || VIRI AD ÆTERNITATEM ET VITAM || PATRIÆ RE-STITUENDAM || NATI. || HAFNIÆ, || ANNO MDCLIV. die 7. Septembr. [Underskrift: OLAUS BORRICHIVS.]

Fol. 2 Bl. Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 421—23.

9. 1654. OLAI BORRICHII || PARNASSVS IN NVCE, || Post labores eruditissimorum hominum, || SMETII, GLONERI, RICCIOLII, || CAVALLI, COELEMANNI, etc: || luci publicæ expositus, et paucissimis vastam || illam quantitatam dubiarum sylvam || docentium pariter ac discentium commodo || vtiliter contractam exhibens, simulq, || erroribus accentuum plurimis, maximis, || minimis in pronun- ciando familiaribus || larvam fideliter detrahens: || [Vignet.] || HAFNIÆ ex officina Janssoniana, Anno 1654. || [Paa Bogens sidste Blad (v): HAFNIÆ, Impressit CHRISTIANUS JANSONIVS || Sumptibus JOACHIMI MOLTKENII, || ANNO 1654, die 27 Junij.]

40. 80 Bl. Sign. 1¹⁺². A⁴-V¹. Antikva.

Dedikation til Chr. Thomæsen Sehested. Fortale: A-B³. Parnassus in nuce: B³-N⁴. Index: O-V¹. (K. B.)

- 9a. 16xx. OLAI BORRICHII || PARNASSUS IN NUCE, || Post labores Eruditissimorum hominum, || SMETII, GLONERI, RIC- CIOLII, || CAVALLI, COELEMANNI &c. || Luci publicæ expositus, & paucissimis vastam il||lam quantitatam dubiarum sylvam docentium pariter ac || discentium commodo utiliter con- tractam exhibens, si||mulq; erroribus accentuum plurimis, maximis, mi||nimis in pronunciando familiaribus lar||vam fideliter detrahens. || Accessit Ejusdem || ORATIO JUBILÆA || EVANGELICA. || Cum Privilegiis. || HAFNIÆ, || Apud DANIELEM PAULLI, Regium Bibliopolam.

40. 100 Bl. Sign. A¹⁺⁴-F². A⁴-V¹. Pag. 1—44. Antikva.

Pag. [2] 1—44: Oratio Jubilæa. A⁴-V¹; Fortale, Parnassus in nuce, Index. (K. B.)

10. 1655. In beatum obitum || *Sanctissimæ & Generosissimæ Heröi-
næ*, || DN. ÖLLEGAARDÆ || HWITFELD, || *Illustrissimi &
Excellentissimi Domini*, || DN. JOACHIMI || GERSDORFF, ||
Toparchæ in *Tundbyholm / Lilløe / &c.* || Eqvitis Aurati, Regii
insulæ Borringiæ Præsidis, Magni Aulæ Regni Daniæ Ma-
gistri || Conjugis desideratissimæ, ad Exemplum & splen-
dorem fæminei sexus natæ, || *Cum ad IX Junij diem Anni 1655.
corporis mortalis exuvias* || in *Æde D. NICOLAI solenniter depo-
neret.* || HAFNIÆ, || Literis VIDUÆ MELCH. MARTZANI. [Under-
skrift: *OLAUS BORRICHIUS.*]

Fol. 4 Bl. Sign. A⁴. Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 426–31.

11. 1655. PRINCIPI. || *ILLUSTRISSIMO. CELSISSIMO.* || CHRIS-
TIANO. || AVGUSTI. PII. CLEMENTIS. || FRIDERICI.
III. || DANORUM. NORVEGORUM. || SUBJECTA-
RUMQVE. PROVINCIARUM. || MONARCHÆ POTEN-
TISSIMI. || FELICI. ÆMULO. FILIO. DELITIO. HUMANI.
|| GENERIS. SPEI. SEPTENTRIONIS. || *HOMAGII. SO-
LENNEM. ACTUM. ET. ADO-RANTIS. PATRIÆ. FI-
DEM.* || INTER. PUBLICA. BONORUM. OMNIUM. VO-
TA. DE-VOTO. SUBMISSOQVE. ANIMO. GRATULA-
TUR. || CIVIS. HUMILLIMUS. || HAFNIÆ, || *LITERIS
VIDUÆ MELCHIORIS MARTZANI* || *PRIDIE HOMAGII,
ANNO M.DC.LV.* [Underskrift: *OLAVS BORRICHIUS.*]

Fol. 4. Bl. Sign. a⁴. Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 433–38.

12. 1655. HONOREM GEMINUM || *Et* || *IN JURE SUMMUM*
ROSTOCHI || ANNO c¹o l³c^lv. d. XXIX. Nov. || VIRO *Con-
sultissimo* || DN. HIERONYMO || KOCHIO, || solemniter
collatum; || *Et* || NUPTIARUM || *Cum* || *Virgine lectissima
pudicissimaque* || CATHARINA RAHNIA, || uno eodemque
die || FELICITER celebrandarum; || *L. M. Q.* || *Ex animo* ||
Gratulantur || AMICI HAVNIENSES. || ROSTOCHII, ||
Typis Heredum NICOLAI KILII, Acad. Typogr.

4^o. 4 Bl. Sign. A⁴. Borchs Digt [2]. Kursiv. (K. B.)

Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 405–06.

13. 1656. FLORENTISSIMIS SPONSIS, || D. D. CHRISTIANO || FOS-
SIO, || & || ELISÆ SCAVENIÆ, || FELICITER. || HAFNIÆ ||

Typis PETRI MORSINGII, Reg. & Acad. Typogr. || Anno 1656. [Underskrift: *OLAUS BORRICHIUS.*]

Fol. 1 Bl. Antikva, Kursiv. (U. B.)

1693. Optr. i Fr. Rostgaard: *Deliciæ poët. Dan. II.* 409.

14. 1657. Ad || *V. Cl. Excell.* || D. M. VITUM BERING || *Historicum Regium, obitum desideratissimæ Conjugis || ANNÆ NICOLAI,* || *mæstissimè lugentem. || HAFNIÆ, Literis PETRI MORSINGII, Reg. & Ac. Typ. 1657.* [Underskrift: *OLAUS BORRICHIUS.*]

Fol. 1 Bl. Antikva. (U. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: *Deliciæ poët. Dan. II.* p. 440–41.

15. 1660. OLAI BORRICHII, | *DE || LEXICIS LATINIS, || ET GRÆCIS, SCRIPTOq;* || GER: JOANNIS VOSSII, *DE || VI-TIIS SERMONIS, || DISSERTATIO, || Cum Additamentis Poëticis, Botanicis, || Chemicis. || Hafniæ, || Calendis Octobris, Anni MDCLX. || Typis Viduæ Petri Morsingij, Reg: & Acad: || Typographi.*

49. 21 Bl. Sign. A¹⁺⁴-E⁴. Pag. [2] 1–40. Antikva. (U. B.)

16. 1660. De || LEXICORUM LATI-||NORUM JEJUNITATE, ET || PENDENTIBUS INDE NOBI-||LIUM ETIAM CRI-||TICORUM || HÆSITATIONIBUS, || Cum Additamentis Poëticis, Botanicis, Chemicis, || DISPUTATIO, || *qvam || D. O. M. A. || Limato, politóq; Amplissimorum, || atq; Clarissimo- rum Dn. Academiæ || Regiæ Hafniensis Professo-||rum Judicio, || Anni CIOIOCLX. 27 Octobr: publicè exami-||nandam proponit || OLAUS BORRICHIUS, || Respondente || JOANNE GRE-||GORII LEMOVICENSI, || Philos: Baccalaureo. || HAFNIÆ, || Literis Viduæ Petri Morsingij, Reg. & Acad. Typogr. [Da- toen: 27 Octbr. er skrevet med Blæk.]*

40. 27 Bl. Sign. A¹⁺⁴-G². Pag. [2] 1–52. Antikva. (K. B.)

[A⁴-E⁴ er samme Bog som foregaaende.]

17. 1661. Beatis Manibus || *Sancti, & incomparabilis Herois, || DN. JOACHIMI || GERSTORFF, || Summi, & providentissimi, Au- gusti Danorum, || Norvegorumq; Regis ministri, magni univer- sæ Patriæ, || literarum, literatorumq; omnium delitii, luminis, præsi-||dii, Domini & Patroni sui longè desideratissimi. ||*

HAFNIAE, || Literis HENRICI GÖDIANI, Reg. & Acad. Typog.
1661. [Underskrift: Olaus Borrichius.]

Fol. 4 Bl. Sign. A²-B². Antikva. (K. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 446-51.

18. 1661. DEVSINGIVS HEAVTONTIMORVMENOS, || *Sive* ||
EPÍSTOLÆ SELECTÆ || ERUDITORUM, || Quæ Immaturis
ANTONII DEVSINGII, MEDICI || GRÖNINGENSIS scriptis larvam
strictim, sed || sincerè detrahunt, || ET || *Clarissimi Nominis*
Viros, || DN. GVALTHERUM CHARLETONEM, Regium apud Bri-
tannos || Medicum, || DN. THOMAM BARTHOLINUM, Honorarium
apud Hafnienses || Professorum, || DN. FRANCISCUM JOSEPHUM
BURRUM, Illustrissimum Equi- || tem Mediolanensem, || DN.
JOANNEM PECQVETUM DIEPÆUM, Felicem in Gallis || Anatomicum,
|| DN. GASPAREM SCOTTUM, laudatum Herbipolensium
Professorem, || A || Supercilio, & Censurâ ejusdem non minùs
ineptâ quàm || improbâ luculentè vindicant, || *Ex Autographis*
edente || BENEDICTO BLOTTESANDÆO. || [Pseudonym.]
|| HAMBURGI, || Typis NICOLAI MOLYBDII. || Anno
MDCLXI.

40. 29 Bl. Sign. 1¹⁺⁴. A⁴-F⁴. Pag. [10] 1-48. Antikva. Fortale
[8] (K. B.)

19. 1667. OLAI BORRICHII || ORATIO || JUBILÆA || EVAN-
GELICA, || Anno M.DC.LXVII || dicta. || HAFNIAE, || Pro-
stat apud DANIELEM PAULLI, Reg. Bibliop.

40. 26 Bl. Sign. a⁴. A⁴-F². Pag. [6] 1-44. Antikva. Dedikation
til Kong Frederik III. (K. B.)

s. a. Udg. sammen med »Parnassus in nuce«, se Nr. 9 a.

1714. Optr. i Ol. Borrichii dissertationes, ed. S. Lintrupius. Havniæ
I-II. 80. Tom. II. p. 332-84.

20. 1668. OLAI BORRICHII || MEDICI REGII, ET IN ACADE-
MIA || HAFN. PROF. PUBL. || DE || ORTU, || ET || PRO-
GRESSU || CHEMIÆ, || DISSERTATIO. || HAFNIAE, || Typis
MATTHIÆ GODICCHENII, || Sumptibus PETRI HAUBOLD,
Reg. Acad. Bibl. || ANNO 1668.

40. 83 Bl. Sign. 1⁴ 2³. A⁴-T⁴. Pag. [14] 1-150. [2] Antikva.
Dedikation til Kong Frederik III. [6] Tre Digte til Borch. [4]
(K. B. og U. B.)

1702. Optr. i Jo. Jacobus Mangetus: Bibliotheca chemica curiosa. I.
Genevæ. 1702. Fol. p. 1-37.

21. 1670. OLAI BORRICHII || LINGUA || PHARMACOꝝ||POEꝝRUM, || *Sive* || De Accuratâ Vocabulorum in Pharꝝ||macopoliis, usitatorum pronunciaꝝ||tione. || HAFNIÆ, || *Typis MATTHIÆ GODICCHENII*, || Sumptibus PETRI HAUBOLDI Reg. Acad. Bibl. || ANNO M.DC.LXX.
40. 49 Bl. Sign. a¹ b³. A⁴-L². Antikva. Dedikation til Kong Christian V. [1] Fortale [10] (K. B. og U. B.)
22. 1670. ARCTOS PULLATA || *tumulo* || AUGUSTISSIMI REGIS, || FRIDERICI III. || Danorum, Norwegorúmꝑ; || *nuper* || Monarchæ, || *Patris Patriæ desideratissimi*, || *illacrymans*. || HAFNIÆ, || Literis HENRICI GÖDIANI, Reg. & Academ. || *Typogr.* Anno M.DC.LXX. [Underskrift: OLAUS BORRICHIIUS.]
Fol. 16 Bl. Sign. A³ H¹. Antikva. (K. B.)
1670. Optaget i B. Bartholin: Laudatio funebris Friderici Tertii.
1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 516–42.
23. 1671. ARCTOS RESPIRANS || *Auspiciis* || SACRATISSIMI ET AUGUSTISSIMI || REGIS || CHRISTIANI || QVINTI, || DANIÆ, NORWEGIÆ, VANDALORUM, GOꝝ||THOꝝRUMꝑ; HÆREDITARII MONARCHÆ, || DOMINI || *Pietate & Justitiâ* || florentissimi. || HAFNIÆ, || Literis HENRICI & GEORGII GÖDIANORUM, Reg. & Acad. || *Typogr.* Anno M.DC.LXXI. [Underskrift: OLAUS BORRICHIIUS.]
Fol. 12 Bl. Sign. A²-F². Antikva. (K. B.)
1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 543–60.
24. 1674. HERMETIS, || ÆGYPTIORUM || *Et* || CHEMICOꝝRUM || SAPIENTIA || *Ab* || HERMANNI CONRINGII || animadversionibus || *Vindicata* || *Per* || OLAUM BORRICHIIUM. || *Deuteronom. XXIII. v. VII.* || *Noli abominari Ægyptium.* || HAFNIÆ, || Sumptibus PETRI HAUBOLDI, Reg. Acad. Bibl. || ANNO M.DC.LXXIV.
40. 233 Bl. Sign. 1^o. A⁴-LII⁴. Pag. [12] 1–448. [8] Pag. 156: Tavle. Antikva. Dedikation til J. B. Colbert [4] Fortale [6] Liber I. p. 1–278. Liber II. p. 278–448. Index [8]. (K. B. og U. B.)
1681. Libri I. cap. 10. § 6, 7 og 8: De Leone, De Aquila, De Crocodilo oprt. i Gerh. Blasius: Anatomie animalium. Amstelod. 1681. 40. p. 85, 136–38, 274–76.
1693. Digtet til Colbert oprt. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 567.

25. 1675. OLAI BORRICHII || COGITATIONES || De || Variis Latinæ lingvæ ætatibus, || & || scripto || Illustris Viri, || Ger. Joann. Vossii || de || Vitiis sermonis. || Accedit || Ejusdem Defensio nomine Vossii & Stradæ, || adversus || Gasp. Scioppium. || HAFNIÆ, || Sumptibus PETRI HAUBOLDI, Reg. Acad. Bibliop. || Literis GEORGII GÖDIANI, Reg. Majest. Typogr. || Anno MDCLXXV.

40. 168 Bl. Sign. a⁴ b⁴. A⁴-Rr⁴. Pag. [16] 1–314. [6] Antikva. Dedikation og Hyldestdigt til Peder Griffenfeld. [14] [_____ i Titelbladet ☉: rødt Tryk.] (K. B. og U. B.)

1693. Digtet opr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. II. p. 567–73.

1691. VIRI QVONDAM INCOMPARABILIS | OLAI BORRICHII || COGITATIONES || De || VARIIS LATINÆ LINGVÆ || ÆTATIBUS, & SCRIPTO, || ILLUSTRIS VIRI, || GER: JOANN: VOSSII, || De || VITIIS SERMONIS, || Accedit præter || Defensionem nomine Vossii & Stradæ || adversus || GASP: || SCIOPPIUM, || AUTORIS VITA. || EDITIO SECUNDA. || COTHENIS, Apud Johannem Montanum. || ANNO M.DC.XCI.

40. 168 Bl. Sign. a⁴ b⁴. A⁴-Rr⁴. Pag. [16] 1–314. [6] Antikva. Borchs Levnedbeskrivelse [15]. (K. B. og U. B.)

1692. Opr. i Th. Crenius: Consilia et methodi aureæ studiorum. Rott. 1692. 40. p. 348–71.

1706. OLAI || BORRICHII || COGITATIONES || DE || VARIIS LINGVÆ LATINÆ || ÆTATIBUS. || Accedit || Appendix de Lexicis Latinis || et Græcis || cum Indice addendorum ad Fori || Romani literam C. || Panormi, Typis et Expensis Michaëlis || Costanzo M.DCC.VI.

120. 65 Bl. Sign. A¹⁺¹²-F⁴. Pag [2] 1–128. Antikva. (Bibliotheca Classensis, Ravenna.)

[*Analecta ad Cogitationes . . . se Nr. 33.*]

26. 1675. DISSERTATIO || DE || CAUSIS DIVERSITATIS LINGVARUM, || qvam ad diem Maji VIII. || Deo opt. max. avspice, || pro || consequendis Magisterii Philosophici honoribus || publicè tuebuntur | Clariss. & lectiss. Viri, || [her følger 19 Navne] || Præside || OLAO BORRICHIO. || HAFNIÆ, Anno 1675. || Typis HENRICI GÖDIANI, Acad. Typogr. [Datoen: Maji VIII, er rettet til VIII. II.]

40. 17 Bl. Sign. A¹⁺⁴-D⁴. Antikva. (K. B. og U. B.)

1675. OLAI BORRICHII || *De* || CAUSIS || DIVERSITATIS
|| LINGVARUM || DISSERTATIO. || Anno 1675. || *HAFNIÆ*,
|| Prostat apud *Danielem Paulli* Regium Librarium.

40. 17 Bl. Sign. A¹⁺⁴-D⁴. Pag. [2] 1–29. Antikva. (K. B. og U. B.)

1704. OLAI BORRICHII || DE || CAVSSIS || DIVERSITATIS
|| LINGVARUM || *DISSERTATIO* || PRIMVM IN TERRIS
NOSTRIS || EDITA || *CVRANTE* || M. IO. GEORG. IOCH.
|| *IENÆ* || SVMTV TOBIAE OEHLINGII || Litteris *KREB-*
SIANIS. || cIbIcccIV.

80. 35 Bl. Sign. [1³] A⁸-D⁸. Pag. [6] 1–58. [6] Antikva. Dedi-
kation fra Joch til J. F. Buddeus [3] Fortale [2] (K. B.)

1704. OLAI BORRICHII || Professoris Regii in Academia
Hafniensi || quondam celeberrimi || DIATRIBA || DE CAU-
SIS || DIVERSITATIS || LINGVARUM. | Ob præstantiam de-
nuo || impressa. || *Qvedlinburgi*, || Sumptibus GOTTLOB ERNESTI
STRUNTI, || ANNO 1704.

80. 32 Bl. Sign. A⁸-D⁸. Pag. [2] 3–58. [6] Antikva. (K. B. og U. B.)

27. [1676.] SIMONIS PAULLI || ac || OLAI BORRICHII ||
EPISTOLARES | GRATULATIONES, || ad || PAULUM
BRANDIUM || Medicinæ Candidatum.

40. 4 Bl. Sign. a⁴. [Dateret *Hafniæ* 20. Sept. Anni 1676.]
Borchs Epistel [2].

28,1. 1676. DISSERTATIO || I. || DE || POËTIS, || *Qvam* || Deo
opt. max. Avspice, || OLAO BORRICHIO || Præsede, || ad V.
Aprilis, || Anni MDCLXXVI, || In Regiâ Acad. Hafniensi ||
publicè tuebuntur || Lectissimi juvenes LX, || Lavreæ primæ
Philosoph. || Candidati. || *HAFNIÆ*, || Literis GEORGII GÖ-
DIANI, Reg. Maj. Typ. [Datoen er rettet og Aprilis tilføjet
med Blæk.]

40. 16 Bl. Sign. A¹⁺⁴-D²⁺¹. Pag. [2] 1–28. [2] Antikva. (K. B.)

28,2. 1676. DISSERTATIO || II. || DE || POËTIS || *Qvam* || Deo
opt. max. Avspice, || OLAO BORRICHIO || Præsede, || ad
diem Junii III. || Anni MDCLXXVI, || In Regiâ Acad. Haf-
niensi || publicè tuebuntur || Lectissimi juvenes LXXVIII. ||
Lavreæ primæ Philosophicæ || Candidati. || *HAFNIÆ*, || Li-
teris HENRICI GÖDIANI, Acad. Typ.

40. 16 Bl. Sign. E¹⁺⁴-I²⁺¹. (H er sprunget over.) Pag. [2]
29–56. [2] Antikva. (K. B.)

28,3. 1677. DISSERTATIO || III. || DE || POËTIS || *Qvam* || Deo opt. max. Auspice, || OLAO BORRICHIO || *Præside*, || ad diem VII Aprilis || Anni MDCLXXVII. || In Regiâ Academia Hafniensi || publicè tuebuntur || Lectissimi Juvenes LX, Laureæ primæ || Philosophicæ Candidati. || HAFNIÆ, || Typis VIDUÆ G. GÖDIANI, Reg. & Acad. Typogr.

40. 18 Bl. Sign. K¹⁺⁴-N⁴⁺¹. Pag. [2] 57–88. [2] Antikva. (K. B.)

28,4. 1677. DISSERTATIO || IV. || DE || POËTIS || *Qvam* || Deo opt. max. Avspice, || OLAO BORRICHIO || *Præside*, || ad diem Maji XXVI || Anni MDCLXXVII || In Regiâ Academiâ Hafniensi || publicè tuebuntur || Lectissimi juvenes XXXV || Lavreæ primæ Philosophicæ || Candidati. || HAFNIÆ || Literis VIDUÆ GEORGII GÖDIANI, Reg. || & Acad. Typogr. 1677.

40. 20 Bl. Sign. O¹⁺⁴-S²⁺¹. Pag. [2] 89–124. [2] Antikva. (K. B.)

28,5. 1678. DISSERTATIO || V. || DE || POËTIS, || *Qvam* || Deo opt. max. Avspice, || OLAO BORRICHIO || *Præside*, || ad diem Maij XI. || ANNI MDCLXXVIII. || In Regiâ Academiâ Hafniensi || publicè tuebuntur || Lectissimi juvenes LXXVI || Laureæ primæ Philosophicæ || Candidati. || HAFNIÆ || Literis VIDUÆ *Georgii Gödiani*, Reg. & Acad. || Typogr. 1678.

40. 18 Bl. Sign. S¹⁺⁴-X⁴⁺¹. Pag. [2] 125–56. [2] Antikva. (K. B.)

28,6. 1680. DISSERTATIO || VI || DE || POËTIS, || *Qvam* || Deo opt. max. Avspice, || OLAO BORRICHIO || *Præside*, || ad diem V. Junii || ANNI MDCLXXX || In Regiâ Academiâ Hafniensi || publicè tuebuntur || Lectissimi aliquot Juvenes, || Laureæ primæ Philosophicæ Can^sdidati. || HAFNIÆ || Literis Reg. Majest. & Acad. Typogr. Cornificii || Lufft.

40. 18 Bl. Sign. Y¹⁺⁴-Bb⁴⁺¹. Pag. [2] 157–88. [2] (K. B.)

28,7. 1681. DISSERTATIO || VII || DE || POËTIS, || *Qvam* || Deo opt. max. Avspice, || OLAO BORRICHIO || *Præside*, || ad diem XIV Maji || Anni MDCLXXXI || In Regiâ Academiâ Hafniensi || publicè tuebuntur || Lectissimi aliquot, & præstan^stissimi juvenes, || Lavreæ primæ Philosophicæ || Candidati. || Literis VIDUÆ Cornificii Luft, Reg. Majest. || & Acad. Typogr.

40. 26 Bl. Sign. Cc¹⁺⁴-Hh⁴⁺¹. Pag. [2] 189–236. [2] (K. B.)

28,1-7. 1683. OLAI BORRICHII || *DISSERTATIONES* || *ACADEMICÆ* || *DE* || *POETIS* || *Publicis Disputationibus*, in Regio || *Hafniensi Lycéo*, assertæ, || *Ab Anno 1676. ad Annum 1681.* || *Nunc iterum evulgatæ*, || ANNO 1683, || *FRANCOFVRTI*, || *Pro Sacræ Regiæ Majestatis Daniæ ac Norvegiæ Librario* || DANIELE PAULLI, || *Excudit Joann. Georgius Drullmann.*

40. 96 Bl. Sign. 1⁴ 2⁴. A⁴-Y⁴. Pag. [16] 1-174. [2] Antikva. Dedikation til Grev Frederik af Ahlefeldt og Digt Conversio ad Poëtas [6] Fortale [8] (K. B. og U. B.)

1693. §§ 213-30 optr. i Rostgaard: *Deliciæ poët. Dan.* Tom. I. [*11-**8] Digtet i sammes Tom. II. p. 574-75.

28,1-7. 1714. OLAI || BORRICHII || *DISSERTATIONUM* || *ACADEMICARUM* || *TOMUS I.* || *Cui præmittitur* || PAULI VINDINGII || *Consiliarii Status &c. & Professoris* || *Regii &c.* || *ORATIO PARENTALIS* || *in Excessum* || B. D. OLAI BORRICHII || *Ex DECRETO SENATUS ACADEMICI* || *publice dicta.* || HAVNIÆ, || *ANN. MDCCXIV.* *Typis Joh. Sebast. || Martini.* || *Prostant. apud Hieron. Christ. Pauli. Reg.* || *Universit. Bibliopol.* [- II.] OLAI || BORRICHII || *DISSERTATIONUM* || *ACADEMICARUM* || *TOMUS II.* [*ibid.*]

80. Tom. I. 324 Bl. Sign. a⁸-c⁶, a⁸-d⁴, a⁸-b⁴, A⁸-Kh⁶. Pag. 2-43, Pauli Vindingii Oratio Funebris in excessum D. Olai Borrichii. [44] blank, [45] Spec. Titelbl., [46-100] Fortale, [101-124] Hyldstedigte. 1-524, Tekst.

Tom. II. 264 Bl. Sign. A⁸-Kh⁸. Pag. 2-3, Dedikation, 4-473 Tekst, 474-527 Indices. (Brit. Mus. 1090. k 11,12.)

29. 1677. *DISSERTATIO* || *DE* || *DOCIMASTICE METALLICA*, || *quam ad diem Junii XIX,* || *DEO opt. max. avspice* || *pro* || *consequendis Magisterii Philosophici honoribus publicè* || *in Reg. Acad. Hafn. tuebuntur* || *Clariss. & lectiss. Viri,* || [her følger 27 Navne] || *Præsides* || OLAO BORRICHIO. || HAVNIÆ, Anno 1677. || *Typis MATTHIÆ GODICCHENII.*

40. 25 Bl. Sign. A¹⁺⁴-F⁴. Pag. [2] 1-46. [2] Antikva. (K. B.) Samme med Titelblad: OLAI BORRICHII || *DOCIMASTICE* || *METALLICA* || *clarè & compendiariò tradita* || ANNO 1677. || HAVNIÆ, || *Sumptibus DANIELIS PAULLI Regii Librarii. Literis MATTHIÆ GODICCHENII.* (K. B. og U. B.)

1680. [Overs. 1] OLAI BORRICHII || *Metallische* || *Probierr-Kunst* || *deutlich und kurz beschrie-* || *ben.* || *Verteutschet* || *durch*

|| GEORGIUM KUS. || **Kopenhagen** || Bei Daniel Paulli, Kön. Buchhändl. || Anno 1680.

80. 36 Bl. Sign. A⁸-E⁴. Pag. [2] 3–74. [pag. 65–66 sprunget over.] Fraktur. (K. B. og U. B.)

1689. [Overs. 2] Modestin Fachs': Probierrbüchlein, Lpz. 1689, 8^o optager Borchs Skrift [anonymt] under Titlen: **Eine** || **Sehr nützliche und zu der** || **Metallischen** || **Probierr-Kunst** || **Höchstdienliche** || **Anweisung** || **Beynebenst einem von vielen** || **Liebhabern dieser Wissenschaft** || **desiderirten** || **Anhang** || **Aller Terminorum und Redens** || **Arten der Probierrer und** || **Münzmeister** || **Leipzig** || Gedruckt im Jahr 1689.

80. 23 Bl. Sign. a⁸-c⁷. Pag. [2] 3–39. [7] Fraktur. (Univ. Bibl. Basel.)

1738. [Overs. 3] **Benstigt** || **Til** || **Prober-** || **Konsten,** || **Eller** || **Then berömdte och mycket namnkun-** || **nige Professorens och Chymistens** || **OLAI BORRICHII** || **Dissertatio** || **De** || **DOCIMASTICE METALLICA,** || **På Swenska öfversatt /** || **Och** || **Tillika med** || **Et Fort Bihang,** || **Suru Pro-Centen, samt Marker** || **och Lod, uti Prof-Attester, böra förstås.** || **Sramgifwen** || **Af** || **JACOB FISCHER.** || **STOCKHOLM, tryckt hos Pet. Jör. Nyström / 1738.**

80. 56 Bl. Sign. 1⁸. A⁸-F⁸. Pag. [16] 1–94. [2] Fraktur. Fortale af Oversætteren [6] Indholdsfortegnelse [8] Borchs Tekst p. 1–90. Bihang p. 91–94. (K. B.)

30. 1679. **Conspectus** || **Præstantiorum Scriptorum** || **LATINÆ** || **LINGVÆ,** || **In gratiam Juventutis Aca-** || **demicæ,** || **compendio repræsentatus** || **ab** || **OLAO BORRICHIO.** || **HAFNIÆ,** || **Literis Reg. Majest. & Acad. Typogr.** || **CORNIFICII LUFT,** Anno 1679.

40. 14 Bl. Sign. A¹⁻⁴-D¹. Pag. [2] 1–26. Antikva. (Ribe Katedralskoles Bibliotek.)

1682. **CONSPECTUS** || **Præstantiorum Scriptorum** || **LATINÆ** || **LINGVÆ** || **In gratiam Juventutis Academicæ,** || **compendio repræsentatus** || **ab** || **OLAO BORRICHIO.** || **HAFNIÆ & FRANCOFURTI,** || **Apud S. R. Maj. Daniæ & Norvagiæ Li-** || **bra-** || **rium DANIELEM PAULLI.** || **Editio Secunda. ANNO LXXXII.**

40. 14 Bl. Sign. A⁴-D². Pag. [2] 1–26. Antikva. (K. B.)

1691. 40. HAFNIÆ, || *Impensis Joh. Justi Erythropili.* || Editio Tertia, ANNO XCI. (K. B.)

1698. 40. Editio Quarta. Anno M.DC.XCVIII. (K. B. og U. B.)

1705. CONSPECTUS || PRÆSTANTIORUM SCRIPTO-
RUM || LATINÆ LINGVÆ, || In gratiam Juventutis Acade-
micæ, || *compendiô repræsentatus ab* || OLAO BORRICHIO. ||
EDITIO NOVA, || Substratâ unicuiq; ferè paginæ accuratâ
melio-||rum editionum recensione, & adjectis calci || necessariis
indicibus aucta: || [Vignet: Collegium Medicèum.] || *Cum Privi-
legio Sereniss. Regiæ Majest.* || HAVNIÆ, || Ex Typographéo
Regiæ Maj. & Universit. 1705.

80. 74 Bl. Sign. [16] A⁸-I⁴. Pag. [12] 1–120. [16] Antikva.
Dedikation til Poul Vinding [4] Fortale [5] (K. B. og U. B.)

1713. 80. HAVNIÆ... 1713. Som foreg. – i Stedet for Titelvignet-
ten: Collegium Medicèum en Blomstervignet. (K. B. og U. B.)

1730. 80. HAVNIÆ... || 1730. Titelblad som foreg.; Vignetten et
Landskab. 40 Bl. Sign. A⁸-E⁸. Pag. [8] 1–62. [10] Antikva.
(K. B. og U. B.)

1740. 80. s. l. Ad Exemplar Hauniense || A. R. G. CIOCCCXL. Titelv-
ignet: Collegium Medicèum. Ellers som foreg. (K. B. og U. B.)

1759. 80. s. l. Ad Exemplar Havniense || A. R. G. CIOCCCLIX. Ti-
telvignet: Collegium Medicèum. 40 Bl. Sign. A⁸-E⁸. Pag. [8]
1–64. [8] Antikva. (K. B.)

31. 1680. In immaturum, sed beatum || obitum || Perillustris & ge-
nerosissimi Domini, || DN. VINCENTII || JOACHIMI von
HAHNE, || *Hæreditarii* in Seekamp & Hiortespring, || *Equitis*
Avrati Elephantini Ordinis, *Supremi Venationum* || *Præfecti*,
& *Augusti Daniæ, Norwegiæq; Monarchæ* || *Consilarii Intimi*,
|| HAFNIÆ || *Typis VIDUÆ Cornificii Lufft, Reg. Majest. &*
Acad. || *Typogr.* Anno MDCLXXX. [Underskrift: OLAUS
BORRICHUS.]

Fol. 2 Bl. Antikva. (U. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: *Deliciæ poet.* Dan. II. p. 576–77.

32. 1680. DISSERTATIO || DE || SOMNO ET SOMNIFERIS, ||
maximè PAPAVEREIS, || *qvam ad diem Junij XII.* || *Deo opt.*
max. Auspice, || *pro* || *Consequendis Magisterii Philosophici*
honoribus pu-||blicè in Reg. Acad. Hafniensi tuebuntur Reve-
rendi & Clariss. Viri, || [her følger 18 Navne] || *Præsides* || OLAO

BORRICHIO. || *HAFNIÆ*, || Typis VIDUÆ *Cornificii Luft*, Reg. & Acad. Typogr. || Anno 1680.

40. 26 Bl. Sign. A¹⁺⁴-F⁴⁺¹. Pag. [2] 1–48. [2] Antikva. (K. B. og U. B.)

Uddrag i Th. Bartholin: Acta medica V. 1680. 40. p. 331–341.

1681. OLAI BORRICHII || *De* || SOMNO || *Et* || SOMNI-
FERIS || maximè papavereis || DISSERTATIO. || 1681. || *HAF-*
NIÆ & FRANCOFVRTI, || Prostat apud. Sac. Reg. Maj.
Bibliopolam || DANIELEM PAULLI. || Typis Ægidii Vogelii.

40. 20 Bl. Sign. A⁴-E⁴. Pag. [2] 3–38. Antikva. (K. B. og U. B.)

Samme med nyt Titelblad: Prostat apud Sac. Reg. Dan. Maj. Bi-
bliopolam || DANIELEM PAULLI || Anno MDCLXXXII.

1683. OLAI BORRICHII || *DE* || SOMNO || *ET* || SOMNI-
FERIS || maximè papavereis || DISSERTATIO. || *HAFNIÆ*, ||
Apud DANIELEM PAULLI || ANNO M.DC.LXXXIII.

40. 20 Bl. Sign. A⁴-E⁴. Pag. [2] 3–40. Antikva. (U. B.)

33. 1682. DISSERTATIO PHILOLOGICA, || *DE* || CURIS PO-
STERI-||ORIBUS || *Viri Clariss.* || CHRISTOPHORI || CEL-
LARI, || *Qvam* || Deo opt. max. Avspice || ad diem Maji
XXVII. || Anni MDCLXXXII. || in Regiâ Hafniensi Academiâ
|| publicè tuebuntur || Lectissimi aliquot, & præstantissi-||mi
Cives, || Lavræ primæ Philosophicæ || Candidati, || Præsides ||
OLAO BORRICHIO. || *HAFNIÆ*, || Literis VIDUÆ *Cor-*
nificii Luft, Reg. Majest. & Acad. || Typogr.

40. 34 Bl. Sign. A¹⁺⁴-H⁴⁺¹. Pag. [2] 1–63. [3] Antikva. (K. B.)

[Titel over Teksten: Analecta ad Cogitationes de Lingvâ Latinâ.]

34. 1682. DISSERTATIO PHILOLOGICA || de || Quantitate
penultimæ Denominativorum in || inus, & verbalium in icis, ||
Exceptionibus || *Viri Clarissimi* || GEORG. HENR. URSINI
|| Gymnas. Poët. Ratisponens. Rectoris || opposita, *quam* 26.
Jun. 1682. || Deo opt. max. Avspice, || Pro consequendis Ma-
gisterii Philosophici honoribus publicè in Reg. Acad. Hafn.
tuebuntur admo-||dum reverendi, & Clariss. Viri, || [her følger
21 Navne] || Præsides || OLAO BORRICHIO. || *HAFNIÆ*,
Literis VIDUÆ *Cornificii Luft*, Reg. Maj. || & Universit.
Typogr.

40. 22 Bl. Sign. I¹⁺⁴-N¹⁺⁴. Pag. [2] 1–40. [2] Antikva. (K. B. og U. B.)

- Disse to Disputatser og et Appendix samles under Titlen:
35. 1682. OLAI BORRICHII || ANALECTA || Ad Cogitationes De Lingvâ || Latinâ. || *Accedit* || APPENDIX || De Lexicis Latinis, & Græcis, || *cum* || Indice addendorum ad Fori Romani || literam C. || HAFNIÆ, || Anno MDCLXXXII. || *Sumptibus PETRI HAVBOLDI Regiæ Acad. Bibl.* || Typis VIDUÆ Cornificii Luft, Reg. Maj. & Universit. || Typogr.
40. 68 Bl. Sign. 1². A⁴-H⁴. I⁴-R². Pag. [4] 1-63. [1] 1-68. Antikva. Fortale [2] (K. B. og U. B.)
1706. OLAI, BORRICHII || ANALECTA || *AD COGITATIONES* || De || Lingva Latina. Panormi, || Typis & Expensis MICHAELIS || COSTANZO. M.DCC.VI.
120. 80 Bl. Sign. A¹²-G⁸. Pag. [2] 1-158. (Bibliotheca Classensis, Ravenna og Regia Bibl. Univ. di Bologna.)
36. 1683. SANCTÆ ET ÆTERNÆ || MEMORIÆ || *Illustrissimi, & Excellentissimi* || HEROIS, || D. OLIGERI || VIND, || Dn. Harrestedii, || Ordinis Elephantini Eqvitis, || Sacræ Reg. Majest. Daniæ, & Norwegiæ || Vice-Cancellarii, || Consilarii Intimi, in supremo justitiæ Tribunali || Assessoris eminentissimi, || *nunc in cælestibus gloriosè triumphantis*, || p. || OLAUS BORRICHIIUS. || HAFNIÆ, || Impressit || JOH. PHIL. BOCKENHOFFER, Reg. Majest. & Universit. Typogr. || Anno 1683.
Fol. 66 Bl. Sign. A²-Kk². Pag. 1-124 og [fejlagtig] 129-34. Antikva. 1-124: Borchs Mindetale. 129-34: Digte af Casp. Bartholin, Holg. Jacobæus, Poul Vinding, F. Vind og D. Grubbe. (K. B. og U. B.)
1714. Optr. i Olai Borrichii Dissertationes, ed. S. Lintrupius. Tom. II. p. 385-473.
- 37,1. 1683. DISSERTATIONUM || *DE* || ANTIQVA UR̄||BIS ROMÆ FACIE || I. || *Qvam* || Deo opt. Max. Avspice, || *Præside* || OLAO BORRICHIO, || ad diem XV. Maji, Anni MDCLXXXIII. || *in Regiâ Acad. Hafniensi publicè* || *tuebuntur* || Lectissimi, & præstantiss. juvenes ali||qvot, Lavræ primæ Philosophicæ || Candidati. || HAFNIÆ, Typis Joh. Phil. Bockenhoffer, Reg. Maj. & Univers. || Typogr.
40. 18 Bl. Sign. A¹⁺⁴-D⁴⁺¹. Pag. [2] 1-32. [2] Antikva. (K. B.)
- 37,2. 1684. DISSERTATIONUM || *DE* || ANTIQVA UR̄||BIS ROMÆ FACIE || II. || *Qvam* || Deo opt. Max. Avspice, || *Præside*

|| OLAO BORRICHIO, || ad diem Maji XIII, Anni MDCLXXXIV.
 || in Regiâ Academ. Hafniensi publicè || tuebuntur || Lectissimi
 aliquot, & præstantissimi || Juvenes, Lavreæ primæ Philoso-
 phicæ || Candidati. || HAFNIÆ, || Typis Joh. Philippi Bocken-
 hoffer, Reg. Maj. & Univers. || Typograph.

40. 18 Bl. Sign. E¹⁺⁴-H⁴⁺¹. Pag. [2] 33–64. [2] Antikva. (K. B.)

37,³. 1684. DISSERTATIONUM || DE || ANTIQVA URBIS ||
 ROMÆ FACIE || III. || *Qvam* || ad diem sept. Junii, Anni
 1684. || Deo opt. max. Avspice, || *Præsida* || OLAO BORRI-
 CHIO, || Pro consequendis Magisterii Philosophici honorib-
 us publicè in Reg. Acad. Hafn. tuebuntur admo-
 dum reve-
 rendi, & Clariss. Viri || [her følger 24 Navne] || HAFNIÆ, ||
 Literis Reg. Majest. & Universit. Typogr. Joh. Phil. Bockenhoffer.

40. 18 Bl. Sign. I¹⁺⁴ M⁴⁺¹. Pag. [2] 65–96. [2]

37,⁴. 1685. DISSERTATIONUM || DE || ANTIQVA URBIS ||
 ROMÆ FACIE || IV. || *Qvam* || Deo opt. max. Avspice, ||
Præsida || OLAO BORRICHIO || ad diem Maji XVI. Anni
 MDCLXXXV. || in Regiâ Academ. Hafniensi publicè || tue-
 buntur || Lectissimi aliquot, & præstantissimi || Juvenes, || Lav-
 reæ primæ Philosophicæ || CANDIDATI. || HAFNIÆ, || Li-
 teris Reg. Majest. & Universit. Typogr. Johan. Philip. || Bo-
 ckenhoffer.

40. 18 Bl. Sign. N⁴⁺¹-Q⁴⁺¹. Pag. [2] 97–128. [2] Antikva. (K. B.)

37,⁵. 1686. DISSERTATIONUM || DE || ANTIQVA URBIS ||
 ROMÆ FACIE || V. || *Qvam* || Deo opt. max. Avspice || *Præ-*
side || OLAO BORRICHIO || ad diem Maji XV. Anni
 MDCLXXXVI. || in Regiâ Academ. Hafniensi publicè || tue-
 buntur || Lectissimi aliquot, & præstantissimi || Juvenes, || Lav-
 reæ primæ Philosophicæ || CANDIDATI. || HAFNIÆ, || Li-
 teris Reg. Majest. & Univers. Typogr. Johan Philip. || Bocken-
 hoffer.

40. 18 Bl. Sign. R¹⁺⁴-V⁴⁺¹. Pag. [2] 129–60. [2] Antikva. (K. B.)

37,⁶. 1686. DISSERTATIONUM || DE || ANTIQVA URBIS ||
 ROMÆ FACIE || VI. || *Qvam* || ad diem 12 Junii, Anni 1686.
 || Deo opt. max. Avspice, || *Præsida* || OLAO BORRICHIO
 || Pro consequendis Magisterii Philosophici honoribus, || pu-

blicè in Reg. Acad. Hafn. tuebuntur admodum || Reverendi,
& Clariss. Viri || [her følger 22 Navne] || HAFNIÆ, Literis Reg.
Majest. & Univ. Typogr. *Joh. Phil. Bockenhoffer*.

40. 18 Bl. Sign. X¹⁺⁴Aa⁴⁻¹. Pag. [2] 161–92. [2] Antikva. (K.B.)

37,¹⁻⁶. 1687. OLAI BORRICHII || De || ANTIQVA URBIS ||
ROMÆ FACIE || *DISSERTATIO COM=PENDIARIA*. ||
HAFNIÆ, || Literis *Joh. Phil. Bockenhoffer*, Sac. Reg. Majest.
|| & Univ. Typogr. An. 1687. || Apud. *Joh. Melch. Liebe*, Reg.
Acad. Bibliop.

40. 100 Bl. Sign. a⁴. A⁴-Aa⁴. Pag. [8] 1–192. Antikva. Fortale
[5] (K. B. og U. B.)

1696. Optr. i: Thesaurus antiqvitatum Romanorum, congestus a Jo.
G. Graevio. Tom. IV. Traject. ad Rhen. 1696. p. 1517–1624
og i samme, Venetiis 1732. p. 1517–1624.

38. 1685. PRÆSTANTISSIMIS || LAVREÆ PRIMÆ PHILOSO=PHICÆ
CANDIDATIS || officiosè salvere, || Calendis Januarii
|| Anni MDCLXXXV. || p. || OLAUS BORRICHIVS. *Decretus exa=*
mini || *dies XI. Maji*.

Fol. 1 Bl. Antikva. (K. B. og U. B.)

1693. Optr. i Rostgaard: Deliciæ poët. Dan. p. 589–90.

39. 1686. CLARISSIMIS MAGISTERII PHILOSOPHICI ||
CANDIDATIS || officiose salvere. || Calend. Januar. Anni
1686. || OLAUS BORRICHIVS.

Fol. 1 Bl. Antikva. (U. B.)

40. 1687. OLAI || BORICHI || Dissertatio || DE || Lapidum Ge=neratione
|| In Macro, & || Microcosmo. || Cui accessit || AD=MITIO ||
EXC: D. Doct: JOSEPH || LANZONI || Med: Ferrariensis. ||
FERRARIÆ 1687. || Typjs Hyeronimj Filonj. || SVP: PERM:

120. 48 Bl. Sign. A¹²-D¹². Pag. [6] 1–76. [12] Dedikation [1]
Blank Side [2] Fortale »Ad Lectorem« [3–5] Blank Side [6]
Tekst, 1–76. Index [1–10] Imprimatur [11] Blank Side [12].
(K. B. har et ufuldstændigt Ex.; Brit. Mus. Nr. 977 a 23.)

Opr. trykt i Th. Bartholin: Acta medica. V. 1680. p. 184–96.

1738. Optr. i Joseph. Lanzoni: Opera omnia. Lausannæ 1738. 40.
Vol. III. p. 377–400.

41. 1688. OLAI BORRICHII || De || USU PLAN=|TARUM || Indi=genarum
in Me=|dicinâ, || Et sub finem, || De || Clysso plan=

tarum, & Theé || specifico, || *Enchiridion* || *HAFNIÆ*, || Literis & Impensis Joh: Phil: Bockenhoffer, || Reg. Maj. & Acad: Typogr. Anno 1688.

80. 56 Bl. Sign. [1⁴] A⁸-G⁴. Pag. [8] 1-104. Antikva. Fortale [6]. (K. B. og U. B.)

1690. OLAI BORRICHII || DE || USU PLAN₂TARUM, || INDIGENARUM IN MEDICINA, || ET SUB FINEM, || DE || CLYSSO PLANTARUM, & THEE specifico, || *Enchiridion*. || *HAFNIÆ*, || Literis & Impensis Joh. Phil. Bockenhoffer, || Reg. Maj. & Acad. Typogr. Anno 1690.

40. 52 Bl. Sign. A⁴-N⁴. Pag. [2] 3-101. Antikva. Fortale p. 3-7. (K. B. og U. B.)

1696. [Overs.] OLAI BORRICHII || Kurzer Begriff vom Be-
||brauch der Einländischen || Kräuter in der || Artzeney / ||
Welchem lezlich angehänget || ein Auszug von Kräutern
und || besonderer Art || THEE || Einigen Liebhabern der
Artzney-||Kunst zum Dienste aus dem Latei-||nischen ins
Teutsche übersetzet / || durch || JOHANN REESE || Chyrurgum. ||
Hamburg / || Gedruckt bey Nicolaus Spieringf / || Ao. 1696.

80. 128 Bl. Sign. A⁸-Q⁸. Pag. [2] 3-255. [1] Fraktur. Dedikation fra J. Reese til Grev Hans Schack p. 3-6. Fortale. p. 7-8. dateret Kbh. 1/1 1696. (K. B.)

42. 1697. OLAI BORRICHII || CONSPECTUS SCRIPTORUM
|| CHEMICORUM || ILLUSTRIORUM, || Libellus Posthumus ||
Cui præfixa || HISTORIA VITÆ || Ipsius ab Ipso conscripta. ||
HAVNIÆ, || Sumptibus SAMUELIS GARMANNI Bibliop:
|| Anno MDCXCVII.

40. 30 Bl. Sign. a⁴ b². A⁴-F⁴. Pag. [12] 1-48. Antikva. Borchs Levnedbeskrivelse [10]. (K. B. og U. B.)

Samme med nyt Titelblad, Vignet: Collegium Medicèum. Anno MDCXCVI. (K. B. og U. B.)

[Nyerup og Kraft: Alm. Litteraturlexicon, Kbh. 1820, nævner desuden en Udg. Hafniæ, 1713. 80.]

1702. Optr. i Jo. Jac. Mangetus: Bibliotheca chemica curiosa. I. Genevæ 1702. Fol. p. 38-53.

43. 1715. OLAI BORRICHII || DISSERTATI₂ONES, SEU ||
ORATIONES ACADE₂MICÆ || SELECTIORIS ARGU₂

MENTI, || in II. Tomos tributæ. || *Omnes nunc primum (exceptis duabis ultimis)* || ex B. Auctoris idiographo, cum || PAULI VINDINGII || *Consil. Status. &c. & Profess. Regii* || ORATIONE PARENTALI, || in Obitum BORRICHII publice olim dicta, hactenus inedita, || PRÆFATIONE sua, atq; INDICE triplici, || edidit || SEVERINUS LINTRUPIUS || P. P. || HAVNIÆ. || Apud HIERON. CHRIST. PAULI, || Reg. Univers. Bibliop. || *Typis JOH. SEBAST. MARTINI.* || ANNO MDCCXV.

80. I–II. Kobberst. Portr. af Borch. (Strunk Nr. 315.) (K. B. og U. B.)

Tom. I.

- Dissertatio de Experimentis Botanicis, habita 12. Maji, 1675. — p. 6–62.
 Dissertatio de Sangvine, habita 6. Junii 1676. — p. 65–105.
 Dissertatio de Usu Logices, habita 29. Maji, 1677. — p. 111–52.
 Dissertatio de Acido & Lixivo, habita 21. Junii 1677. — p. 153–98.
 Dissertatio de Venenis, habita 14. Maji 1678. — p. 200–240.
 Dissertatio de Furore Poëtico, habita 15. Jun. 1680. — p. 247–96.
 Dissertatio de Animalibus Hyeme Sopitis, habita 17. Jun. 1680. — p. 297–351.
 Dissertatio de Succino, habita 17. May 1681. — p. 352–93.
 Dissertatio de Qualitatibus Occultis, habita 29. Jun. 1682. — p. 394–437.
 Dissertatio de Oraculis Antiquorum, habita 1. Jul. 1682. — p. 440–88.
 Dissertatio de variis excitandi Ignis Modis, et Phosphoro, habita 18. Maji 1683. — p. 489–524.

Tom. II.

- Dissertatio de Specie Serpentis, qui Evam decepit, habita 9. Junii 1684. — p. 2–48.
 Dissertatio de Natura Dulcedinis, habita 11. Junii 1684. — p. 49–96.
 Dissertatio de Deperditis Pancirolli, habita 19. Maji 1685. — p. 97–145.
 Dissertatio de Studio Latinitatis puræ, habita 15. Junii 1686. — p. 145–96.
 Dissertatio de Menstruis Chemicorum, habita 17. Junii 1686. — p. 197–247.
 Dissertatio de Usu Studiorum Academicorum in Re Militari, habita 25. Maji 1676. — p. 248–80.
 Dissertatio de Contagio Morborum et Vitiorum, habita 15. Junii. 1682. — p. 281–320.
 Petitio pro XI. Mitræ Doctoral. Theologicæ Candidatis, habita 10. Junii. 1675. — p. 321–28.
 Oratio Jubilææ Evangelica, dicta 1667. — p. 332–84.
 Oratio Parentalis D. Oligeri Vind. — p. 385–473.
 Index. — p. 474–527.
 Spalmata Typothetarum. — 4 upag. Blade.

Af OLE BORCH findes Bidrag i flg. lærde Samlinger:

Thomas Bartholinus: *Epistolæ medicinales*. 1663 ff. *Centuria III*. Hafniæ 1667. 8^o.

De foveâ septi pellucidi, calculis vesicæ felleæ, vasis salivaribus, hystrophthalmicis, Bilsianâ Anatome inspecta, et deniq̄ Philosophiâ Cartesii. (Leidæ, d. 3. Martii Anni 1661.) — *Epist. LXXXV*. p. 360–69.

De Bilsianis promissis, motu humorum in lymphaticis, materiâ liqvoris lymphatici. (Leidæ 20 Martii A. 1661.) — *Epist. LXXXVII*. p. 374–77.

De motu humoris lymphatici, modo sine sanguine secandi, mumiis, sale mirabili Glauberi, Burrhi solertia. (Lugd. Bat. 31 Mart. A. 1661.) — *Epist. LXXXIX*. p. 382–87.

Iterum de Bilsii conatu, sceleto ferreo, musculorum figuris Hornii. (Lugd. Bat. 21. April. A. 1661.) — *Epist. XCI*. p. 390–95.

De Mumiis. De Pelicano. De Hermaphrodito, et aliis. (Lugd. Batav. A. 1661. 23. pul: [sic] — *Epist. XCIII*. p. 399–404.

De Burrhi scientia, Bilsii mumiis, Blottesandæi scripto, etc. (Lugd. Bat. A. 1661. 24. Nov.) — *Epist. XCV*. p. 409–13.

De variis in Anatome observatis. De nivium sale et sulphure &c. (Lugd. Bat. 1662. d. 9. Jan.) — *Epist. XCVII*. p. 416–25.

De Blottesandæani scripti Auctore, salis nivalis naturâ, Burrhi artificio restituendorum oculorum, rene urinâ pleno &c. (Amstelod. 25. Mart. 1662.) — *Epist. XCIX*. p. 429–35.

Centuria IV.

De Deusingio nonnulla. De Frundekii Oleo & sale ex igne extrahendo. De Burrhi liqvore oculari. De Mercurio nonnulla. Canis Anatome. Item Cadaveris humani Sectio, & qvæ ibi observata. De Calculi exsectione, deq̄ Lithotomis, Vitulus monstrosus. (Lugd. Bat. 1662. 25. Jun.) — *Epist. XVII*. p. 70–78.

De synanastomosi vasorum, glandulis novis pulmonum, Spadanis fontibus, fæminâ trium mammarum. (Lugd. Batav. A. 1662. d. 22 Octbr.) — *Epist. XXXVIII*. p. 218–27. [fejlagtig Pag. idet pp. 128–81 er sprunget over.]

De Malpighii scripto, observationes variæ Anatomicæ. (Lugd. Batav. A. 1663. 1. Mart.) — *Epist. LI*. p. 328–36. m. Fig.

De vesiculis pulmonum, ranarum Anatome, ære in cor penetrante, vesicæ tunica, modo solvendi calculos per aqvam calcis vivæ. (Lugd. Batav. 12. Maji. A. 1663.) — *Epist. LXXVI*. p. 446–53.

Observationes variæ curiosæ in itinere Anglico. (Londini. 10. Aug. A. 1663.) — *Epist. XCII*. p. 516–40.

Thomas Bartholinus: *Acta Medica & Philosophica Hafniensia*. I–V. 1673–80. Tom. I. 1673. 4^o.

Aqvilæ Anatome (meddelt af Th. Bartholin). — obs. II. p. 6–10. 1 Tvl.
Leonis Anatome (meddelt af Th. Bartholin). — obs. XVII. p. 43–46.

Planta in planis silicibus enatæ. — obs. LIX. p. 118—19. 1 TvI.

Alga Saccharifera. — II. p. 119—20.

Orchis Hebræa, tetrorchis, silex arithmeticus. — obs. LX. p. 120—21.

Hyoscyami radix spiralis. — obs. LXI. p. 121—22.

Chamæmelum contortuplicatum, Hieracium contortuplicatum, & Strumomsum. — obs. LXII. p. 122—23.

Ranunculus fasciatus, Cotula fasciata, Hesperis fasciata, Chamæmelum fasciatum, Pediculus cerasi fasciatus. — obs. LXIII. p. 123—25. 1 TvI.

Ophioglossum lingvâ unâ, sed bifidâ. Plantago spicâ itidem bifidâ. — obs. LXIV. p. 125.

Kali inscriptum. Βατράχιον σικιτόφυλλον. — obs. LXV. p. 125—26.

Muscus catharticus. — obs. LXVI. p. 126—27.

Viscum amygdalæ innatum. Flos caryophyllæus flori caryophyllæo innatus. — obs. LXVII. p. 127—28.

Vera lunæ tinctura non est cœrulea. — obs. LXVIII. p. 128—29.

Acetum florem, stillatitium, subitaneum, novi generis. — obs. LXIX. p. 130—31.

Regulum Antimonii sine igne fundere, & liqvere. — obs. LXX. p. 131—33.

Efficere, ut duo spiritus tactu frigidi, invicem confusi flammam edant. — obs. LXXI. p. 133—35.

Efficere, ut ignis per poros vitrei vasis adeo evidenter corpore suo trans eat, ut ibidem salvo vase excitet flammam. — obs. LXII. p. 135—38.

Aqva in medio aqvæ ebullientis non ebulliens. — obs. LXII. [sic] p. 138—39.

Aqva cùm glaciatur, nihil peregrinum in se recipit, nec pondere vel crescit, vel minuitur. — obs. LXIV. p. 140—44.

Lunam, Mercuriumq; sulphure vegetabili in liqvorem dissolvere. — obs. LXV. p. 145.

Rara auri dissolutio. — obs. LXVI. p. 146.

In Mercurio etiam purgato acidum quiddam, aut salsum delitescit. Amalgamatum diversitas. — obs. LXVII. p. 147—49.

Tentandus utriusq; carpi pulsus, anteqvam de morbi naturâ pronuncietur. — obs. LXVIII. p. 150—51.

Oculi honores [Ϛ: humores] excussi redeunt, non ex adventitio per siphones infuso, sed ex depluente à cerebri vasis liqvore. — obs. LXIX. p. 151—54.

Sudor atramenti. — obs. LXX. p. 155—56.

Quatuor annos mutus, subito vocalis. — obs. LXXI. p. 175 [Ϛ: 157].

Prima cancri mamillarum origo. — obs. LXXII. p. 158—43 [sic].

Singultus periodicus. — obs. LXXIII. p. 143—44.

Rara corpulentæ incommodæ curatio. — obs. LXXIV. p. 144—45.

Hydrops ascites post sexagesimum annum sanatus. — obs. LXXXV. p. 145—46.

Ex faucibus aqvâ Mercuriali inconsultè tactis coecitas. — obs. LXXXVI. p. 147.

Calculus pænè siliceus in vesicâ pueri, medicamentis fractus & expulsus — obs. LXXXVII. p. 147—49.

- Anatome Centurionis triplici hydrope enecti. — obs. LXXXIX. p. 173—75.
 Anatome herinacei nostratis, seu echini terrestris. — obs. XC. p. 175—78.
 Anatome nobilis Scoti. — obs. XCI. p. 179—80.
 Jecur gallorum magnitudinis monstrosæ. — obs. XCII. p. 180—81.
 Duo Cyclopes. — obs. XCIII. p. 182—83.
 Satyrus humanus. — obs. XCIV. p. 183—84.
 Anatome puelli septennis scirrho hepatis exincti. — obs. XCV. p. 184—85.
 Anatome Columbæ. — obs. XCVI. p. 185—88.
 Anatome Sarcocoles. — obs. XCVII. p. 188—89.
 Anatome pedum hydropticorum. — obs. XCVIII. p. 190—92.

Tom. II. 1675.

- De lumbricis latis, & cucurbitinis. — obs. XXXXVII. p. 148—49.
 Aci marini anatome. — obs. XXXXVIII. p. 149—51.
 Abortus humanus examinatus. — obs. XXXXIX. p. 151—53.
 Vertebræ piscium ad os sacrum hominis excretæ. — obs. L. p. 153—54.
 Urina circa os sacrum exiens. — obs. LI. p. 154.
 Lingva avium cum osse hyoide expensa. — obs. LII. p. 155—56. 2 Tvl.
 Vesica fellea ad examen vocata. — obs. LIII. p. 156—57.
 Membranarum in ureteribus diversitas. — obs. LIV. p. 157.
 Calculus lanuginosus. — obs. LV. p. 157—58.
 Monstrum Liundbyense. — obs. LVI. p. 158—60.
 Ex fagino fructu liberaliter comeso febris lipyria. — obs. LVII. p. 160—61.
 Ericæ bacciferæ usus an noxius? — obs. LVIII. p. 161—62.
 Geranium fasciatum, Corona Imperialis fasciata, Hyssopus fasciata, Martagon fasciatum. — obs. LIX. p. 162—63. 1 Tvl.
 Pyrum pyro innatum. — obs. LX. p. 163—64.
 Enteroccele per tiliam fissam sanata. — obs. LXI. p. 164—65.
 Ex nimio absinthii usu lac puerperæ absinthites. — obs. LXII. p. 165.
 Ex succo betæ noxa. — obs. LXIII. p. 166—67.
 Ex nimio aloës usu cruenta urina. — obs. LXIV. p. 167.
 Scabiosa prolifera singularis. — obs. LXV. p. 168.
 Pomus bifera. — obs. LXVI. p. 168—69.
 Utrum ex avibus, piscibusq, sal volatilil elici queat? — obs. LXVII. p. 169—77.
 Utrum oporteat salia volatilia, & speciatim salem humani cranii morbis opponere. — obs. LXVIII. p. 177—81.
 Quid de salibus animantium fixis censendum. — obs. LXIX. p. 181—86.
 Salis serpilli peculiaris figura. — obs. LXX. p. 186—87.
 Salis volatilil liqvidi varia phænomena. — obs. LXXI. p. 187—88.
 Antimonium non acidis tantùm, sed & salsis dissolvere. — obs. LXXII. p. 188—89.
 Singulare quiddam de adaucto Reguli martis pondere. — obs. LXXIII. p. 189—90.

- Examen Chemicum spermatis ranarum. — obs. LXXIV. p. 191–92.
 Spiritus ovorum gallinaceorum. — obs. LXXV. p. 192.
 Salia operculis vitrorum exteriùs sponte adnascentia. — obs. LXXVI.
 p. 193–94.
 Ex venâ brachii, fluentibus mensibus sectâ, periculum & mortes. — obs.
 LXXVII. p. 194–95.
 Ex retentione mensium, obstinata oblivio. — obs. LXVIII. p. 195–96.
 Ex haustis Mercurii fumis cardialgia, scotoma, & pulsus propemodum
 interceptio. — obs. LXXIX. p. 196–98.
 Ægra videns omnia in cubiculo duplicata. Item de lynceis Islandicis, &
 Ægyptiis. — obs. LXXX. p. 198–200.
 Aneurisma nasi post variolas. — obs. LXXXI. p. 200–01.
 Gravida aspectu mutili exterrita mutilum peperit filium. — obs. LXXXII.
 p. 201–02.
 Lac est [o: ex] brachio fœmina carcinomate laborantis. — obs. LXXXIII. p.
 202–03.
 Glandula omenti inusitatæ magnitudinis & illis succedens hydrops. —
 obs. LXXXIV. p. 203–05.
 Ex glandulis subalaribus pleuritis. — obs. LXXXV. p. 205–06.
 Idiosyncrasia raræ. — obs. LXXXVI. p. 206–07.

Tom. III. 1677.

- Smegma uterinum. — obs. XXXIII. p. 69.
 Diabetes in febribus malignis. — obs. XXXIV. p. 70.
 Urina diu per scrotum reddita. — obs. XXXV. p. 70–71.
 Vesicatoriorum usus in variolis. — obs. XXXVI. p. 71–72.
 Febris à calore incipiens & in frigus desinens. — obs. XXXVII. p. 72–73.
 Effectus pathematum animi in calculo. — obs. XXXVIII. p. 73.
 Ex repudio paralysis, epilepsia, & oblivio. — obs. XXXIX. p. 73–74.
 Flatus et crepitus per verenda redditi. — obs. XL. p. 74–75.
 Ex lapsu salus. — obs. XLI. p. 75.
 Distortio oris percurata. — obs. XLI. [sic] p. 75–76.
 Vis aëris in sanandis fistulis. — obs. XLIII. p. 76–77.
 Vesicatoria quid possint in febribus malignis. — obs. XLIV. p. 77–78.
 Aquæ stipticæ vis quò usq; se porrigat. — obs. XLV. p. 78–79.
 Prægnans quadraginta mensium. — obs. XLVI. p. 80–81.
 Ex nidore vasorum umbilicalium naribus excepto colica & diarrhœa per-
 petua. — obs. XLVII. p. 81–82.
 Vires imaginationis. — obs. XLVIII. p. 82.
 Apoplexia metastasi in crus sinistrum soluta. — obs. XLIX. p. 83–84.
 Ex cataplasmate imprudenter applicato mors. — obs. L. p. 84.
 Non exterrandos esse pueros horribilium aspectu, aut pœnæ gravioris
 denunciatione. — obs. LI. p. 84–85.
 Cataleptica ex febre. — obs. LII. p. 85–86.

Tom. IV. 1677.

De dolore ventriculi ab ejusdem erosione (meddelt af Th. Bartholin). — obs. XXXVI. p. 115—18.

Beriberi spurium. — obs. XLIII. p. 144—46.

Idiosyncrasia varia. — obs. XLIV. p. 147.

Melancholica singularis. — obs. LXV. p. 148.

Excreta varia. — obs. XLVI. p. 149—50.

Mors ex contusione auriculæ cordis. — obs. XLVII. p. 150—51.

Inobservatum hactenus à cauteriis emolumentum. — obs. XLVIII. p. 152.

Mira narium sagacitas. — obs. XLIX. p. 152—53.

Cordis talpæ in epilepticis usus. — obs. L. p. 153—54.

Ciconia podagrica. — obs. LI. p. 154.

Pulex longævus. — obs. LII. p. 155—56.

Urinarum infidum in morbis malignis judicium. — obs. LIII. p. 156.

An visus sit unquam lumbricus lumbrico fœtus. — obs. LIV. p. 157.

Oleum succini sine igne. — obs. LV. p. 158.

De algâ sacchariferâ Corollarium. — obs. LVI. p. 159—61. m. Fig.

Ejusdem panis diverso tempore diversum pondus. — obs. LVII. p. 161—62.

Planta roris solis ovibus noxia. — obs. LVIII. p. 162—63.

Sudor podagricorum an salsus, an acidus? — obs. LIX. p. 163—64.

Mira, sed innoxia alvi constipatio. — obs. LX. p. 164—65.

Malignitas februm hyberno frigore non mitigatur. — obs. LXI. p. 165—66.

Febris oscitans. — obs. LXII. p. 166—67.

Ex pleuritide nothâ furor uterinus. — obs. LXIII. p. 167—68.

Spina triginta annis sine incommodo in oculi cantho hærens. — obs. LXIV. p. 168—69.

Ex mensâ marmoreâ arthritis. — obs. LXV. p. 169.

Monorchides an verè monorchides. — obs. LXVI. p. 169—70.

Ex vase destillatorio noxa. — obs. LXVII. p. 170.

Grana siliginis, pisorumque & synapi in pyramides fastigiata. — obs. LXVIII. p. 171—72.

Hydropicorum sudor acidus. — obs. LXIX. p. 172—73.

Mirifica ægritudinum quarundam hæreditariarum natura. — obs. LXX. p. 173—74.

Quartana superventu pleuritidis curata. — obs. LXXI. p. 174—75.

Sputum dulce. — obs. LXXII. p. 175—76.

Ex levibus causis noxæ non leves. — obs. LXXIII. p. 176.

Silices Anholdini triangulares. — obs. LXXIV. p. 177.

Spiritus sacchari, oryzæ, ficuum, hydromelitos. — obs. LXXV. p. 177—79.

Cantharidum examen. — obs. LXXX. p. 185—87.

Tom. V. 1680.

De gemmarum odore. — obs. XXXVII. p. 124—25.

Urina viridis. — obs. XXXVIII. p. 125—26.

- Ex tubis puerilibus periculum. — obs. XII. p. 126—27.
 Putridorum imago gustui repræsentata. — obs. XL. p. 127.
 Febris petechialis per diabetem spurium soluta. — obs. XLI. p. 128.
 Diabets dysenteriæ Comes. — obs. XLII. p. 128—29.
 Dysenteriæ raris symptomatibus infestæ. — obs. XLIII. p. 129—30.
 Crurum ulcera contagiosa. — obs. XLIV. p. 130—32.
 Novi generis fenestræ. — obs. XLV. p. 132.
 Mirum, sed nunquam fallens ægræ somnium. — obs. XLVI. p. 133.
 De odoribus singularia. — obs. XLVII. p. 133—35.
 Alia de odoribus. — obs. XLVIII. p. 135—36.
 Ex aspectu pharmaci cathartici liberalis purgatio. — XLIX. p. 136—37.
 Alia imaginantium exempla. — obs. L. p. 137—40.
 Mirus oculi, & digiti annularis consensus. — obs. LI. p. 140—41.
 Ex vivo argento carpis applicato mors. — obs. LII. p. 141—42.
 Anginarum & calculi symptomata rarum. — obs. LIII. p. 142—44.
 Cur tertianæ hoc anno frequentissimè in quartanas exeant. — obs. LIV.
 p. 144—45.
 Singulare symptoma à veratro albo productum. — obs. LV. p. 145—46.
 Superfætationum exempla. — obs. LVI. p. 146—48.
 Suspicio de aliis Urinæ ductibus, quàm quæ vulgò cogniti sunt. — obs.
 LVII. p. 148—49.
 Ex glande melleâ vitæ periculum. — obs. LVIII. p. 149—50.
 Immensus scroti tumor. — obs. LIX. p. 150—51.
 Fæmina, quæ mortuam se credit, & miratur se quandòq; reviviscere. —
 obs. LX. p. 151—53.
 Rossalia squamosa. — obs. LXI. p. 153—54.
 Acerimi dolores capitis evporisto sanati. — obs. LXII. p. 154—56.
 Evporista ad catharrhactam imminemtem. — obs. LXIII. p. 156—57.
 An fluentibus liberaliter hæmorrhoidibus liceat uti cathartico? — obs.
 LXIV. p. 157—58.
 Calculi per anum excreti. — obs. LXV. p. 158—60.
 Quartana post diuturnam violentiam sopita, tandem post usum Mercurii
 iterum evigilavit. — obs. LXVI. p. 160—61.
 Puer totâ vitâ rudis, subitò ante mortem doctus & disertus. — obs.
 LXVII. p. 162—63.
 De Epilepticis varia. — obs. LXVIII. p. 163—65.
 Quid faciat aliquando immanitas doloris. — obs. LXIX. p. 166—67.
 De urinis varia. — obs. LXX. p. 167—69.
 Ex venæ sectione oblivio. — obs. LXXI. p. 169—70.
 Ebrius sectâ venâ evadit sobrius. — obs. LXXII. p. 170—72.
 Varia cadentium fortuna. — obs. LXXIII. p. 172—74.
 Menstrua per nares exeuntia. — obs. LXXIV. p. 174—76.
 Matre variolis extinctâ infans sine variolis exclusus. — obs. LXXV. p.
 176—77.
 De sudore perpetuo volæ manûs. — obs. LXXVI. p. 177—78.

- Tumor frontis & narium à cavterio suppresso. — obs. LXXVII. p. 178–80.
 Digitus à triginta annis incurvus improvisò sibi restituitur. — obs. LXXVIII. p. 180–82.
 Cartilaginis ensiformis incurvatio periculosa. obs. LXXIX. p. 182–83.
 Moxa vix plus præstat in malo podagrico, quàm alia Vesicatoria. — obs. LXXX. p. 183–84.
 De generatione lapidum in macro & microcosmo. — obs. LXXXI. p. 184–96. [se Nr. 40.]
 De aliis è statu volatili in fixum translatis. — obs. LXXXII. p. 197–98.
 Adamantes lapidibus aliis innati. — obs. LXXXIII. p. 198–201.
 Quid ad historiam Naturalem spectans observatum sit in itinere Galliæ interioris. — obs. LXXXIV. p. 201–08.
 Talcum Norvegicum torno obtemperans. — obs. LXXXV. p. 208–09.
 Periculosissimum asthma sebaceum. — obs. LXXXVI. p. 209–10.
 Coma somnolentum variis stipatum symptomatis. — obs. LXXXVII. p. 210–13.
 Nitrum non inflammari. — obs. LXXXVIII. p. 213–16.
 De cantharidibus appendix. — obs. LXXXIX. p. 216–18.
 Argus Islandicus. — obs. XC. p. 218–22. m. Fig.
 De Opio observationes Ex Nuperâ Dissert. de Somno & Somniferis. — obs. CXXIV [p: CXXXIV]. p. 331–34. [se Nr. 32.]

En Del af Observationerne er optaget i Theophilus Bonetus: *Medicina Septentrionalis Collatitia, Pars I, Genevæ 1684. Fol.* — pp. 61–62, 77, 79, 83, 86–87, 88, 89, 90, 98–99, 100, 104, 115–116, 122, 166, 178, 180–81 (tilskrives Thomas Bartholin), 187, 188, 218, 221, 233, 242–43, 250–51, 253–54, 279, 293, 301–02, 314–15, 318, 319–20, 373–74, 428–29, 459, 478, 503, 526, 529–30, 557, 561–62, 572, 580, 588, 632, 633–34., 649–50, 654–55, 662, 704–05, 723, 732–33, 735, 748–52, 754–55, 757, 767, 794, 795, 798, 820, 825, 828, 831, 838–39, 845, 846, 849, 856–57. — Pars II, Genevæ 1686. — pp. 36–37, 46, 53, 62, 75, 123, 155, 157–59, 160, 187–88, 190, 194, 204, 205–06, 207, 209, 215, 225, 227–28, 229, 240, 241, 243, 250, 263, 269–70, 292, 294, 320, 338–39, 345, 360–61, 370, 373, 374, 382, 383, 423, 430, 543, 552, 555–56, 563, 568, 596–97, 598, 650, 656, 713, 776, 777, 803, 814, 815–16, 822, 855–56, 862, 863, 864, 883–84, 887–88, 894–95, 898, 921, 938, 939, 940, 941, 942, 943–45, 945–47, 958, 963, 984–87, 990–91, 996, 997, 1005, 1007, 1012, 1017, og i: Joannes Jacobus Mangetus: *Bibliotheca scriptorum medicorum. Genevæ 1731. Fol. I.* p. 371–439.

Af Observationerne i »Acta Medica« findes Oversættelse i [Berryat]: *Collection Académique. Partie Étrangere. Tomes IV, VI og VII.* — Tome IV. 1757. 4^o. *L'Histoire naturelle.* p. 185–89. p. 210–19. p. 250–55. p. 330–33. p. 338–56. (Argus Islandicus, p. 354–56 tilskrives her [Holger?] Jacobæus.) — Tome VI. 1761. 4^o. *La Physique expérimentale.* p. 371–85. p. 407–20.

p. 427–29. p. 429–32. p. 435–40. — Tome VI. 1766. 4^o. La Médecine. p. 157–65. p. 172–77. p. 219–31. p. 261–71. p. 309–10. p. 312–24. p. 352–76.

(Udeladt er »Acta Medica« vol. I. 1671–72. obs. XCII. — vol. II. 1673. obs. LXI og LXXXIV. — vol. III–IV. 1674–76. obs. XLIV. — vol. IV. 1674–76. obs. LVII, LVIII og LXVIII. — vol. V. 1677–79. obs. LVII, LXVII, LXIX og LXXXIX.)

Enkelte findes i Overs. i Odin Wolff: Journal for Politik, Natur- og Menneske-Kundskab. Kbh. 1826. II. p. 169–71. III. p. 61–66. p. 71–72. p. 193–218. p. 222–24. IV. p. 15–17. p. 28–29. p. 234–239.

I »Miscellanea . . . Academiae Naturæ Curiosorum«. Decuria I. Tom. II. Jenæ 1671. 4^o. — obs. CLXVII. Diabetes spuria. — obs. CLXVIII. Plumbum per urinam excretum. p. 265–67. — Tom. III. Lipsiæ & Francofurti 1673. 4^o. obs. CCXXXVII. De saliva saccharina. — obs. CCXXXVIII. De curatione tertianæ per lagenas.

Borchs latinske Digte er optaget i Fr. Rostgaard: Deliciæ quorundam Poëtarum Danorum. Lugd. Bat. 1693. I–II. 12^o. Tom. II. p. 389–594, indledede med hans Autobiografi p. 371–87. Af de 14 første Vers af Digtet »Amagria vindicata« (Rostgaard p. 481–515) findes en dansk Overs. i Jørgen Friis: Poetiske Skrifter, Kbh. 1752, p. 192–193.

»Beskrivelse af en Universitetsfest 1675« [Uddrag] i Nordisk Ugeskrift, udg. af Selskabet for en forbedret Retskrivnings Udbredelse. 1837–38. p. 205–09 angives her at hidrøre fra Dr. Ole Bork. I sin Helhed findes Beskrivelsen i Kjøbenhavns Universitets Matrikel, udg. af S. Birket Smith, II. 1894. p. 51–56. (Birket Smith: Stykket er ikke indført med Ole Borchs Haand).

Af Borchs Breve foreligger trykt:

Brev til Bergmester Johannes Barth i Kongsberg, dateret d. 26 Febr. 1660, i R. Nyerup: Efterretn. om Kong Friderik den Tredie, 1817. p. 430–32; til Erik Rosenkrantz, dateret 22 Decemb. 1661, i Danske Saml. II. 1866–67. p. 281–84; til Sognepræst i Ørslev Niels Holgersen, dateret 17 April. 1677, i Holg. Rørdam: Hist. Saml. og Studier. I. 1891. p. 98; til Biskop Lodberg i Ribe, dateret 1 Maj 1686, i Saml. til jydsk Hist. og Topogr. VII, 1878–79. p. 175–176.

Desuden var Borch Præses ved flg. Disputatser:

Paulus Brand: Dissertatio . . . de Malo Hypochondriaco. Hafn. 1676. 4^o.
Joachimus Jürgens: Dissertatio . . . de Alimentorum Cursu. Hafn. 1676. 4^o.
Laurentius Christiani Viburgius: Disputatio medica de Ictero. Hafn. 1677. 4^o.

Bernardus Omeis: Disputatio . . . de Apoplexia. Hafn. 1678. 4^o.

Nicol. Dietericus Heitmuller: Disputatio . . . de Hæmorrhagia. Hafn. 1682. 4^o.

Georgius Kus: Disputatio . . . de Ascite. Hafn. 1682. 40.

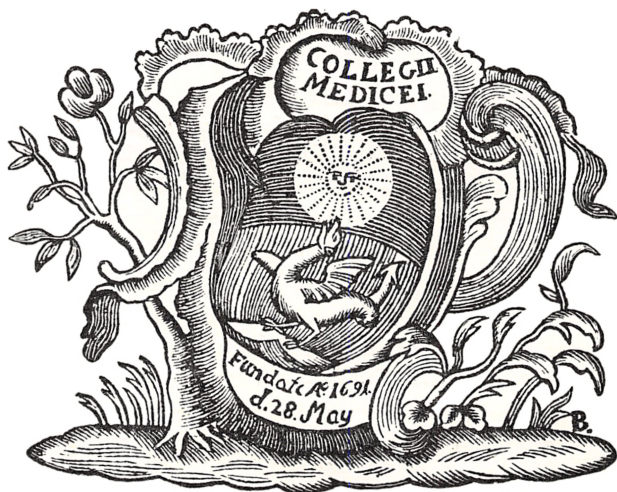
Johannes Justus Böhme: Disputatio . . . de Mensium Defectu. Hafn. 1684. 40.

Nicolaus Erici: Disputatio . . . de Phthisi. Hafn. 1688. 40.

Foranstaaende Bibliografi over Arbejder af Ole Borch er i Vinteren 1923 udarbejdet paa Grundlag af Det kongelige Biblioteks og Universitetsbibliotekets Samlinger (betegnet henholdsvis K. B. og U. B.). Endvidere er benyttet Joh. Møller: Cimbria literata, Hafn. 1744, E. F. Koch: Oluf Borck, en literærhistorisk-biografisk Skildring, Kbh. 1866 og – ved en senere Gennemgang af Materialet – H. Ehrencron-Müller: Forfatterlexikon. I. Kbh. 1924. Det i dette sidste Værk p. 501 med * betegnede Digt: Sanguini et meritis D. Franc. Jos. Burro, sacrum, u. St. o. A. Fol., findes ikke paa K. B. og U. B. og er ikke optaget i Bibliografien. Trykkeaaret for Digtet til Janus Jacobi et Agneta Erasmia har ikke kunnet bestemmes; det er opført som Nr. 1.

Den bibliografiske Beskrivelse af Bøgerne følger de almindelig gængse Regler og angiver: 1) Format, 2) Bladenes Antal, 3) Signering, 4) Page-ring, 5) Eventuelt 3: Fortaler o. lgn., 6) Bogens Skrifttype, 7) Findestedet.

For Vejledning ved Paabegyndelsen af dette mit første bibliografiske Arbejde beder jeg herved Underbibliotekar ved Det kgl. Bibliotek, Dr. phil. LAURITZ NIELSEN modtage min bedste Tak.



OM OPRINDELSEN TIL NAVNET *COLLEGIUM MEDICEUM.*

Af
VILHELM MAAR.

I

DEN 21. januar 1688 fik Oluf Borch kongens allernaadigste tilladelse til ved testamente at maatte »saaledis *disponere* oc derom slig anordning giøre, som hannem self lyster oc got synes¹⁾«. Han maatte altsaa nu ikke alene bestemme over den halvdel af sin formue, hvortil Danske Lov 5—4—14 hjemlede ham ret; men han kunde ogsaa, om han ellers vilde det, skænke hele den anden halvdel til det collegium, det var hans agt at oprette.

15. september foreslog Oluf Borch i Konsistorium, at den af professor Bertel Bartholin beboede gamle residens i Store Kannikestræde skulde overlades ham for en rimelig betaling, for at han der kunde bygge et *Collegium studiosorum*²⁾.

26. september udstedtes allernaadigst kongeligt brev, i hvilket det tillodes Oluf Borch at erhverve den paagældende professorresidens³⁾.

6. oktober læstes dette brev i Konsistorium⁴⁾, og

1) Universitetets Arkiv 2130 (Konsistoriums Arkiv. Pakke 157). — Trykt i: *Kjøbenhavns Diplomatarium*, udg. af O. NIELSEN. VII. Kjøbenhavn 1886. P. 209.

2) Universitetets Arkiv 2130 (Konsistoriums Arkiv. Pakke 157).

3) Trykt i: L. ENGELSTOFF: *Universitets og Skole=Annaler*. Kjøbenhavn 1810. I. P. 203—04.

4) Universitetets Arkiv. *Acta Consistorii 1685—1693*. (No. 12) Fol. 147 r. & v. (cfr. fol. 148 r.).

20. november udstedtes skødet¹).

29. juli 1689 undertegnede endelig Borch i forening med W. Worm og P. Vinding fundatsen for *Collegium Medicum*²).

Borch døde 5 fjerdingaar efter, d. 13. oktober 1690, uden at have set sit kollegium fuldendt.

Den 29. maj 1691 indviedes det under stor højtidelighed³).

Borchs Kollegium, snart i daglig tale *Borkens Kollegium*, har rimeligvis straks, maaske endog førend bygningen indviedes, mand og mand imellem været betegnelsen for den nye studenterbolig. Dels laa det officielle latinske navn jo ikke godt for menigmands tunge, dels var det da kun saa naturligt, at man kaldte det kollegium, man saa vokse frem for sine øjne, efter den ansete videnskabsmand og læge, hvis ydre sikkert hver borger i staden kendte, og hvis hjælp saa mange havde nydt godt af, dels, endelig, bar jo det eneste kollegium i byen, som hidtil var oprettet af en privatmand, dennes navn: Valkendorfs Kollegium. Ind i 19. aarhundrede afskaffedes helt formen Borkens Kollegium. Men betegnelsen Borchs Kollegium fik, efterhaanden som latin ikke mere taltes eller skreves af Universitetets lærere og studerende, en stadig større anvendelse og er nu nær ved at fortrænge kollegiets oprindelige, officielle navn — det under hvilket Oluf Borch havde ønsket, hans stiftelse skulde være kendt gennem tiderne — *Collegium Medicum*.

Men hvad betyder dette navn?

Nogle forklarede det straks som *det medicinske Kollegium*, en forklaring hvis rigtighed dog allerede Hans de Hofman i 1755 bestrider⁴): »han [Borch] vilde ei heller det skulle føre Navn af

1) Universitetets Arkiv 2130 (Konsistoriums Arkiv. Pakke 157). — Trykt i: ENGELSTOFT: *Op. cit.* P. 204—05 (unøjagtigt).

2) Universitetets Arkiv 2125 (Konsistoriums Arkiv. No. 156). — Trykt (ikke helt korrekt) i: *Samlinger af . . . Fondationer . . . af HANS DE HOFMAN*. Tom. I. Kiöbenhavn, Aar 1755. 40. P. 77—84 og (endnu mindre korrekt) i: [Goos:] *Samling af de for Universitetsforholdene gjældende Retsregler*. II. Kjøbenhavn 1885. P. 8—12.

3) Om kollegiets ældste historie se: E. F. KOCH: *Oluf Borck* (disp.). Kjøbenhavn 1866, (især p. 130—141) og HANS OLRIK: *Borchs Kollegiums Historie i de første 40 År, 1689—1728*. I: *Festskrift i Anledning af Borchs Kollegiums 200-Aars Jubilæum*. Kjøbenhavn 1889. P. 1—162 (180).

4) *Op. cit.* P. 74, note a.

hans Profession: Det Medicinske, men . . . « Og naar Hans Orlík i 1889 skriver¹⁾: »Collegium Medicæum ses i forr. årh. nu og da uheldig gengivet som det »medicinske kollegium««, saa er denne hans udtalelse rigtig og dens lidt overlegne form forsaavidt berettiget, som det ikke synes, at nogen forfatter med autoritet offentlig har støttet denne forklaring. Men følgende linjer af den berømte anatom Jacob Winsløv (Jacques Bénigne Winslow) fortjener alligevel at fremdrages²⁾: »Il [Borrichius] le fit appeller *Collegium Medicæum* pour marquer seulement au public que le fondateur étoit medecin, car des seize [boursiers] il n'y en avoit que deux³⁾ pour la medecine . . . « Winsløv hørte til det allerførste hold alumner paa kollegiet og boede der i 5 aar (²⁹/₅ 91—¹¹/₆ 96⁴⁾). Man kan altsaa gaa ud fra, at han og hans samtidige blandt alumnerne ikke har næret mindste tvivl om, at kollegiets navn betød det medicinske kollegium, og at de, da denne betegnelse ikke kunde være udtryk for, at kollegiet var bestemt for medicinere, saasom 10 af alumnerne skulde være teologer, saa har ment, at Borch har villet minde om, at han havde været læge. At der for Winsløv ingen tvivl har været om denne forklarings rigtighed, at der mellem hans samtidige heller ingen tvivl har været derom, kan man være fuldkomment overbevist om. Saa overdreven forsigtig i sine udtalelser, saa passioneret for at se en sag fra alle sider og drøfte pro et contra, som Winsløv var, vilde han ikke have udtrykt sig saa kortfattet og afgjort, om han havde næret skygge af tvivl. Man kan være vis paa, at der aldrig er kommet ham noget for øre om, at adjektivet *Mediceum* kunde sættes i forbindelse med *Mediceerne* i Florens, for Winsløvs interesse for disse hans slægtning Stenos beskyttere og velyndere var stor, og han vilde i saa tilfælde sikkert være kommet ind herpaa. Af Winsløvs udtalelse kan man altsaa slutte det mærkelige, at kollegiets alumner og vel ogsaa flertallet af akademikere i Danmark i de første aar efter kollegiets stiftelse har troet, at det hed, som det hed, fordi dets stifter havde været læge.

1) *Op. cit.* P. 14, note 3.

2) Bibliothèque Mazarine. MS. 1167. — Trykt i: *L'Autobiographie de J. B. Winslow publiée par* VILHELM MAAR. Paris et Copenhague 1912. 40. P. 14.

3) Rettere een.

4) OLRÍK: *Op. cit.* P. 164.

Som aarene gik, var der imidlertid færre og færre, der troede paa denne forklaring, og efter det 18. aarhundredes slutning finder den ingen tilhængere. Men selvom der, som ovenfor vist, i de første aar af kollegiets tilværelse var mange, der tog den her omtalte forklaring af kollegiets navn for gode varer, har der dog sikkert allerede dengang ogsaa været dem, der ikke troede paa den. De, der kendte Borch som en af Europas allerstørste latinister i det 17. aarhundrede, der hverken i skrift eller tale kunde blive træt af at kæmpe for latinens renhed, de kunde ikke et øjeblik tro, at han skulde kunne kalde sit kollegium *mediceum*, naar han mente *medicum*. De kunde saa meget mindre tro det, som Borch, der jo havde levet og arbejdet i Florens, i den tid mange gange om dagen havde set og hørt adjektivet *mediceus* anvendt i betydningen *mediceisk*. Og de, der havde læst den jo endnu eksisterende fundats for kollegiet¹⁾, skrevet med den klareste skønskrift og undertegnet af Oluf Borch selv, de vilde vide, at der i den, saa tydelig som ønskes kunde, stod *Collegium Medicéum*, endda med en accent over e'et.

Hverken de dengang indviede eller vi nu kan nære nogensomhelst tvivl om, at Borchs vilje var, at hans kollegium skulde bære navnet: Det *mediceiske* Kollegium.

Men hvorfor?

Ganske enkelte af dem, der har skrevet om Borch, har helt ladet dette spørgsmaal ligge, saaledes i nyere tid Vilh. Andersen²⁾. Men de fleste er komne ind paa spørgsmaalet. Nogle af disse har ladet det staa aabent, andre har forsøgt at løse det.

Til dem, der kun fastslaar, at kollegiets navn er *Collegium Mediceum*, uden iøvrig at drøfte dette navns betydning, hører Jacob Baden, der i 1794 skriver³⁾: »Hvad der har givet Stifteren Anledning til at kalde sin Stiftelse *Collegium Mediceum* kan ingen sige med Vished. Han udlader sig selv i sit Testament⁴⁾ ikke videre derom, en [sic] at Residentsen skulde kaldes *Collegium Mediceum*,

1) Se p. 66 note 2.

2) VILH. ANDERSEN: *Tider og Typer: I. Erasmus*. Ole Borch. Kjøbenhavn og Kristiania 1907. P. 199—235.

3) *Kiöbenhavns Universitets-Journal udgiven ved Professor JAC. BADEN*. II. Kiöbenhavn 1794. 40. P. 9.

4) *I. e.*: Fundats.

saasom han, af sær Betænkende ikke vilde, at den efter hans Navn skulde kaldes«.

De, der har forsøgt at løse spørgsmaalet, eller som i hvert fald har drøftet det, er langt de fleste, og alle har de sluttet sig til den ene eller den anden af to hypoteser. Der vil i det følgende blive gjort et forsøg paa at vurdere disse; men det vil være rimeligt allerførst ordret at aftrykke, hvad Borch skriver om kollegiets navn i fundatsen:

»§ I. . . Hvilken *Residence* med tilliggende Vaaning herefter skal hede *Collegium Medicéum*, saasom jeg af sær Betænkende ej vil, at det efter mit Navn skal kaldis.«

Andet eller mere staar der ikke.

Vi skal senere komme tilbage til disse Borchs ord; men først skal nedenfor anføres, hvad der findes om betydningen af kollegiets navn hos de vigtigste af de forfattere, der har skrevet herom.

Den første i rækken er Casper Peter Rothe, der i 1753 udtaler sig saaledes¹⁾: »Eftersom Bork var en fattig Student, da han først kom hid paa denne høye Skole, og hans Fader var lige saa riig, haver mange giordt sig Betænkning over, hvor han havde faaet de utrolige store Midler fra, at han kunde efterlade sine Venner en halv Tønde Guld, eller 50,000 Rdlr. og desuden skienke 26,300 Rdlr. bort til de Studerende, foruden Collegiet med tilhørende Have, Laboratorio Chymico, Biblioteket og Naturalie-Kammeret. Nogle have foregivet, skiønt latterligen, at han ikke alleene kunde giøre Guld, men endog besad den berygtede *Lapidem Philosophorum*²⁾. Andre derimod fortælle meere sandsynligen, at han paa sin udenlandske Reyse i Italien forhvervede samme saaledes: En Printzesse af det Mediceiske Huus var beladt med en ond fierde-Dags Feber. Da ingen kunde skille hende ved samme, paa- tog vores Bork sig at helbrede hende, og var tillige saa lykkelig, at han skaffede Printzessen sin Helbred. Hun fattede herover en meget stor Godhed for ham, ja nogle vil sige, samme skulde have gaaet saa vidt, at hun havde tilbudt sig, at vilde egte ham, saa- fremt han vilde resolve sig til at blive Catholsk. Men som han

1) *Brave Danske Mænds og Qvinders Berømmelige Eftermæle*, udgiven ved CASPER PETER ROTHE. Kiöbenhavn 1753. II. P. 351—52.

2) Rothes note: *Vid. Joh. Lud. Hannemannum in Ovo Hermetico-Paracelsico seu Tr. de Auro p. 225.*

var for vel oplyst i sin Christendom, til at skulde for en skiden Vindings Skyld handle imod sin Samvittighed, afslog han Tilbudet. Da man fornåm, at han blev uryggelig i sit Forsæt, beskienkede den Mediceiske Familie, og i sær Printzessen hannem meget rigelig. Dette skal være Grunden til Borkes store Midler; Naar man nu legger dette til, at han ey vilde, det af ham stiftede Collegium skulde enten kaldes efter hans Navn, ikke heller det Medicinske, men det Mediceiske, synes sligt at styrke denne Fortællelse meget, da man ellers ey lettelig vidste at give nogen anden Aarsag dertil, uden en taknemmelig Ihukommelse hos Stifteren«.

Rothes historiske arbejder var især beregnede for den dannede almenhed. Det var navnlig berømte personers liv, han yndede at skildre, og han var en smuk repræsentant for den type af historiskrivere, hvis noget naive herodyrkelse til alle tider vinder dem paaskønnelse. Han var en mand af en hel anden støbning end den nøgterne og flittige embedsmand og samler Hans de Hofman, og forskellen i deres personlighed præger tydelig deres udtalelser; men tager man hensyn hertil, er det forbavsende, hvor de to betretninger ligner hinanden. Dette kan naturligvis forklares ved at antage, at Hofman støtter sig til Rothes fortælling; men det synes urimeligt at tro, at han vilde gengive denne, om den ikke var et i hvert fald omtrentligt udtryk for, hvad man mente om sagen omkring midten af aarhundredet. I 1755 skriver Hofman¹⁾: »Fundator har ikke villet havt, at Collegium skulle føre hans Navn, mueligt fordi ham syntes deri var en slags Ærgierighed, men alle kalde det dog, i respect af den Salig Mand, Borkens Collegium, udi mundtlig Benævnelse, saa at det er allene paa Papiir og i Skrivemaaden at man følger Fundatzens Indhold, med at kalde det: Collegium Mediceum; han vilde ei heller det skulle føre Navn af hans Profession: Det Medicinske, men Medicèi, hvorved nogle meene at Stifteren har havt Henseende til det Mediceiske Huus i Italien, og den Velgierning ham er vederfaret af det samme, fordi han, som det siges, skal have cureret en Printsesse af samme Huus, som de Italienske Læger ei kunde hielpe«.

1) *Op. cit.* P. 74, note a.

Fra 1794 haves Jacob Badens ovenfor (p. 68) citerede udtalelse. Men ellers findes intet af interesse før op mod nutiden.

E. F. Koch, dengang »cand. theol., Alumnus paa Borcks Kollegium«, udtrykker sig som følger i sin for den filosofiske doktorgrad i 1866 skrevne monografi¹⁾: »Om Borcks Ophold i Florents veed C. P. Rothe følgende romantiske Træk: at han helbredede en af alle Læger opgiven Prindsesse af Medici, der forelskede sig i Lægen og tilbød ham sin Haand, naar han vilde gaae over til Katholicismen, men at han modstod Fristelsen og reiste derfra, lønnet med store Rigdomme. Historien, hvorfor slet ingen Hjemmel anføres, synes lavet for at forklare, hvorledes Borck var bleven saa rig, og hvorfor han kaldte sit Kollegium »Medicæum««. Og senere²⁾: »For at forklare sig dette Navn tænkte man paa den ovennævnte Prindsesse af Medici. . . Kaldte Borck ikke sit Kollegium saaledes, fordi han ved denne Gjerning traadte i den Slægts Fodspor, hvis lykkelige Virksomhed for Videnskabens Fremme han i Florents havde beundret?«

P. Hansen skriver i 1886³⁾: »Nogen Hjemmel for Historien [om Prinsessen] findes ikke, og i intet af sine talrige Breve hentyder Borch til den med en Stavelse«.

Og i 1889 skriver Hans Olrik med hensyn til, hvorledes Borch kan være kommet til de penge, for hvilke han byggede kollegiet⁴⁾: »Der gik rygter om at han kunde lave guld; andre bildte sig ind, at hans rigdom var forårsaget ved en heldig kur på en medicæisk prinsesse, der endog skulde have følt sig så taknemlig overfor ham, at hun tilbød ham sin hånd, »saafremt han vilde resolve sig til at blive Catholsk«. En langt sikrere løsning af gåden kunde man finde ved at se hen til hans tarvelige levevis og gennemførte sparsommelighed«. Og senere med hensyn til kollegiets navn⁵⁾: »Der er noget hemmelighedsfuldt ved denne betegnelse, da han ikke vilde sige dens betydning⁶⁾. Man har sat den i forbindelse med

1) *Op. cit.* P. 74.

2) *Ibid.* P. 136.

3) P. HANSEN: *Illustreret dansk Litteraturhistorie*. (1. udg.) I. Kjøbenhavn 1886. P. 348. Ligesaa i 2. udg. I. (1902) P. 415.

4) *Op. cit.* P. 6.

5) *Ibid.* P. 14.

6) Olricks henvisning: *Vinding*, Oratio funebr. 40.

den medicæiske prinsesse, hvis helbredelse skulde have skaffet ham hans rigdom; men denne historie er naturligvis kun en opdigtelse, der både skulde forklare hans gådefulde rigdom og det ellers uforklarlige kollegienavn¹⁾). Det er dog sandsynligt, at Borch ved dette navn vilde minde om familien Medicis fortjenester af videnskaben, som han selv havde nydt godt af; i sin ligtale sammenligner Povl Vinding også Borch med Cosmus af Medici«.

Endelig skriver Jul. Petersen i 1898 om Borch og hans Ophold i Florens²⁾: »Han skal der, lykkelig Læge som han stadigt var, have helbredet en Prinsesse af Medici, der var opgivet af sine italienske Læger, og som nu blev saa forelsket i den indtagende danske Læge, at hun tilbød ham sin Haand, naar han vilde gaa over til Katolicismen; men selvfølgelig modstod han Fristelsen. I Stedet for hendes Haand skal han have erholdt en saa kolossal Pengebelønning, at han derved blev en rig Mand. Om der ligger noget faktisk til Grund for denne romantiske Fortælling, er ukendt«.

Man kan se af Rothes beretning, at mange, da Borch var død, undrede sig over, hvorfra han vel kunde have alle de mange penge, han efterlod sig³⁾, og de forfattere, der i den nyere tid har skrevet om Borch, synes ogsaa at have haft lidt svært ved at forstaa, hvorledes han kunde være bleven saa velstaaende. Olrik mener, at aarsagen maa søges i Borchs »tarvelige levevis og gennemførte sparsommelighed⁴⁾« og kommer uden tvivl spørgsmaalets løsning nær, omend de anførte ord leder tanken hen paa en smaaaborgerlig nøjsomhed, som der ikke er grund til at regne med. Man maa jo huske paa, at de medicinske professorer dengang havde meget betydelige indtægter, idet deres virksomhed som læge gennemgaende betaltes langt bedre end i nutiden. Og blandt Borchs samtidige, baade de lidt yngre og, især, de lidt ældre samtidige, findes der mange, der var begyndt lige saa fattige som han, og som alligevel fik raad til at grundlægge værdifulde museer og kostbare biblioteker samt oprette mange legater, trods det de havde levet et

1) Olriks henvisning: *E. F. Koch* 74.

2) JUL. PETERSEN: *Bartholinerne og Kredsen om dem*. Kjøbenhavn 1898. P. 121.

3) Se foran p. 69–70.

4) Se foran p. 71.

alt andet end nøjsomt liv, havde købt herregaarde, havde været flere gange gift og havde sendt talrige sønner paa aarelange studierejser. Borch havde hverken herregaarde, hustruer eller børn og levede stille. Han kan med lethed ved sin praksis have samlet sig de penge, han efterlod sig, og der er ingen grund til at undre sig over, at de var saa mange, som de var. Naar hans samtid alligevel har gjort det, har det vel først kun været en pludselig overraskelse over, at denne beskedne, stilfærdige lærde virkelig viste sig at have været saa velhavende. Og naar den pludselige overraskelse ikke straks tabte sig, men blev til en vedvarende undren, skyldes det sagtens den omstændighed, at man var kommet til at sætte hans mange penge i forbindelse med det navn, hans kollegium skulde bære, og som ingen rigtig forstod.

For betegnelsen Det mediciske Kollegium er der, som det fremgaar af de foran trykte citater, fremsat to forklaringer: Den ældre, som er naaet til os gennem Rothe og Hofman, gaar ud paa, at Borch har behandlet en medicisk prinsesse og er bleven saa godt lønnet derfor af Mediceerne i Florens, at han af taknemmelighed har opkaldt sit kollegium efter den berømte fyrsteslæggt. Den anden, den yngre forklaring, især støttet af Koch og Olrik, vil intet vide af prinsessen, men mener, at Borch, ved at kalde kollegiet, som han gjorde det, i almindelighed har villet udtrykke sin beundring for Mediceerne som videnskabens beskyttere og i særdeleshed sin taknemmelighed for de maaneder, han i Florens nød godt af deres velvillige interesse, deres museer og biblioteker.

For mænd som Rothe, Hofman og deres samtidige var det endnu det naturlige at opfatte verden som stor og livet som mærkeligt. Og de behøvede ikke at lade deres tanker gaa udenfor det medicinske fakultet eller ret langt tilbage i tiden for at genkalde sig forunderlige menneskeskæbner. Var ikke Steno i det selvsamme Florens, ganske faa aar efter at Oluf Borch havde været der, bleven stærkt paavirket af en fornem kvinde? Var han ikke gaaet over til katolicismen? Havde han ikke forsaget videnskaben for at dø, som katolsk biskop, i frivillig elendighed? Og var ikke i aarene lige efter Borchs død anatomen Winsløv, den rettroende præstesøn, med kongelig understøttelse rejst ud paa sin store rejse, for ogsaa at blive katolik, for at leve to menneskealdre derude, for

at vinde europæisk berømmelse og for aldrig at vende tilbage? For ikke at tale om Anders Aagaard, alumne paa Borchs Kollegium samtidig med Winsløv. Var han ikke bleven professor i kirurgi ved Universitetet, for en skønne dag, under meget mærkelige omstændigheder, at rejse ud af landet og forsvinde, sporløst og for bestandig?

Men for skræddersønnen fra Kongens København, for cand. theol. Koch, maatte verden fra hans vinduer mellem Vor Frue og Trinitatis i det Herrens aar 1866 tage sig helt anderledes ud, for ham maatte det naturlige være, at verden var overmaade lille og livet ikke spor af mærkeligt. For ham maatte mediciske prinsesser blive meget suspekte eller uvirkelige personer, og beretninger, i hvilke saadanne sattes i forbindelse med danske universitetsprofessorers skæbner, i høj grad fantastiske. Og med ikke mindre skepsis overfor fortællingen om prinsessen udtrykte derefter P. Hansen, Olrik og Jul. Petersen sig, maaske i det haab saa at være paa den sikre side.

Hvad er nu i virkeligheden det sandsynligste?

Har Oluf Borch kaldt sit collegium det mediciske, fordi han beundrede, hvad Mediceerne havde gjort for videnskaben, og fordi han var taknemmelig for den venlighed, der var vist ham af de dalevende medlemmer af slægten, medens han opholdt sig i Florens?

Eller har han givet collegiet dets navn, fordi han har behandlet en medicisk prinsesse og er bleven rigelig lønnet derfor?

Eller, endelig, har han kaldt collegiet, hvad han kaldte det, fordi han ikke alene havde behandlet en prinsesse af huset Medici, men ogsaa af en eller anden grund ikke kunde eller ikke vilde glemme denne begivenhed, med andre ord, fordi der til den var knyttet et følelsesmoment, der havde blivende værdi for ham?

1) Man kan sikkert gaa ud fra, at Borch har været betaget af Florens. Det vilde ikke være muligt at tænke sig andet. For havde han end de halvfemte aar, han allerede havde været paa rejse, mødt videnskabsmænd, der var større end dem, han mødte i Florens, saa havde han aldrig før levet i et samfund, hvis regerende fyrste ikke alene beskyttede videnskab i al almindelighed, men som var særlig interesseret i naturvidenskab, og som selv var en

videnskabsmand af ikke ringe betydning. Storhertug Ferdinando II af Toscana havde allerede som ung holdt sin haand over Galilei, han omgikkedes livet igennem med videnskabsmænd af virkelig interesse for deres arbejde, han aabnede sine biblioteker og samlinger for dem, og han hjalp dem med pengemidler og materiale. Og hans broder Leopoldo havde faa aar i forvejen grundlagt det første naturvidenskabelige akademi i Europa, L'Accademia del Cimento, i hvis møder og undersøgelser han tog ivrig del. Videnskabens kaar i Toscana — i Florens og Pisa — maa nødvendigvis have fyldt Borch med glæde. Og naar han alligevel hurtigt forlod Florens — han har højst været der 3 maaneder — kan der jo have været saa mange grunde hertil. I sin selvbiografi skriver Borch¹⁾: »In reliquis Italiæ oppidis vix quicquam spectatum Florentia vel florentius, vel urbanus, ubi ipse *Magnus Dux* alter tum *Apollo* & *magnus* *literatorum* *stator*, *quin* & *germanus* *frater* *Principis Leopoldus*, *postea Cardinalis Mediceus*, *redivivus* *itidem* *Mecænas* *humanissime* *advenam* *exceptit*. *Familiariter* *dilexere* *Laurentius Magallotti*, *Franciscus Rhedi*, *Carlo Dati*, *repræsentata* *ad* *usum* *exoptatum* *bibliotheca* *Medicea* *exquisitis* *MSS* *stis* *referta*«. Disse linjer siger ikke meget. Trods de stærke ord er der en vis kølighed og korrekthed over Borchs udtalelse, som ikke undgaas at føles, naar den sammenlignes med, hvad han skriver om andre steder, han har været²⁾.

Borch har imidlertid utvivlsomt været oprigtig begejstret for Ferdinando II og Leopoldo og deres ærlige og gavmilde interesse for videnskaben, og efter al rimelighed har han været glad og taknemmelig for den venlighed, de ansete videnskabsmænd i Florens viste ham. Men desto mærkeligere er det unægtelig, at han efter sin hjemkomst til Danmark i 1666 ikke synes at have vedligeholdt forbindelsen med en eneste af de fremragende mænd, han havde truffet i Toscanas hovedstad. Desto mærkeligere, at han ikke saa meget som dedicerede den mindste lille pièce til Ferdinando II, Leopoldo, L'Accademia del Cimento eller en enkelt videnskabsmand i Florens. Borch gjorde intet saadant. Han tav — i 24 aar — til den dag i 1689, da han satte sit navn under fundatsen for Det medicæiske Kollegium.

1) *Vita Borrichii*. I: *Deliciæ Quorundam Poëtarum Danorum Collectæ . . .* A FRIDERICO ROSTGAARD. Lugduni Batavorum MDCXCIII. 12^o. II. P. 377.

2) *Ibid.* I Turin f. eks. blev Borch »splendide exceptus«.

Men i de 24 aar havde meget forandret sig i Florens: Ferdinando II var for længe siden død, og for længe siden havde Leopoldo maattet modtage kardinalværdigheden og opgive sin mistænkelige interesse for de eksakte videnskaber. L'Accademia del Cimento var opløst, naturvidenskaberne dyrkedes ikke mere i Florens, og universitetet i Pisa var kun en skygge af sig selv. Cosimo III havde allerede i 19 aar beklædt den storhertugelige trone, og med sin udtalte interesse for sit køds lyst og sin sjæls frelse fik han ingen tid tilovers til at tage sig af videnskaben. Som forholdene længe havde været i Toscana — og Borch kunde umulig være uvidende om dem — var der, i 1689, saa sandelig ingen grund til at ære Mediceerne for deres betydning for videnskaben ved at opkalde kollegier efter dem. Og at Borch skulde kalde sit kollegium det mediceiske, fordi han 24 aar tidligere i et par maaneder havde haft lejlighed til at nyde godt af den interesse, slægten dengang viste videnskaben, er ganske overordenlig urimeligt. Tilmed var jo baade Ferdinando II og Leopoldo døde. Der var ingen af de videnskabelig interesserede Mediceer tilbage, som Borch kunde glæde med sin hyldest.

Inden det gøres til genstand for undersøgelse, om muligvis de to ovenfor opstillede hypoteser, efter hvilke Det mediceiske Kollegiums navn skulde sættes i forbindelse med en bestemt mediceisk prinsesse, har mere sandsynlighed for sig, er det imidlertid nødvendigt at gøre opmærksom paa et enkelt bestemt forhold. Borchs biografer i nyere tid, særlig Koch og Olrik, gaar i deres bestræbelser for at slaa troværdigheden af fortællingen om prinsessen ned, saa vidt, at de ikke bliver helt retfærdige mod denne samme fortælling. Hofmans nøgterne fremstilling glider de let hen over, og af deres referat af Rothes mere poetiske beretning faar man det indtryk, at den er langt mere poetisk, end den i virkeligheden er. Rothe skriver (se foran p. 69): »Nogle have foregivet, skjønt latterligen, at han ikke alleene kunde gjøre Guld, men endog besad den berygtede Lapidem Philosophorum. Andre derimod fortælle meere sandsynligen . . .« Herpaa følger saa beretningen om prinsessen. Men, ærlig talt, alle maa dog give Rothe ret i, at det er mere sandsynligt, at Borch er kommet til de mange penge, fordi han havde behandlet en mediceisk prinsesse, end fordi han kunde

gøre guld eller ejede den filosofiske sten. Beretningen om prinsessen indledes endda med et »Andre fortælle«, og da han kommer til den ganske vist højst usandsynlige slutning af historien, til prinsessens tilbud at ægte Borch, hvis han vil blive katolik, saa indledes denne passus med »ja nogle vil sige«, hvad vel betyder, at det vil han, Rothe, ikke sige.

2) Hvad nu det andet af de foran (p. 74) opstillede spørgsmaal angaar, nemlig spørgsmaalet om, hvorvidt Borch har givet kollegiet dets navn, fordi han har behandlet en mediceisk prinsesse og er bleven rigelig lønnet herfor, saa er det allerede (p. 72—73) fremhævet, at Borch meget vel kan have erhvervet sin betydelige formue, uden at det behøver at antages, at der til grund for den ligger et i dobbelt forstand fyrsteligt honorar. Men har han virkelig behandlet, og helbredt, en mediceisk prinsesse — og dette spørgsmaal og andre, der hænger sammen hermed, skal vi komme tilbage til i det følgende — er han naturligvis ogsaa bleven passende betalt derfor. Herom anstillede undersøgelser i Det mediceiske Arkiv i Florens har ingen oplysninger bragt. Af denne omstændighed kan der dog intet sluttet. Har nemlig Ferdinando II eller et andet medlem af huset Medici personlig skænket Borch en kostbar genstand eller en stor pengesum, behøver der ikke at findes noget herom i regnskaberne. I disse er det ikke lykkedes at finde nogen udbetaling til Borch; men regnskaberne er saa omfattende, at det paa ingen maade er umuligt, at en anden, mere øvet og med mere tid til sin raadighed, vil kunne komme til et positivt resultat.

3) Er der nu overhovedet noget, der tyder paa, at der ligger en virkelig begivenhed til grund for fortællingen om prinsessen — at, med andre ord, Borch har behandlet en mediceisk prinsesse, og at han, 24 aar derefter, har sat hende et varigt minde uden derfor at udtale sig om, hvem hun var, eller hvorfor han mindedes hende?

Dette spørgsmaal maa besvares bekræftende.

Baade Rothes og Hofmans beretninger viser, at man nogle decennier efter Borchs død var tilbøjelig til at fæste lid til fortællingen om prinsessen, selvom man naturligvis ikke var enig om, hvor poetisk man kunde tillade sig at udsmykke den.

Men af langt større betydning er det, at forskellige udtalelser,

der straks skal gengives, viser, at Borch har villet, at kollegiet skulde bære navnet det mediceiske, samtidig med, at han ikke vilde, man skulde vide hvorfor.

I den selvbiografi, Borch nedskrev i sine allersidste aar, og som vistnok første gang er trykt i 1693¹⁾, skriver han følgende med hensyn til kollegiets navn²⁾: »Hoc tam sumtuosæ structuræ domicilium vocari maluit *Collegium Medicéum*, quam ut a suo Nomine appellationem traheret; nihil enim arrogantia, nihil fastuosi ostentabat toto vitæ cursus, sed fortuna ac felicitate sua summa usus est modestia³⁾«. Udtrykt med lidt færre ord: Borch foretrak, at kollegiet skulde kaldes det mediceiske, fremfor at det skulde bære hans navn, hvilket vilde stride mod hans beskedenhed.

I fundatsen for kollegiet, der er fra samme tid, 1689, skriver Borch, som allerede nævnt p. 69⁴⁾: »§ I. . . Hvilken *Residence* med tilliggende Vaaning herefter skal hede *Collegium Medicéum*, saasom jeg af sær Betænkende ej vil, at det efter mit Navn skal kaldis«.

I disse de to eneste udtalelser af Borch om kollegiets navn er der den forskel, at han i den første som grund til, at kollegiet ikke skal opkaldes efter ham, anfører sin beskedenhed, hvorimod han i den sidste egentlig ingen grund giver, men kun siger, at han »af sær Betænkende« ikke vil det. Denne forskel kan maaske forklares derved, at hans selvbiografi og kollegiets fundats var bestemt for helt forskellige læsere. Men iøvrig er den af underordnet betydning. Derimod frembyder ligheden mellem de to udtalelser stor interesse. For i dem begge siger Borch i virkeligheden: »Jeg vil, at kollegiet skal kaldes det mediceiske, fordi jeg ikke ønsker, det skal bære mit navn«. Dette er jo imidlertid ganske ulogisk tale, ti fordi Borch ikke vilde, at kollegiet skulde kaldes efter ham, var det dog ingen nødvendighed, at det skulde kaldes det mediceiske. Der var jo talløse andre navne, Borch kunde give det. Men naar en mand med Borchs evner og videnskabelige uddannelse i to doku-

1) Se p. 75, note 1.

2) *Op. cit.* P. 384.

3) Den citerede passus findes ord til andet trykt allerede i Universitetets programma funebre (af 30. oktober 1690), hvis forfatter, Hans Mule, i udstrakt grad benytter Borchs dengang endnu utrykte selvbiografi. Det samme gælder Vindings oratio funebris fra 3. november samme aar.

4) Universitetets Arkiv. 2125 (Konsistoriums Arkiv. No. 156).

menter, paa hvis ordlyd han sikkert har tænkt i mange aar, udtrykker sig saa uhjælpelig ulogisk og samtidig saa reserveret, saa er den eneste forklaring herpaa nødvendigvis den, at han vil være ulogisk og reserveret. Han vil lade, somom han giver en grund, fordi han ved, man vil savne en saadan; men han vil netop ikke give nogen grund, i hvert fald ikke den rigtige. Til sig selv har Borch sagt: »Jeg vil, mit kollegium skal hedde det mediceiske; men jeg vil ikke sige hvorfor«.

Af Borchs ovenfor citerede to udtalelser fremgaar det endvidere ganske selvfølgelig, at naar han kaldte sit kollegium det mediceiske, var det ikke, fordi han vilde hædre huset Medici som videnskabens beskytter. I saa fald vilde jo nemlig det eneste naturlige have været at sige det rent ud, jo tydeligere des bedre. Men Borch gør lige det modsatte. Han vil, kollegiet skal hedde det mediceiske; men han vil ikke sige hvorfor. Og saa ligger det unægtelig meget nær at slutte, at Borch ønskede, kollegiets navn skulde tjene til minde om et enkelt medlem af slægten Medici, som han ikke vilde nævne.

II

DEN VIGTIGSTE LITTERATUR FOR DETTE AFSNIT.

RIGUCCIO GALLUZZI: *Istoria del Granducato di Toscana*. I—V. Firenze 1781. 4^o.

(DOMENICO MORENI:) *Serie d'Avtori di Opere risguardanti la celebre Famiglia Medici*. Firenze 1826. 8^o.

GIUSEPPE BACCINI: *Marguerita Luisa d'Orléans, documenti inediti*. Firenze 1898. 8^o. 2den udgave Milano 1923 (no. 12 i: *I Classici dell'Amore: Vita scandalosa di Margherita d'Orléans*).

E. RODOCANACHI: *Les Infortunes d'une Petite-Fille d'Henri IV Marguerite d'Orléans Grande-Duchesse de Toscane (1645—1721)*. Paris s. a. (efter 1901). 8^o.

G. F. YOUNG: *The Medici*. I—II. London 1909. 8^o.

GIUSEPPE CONTI: *Firenze dai Medici ai Lorena*. Firenze 1909. 8^o.

GAETANO PIERACCINI: *La Stirpe de' Medici di Cafaggiolo*. I—III. Firenze 1924—25. 8^o. (32 × 22 ctm.)

Af de oplysninger, der staar til raadighed¹⁾, er det ikke muligt at angive ganske nøjagtig, hverken naar Oluf Borch kom til Florens, eller naar han rejste derfra. Endnu ind i juni 1665 var han i Paris. Han drog derfra til Lyon, Grenoble, Genève, Vienne, Avignon, Nîmes, Montpellier, Arles, Aix-en-Provence, Marseille, Turin, Milano, Pavia, Bologna og kom saa til Florens. Da han opholdt sig nogle dage enkelte af de nævnte steder, kan han umulig være kommet til Florens før ind i juli og rimeligvis ikke før over midten af juli, sagtens endda et stykke over midten. I oktober var han i Rom. Han rejste ikke hertil fra Florens ad den korteste vej, og han maa vel saa have forladt Florens engang i september. Indenfor grænsen af sidste halvdel af juli paa den ene side og ca. midten af september paa den anden side maa Borchs ophold i Florens falde.

Var der nu overhovedet paa denne tid i Florens nogen ung prinsesse af slægten Medici?

Det var der ikke²⁾.

Af Cosimo II otte børn havde den ældste datter, Maria Christiana, været abnorm og var død ung. Margherita og Anna var gifte og bar andre navne. Af sønnerne var ikke alene kardinalerne Giovanni Carlo og Leopoldo, men ogsaa den dygtige og saa sympatiske Mattias ugifte. Og Francesco var for længe siden død ung og ugift.

Den eneste af Cosimo II sønner, der havde levende afkom³⁾, var den regerende storhertug, Ferdinando II. Og han havde ingen døtre. Hans ældste søn, Cosimino, havde levet 24 timer. Hans næste barn, en datter, havde knap nok levet og naaede ikke at faa et navn. I 1665, da Borch var i Florens, havde Ferdinando II kun to levende børn, begge to sønner, Cosimo (fra 1670 storhertug Cosimo III) og Francesco Maria. Denne sidste var født 1660 og var altsaa i 65 kun fem aar gammel; men Cosimo, der var født tre-

1) *Ny kgl. Saml.* 373. 40. (MS. Det kgl. Bibliotek). III. — Koch: *Op. cit.* P. 70 og 74.

2) CHR. WINTHER: *En Aftenscene (Fire Noveller)*, Kjøbenhavn 1843, p. 85—144) har intet med de virkelige forhold at gøre. »Laura Maria«, »her-tugens datter«, har aldrig været til.

3) Her ses helt bort fra uægte børn. Dels er det umuligt med sikkerhed at følge dem, dels kan der ikke være tale om, at Borch har opkaldt sit kollegium efter en uægte datter af en af Mediceerne.

ogtve aar tidligere, var ikke alene gift, men havde en søn paa to aar, Ferdinando.

Var der da saa sletingen ung, skøn prinsesse i Mediceernes faamilje? Jo, der var een, kun een, men næsten en for meget, Cosimos gemalinde, hertuginde Margherita Luisa d'Orléans-Medici.

Født 1645 som ældste datter af Gaston d'Orléans i hans andet ægteskab (med Marguerite de Lorraine) var Marguerite Louise en sønneatter af Henri IV og Marie de Médicis. Ingen drømte dog, da hun var barn, om, at hun nogensinde skulde faa noget med sin bedstemoders slægt i Italien at gøre. Det var saa langt fra. Man opdrog hende til engang at blive Frankrigs dronning, til at ægte sin fætter, den senere Ludvig XIV. Hun lærte at ride og jage. Hun lærte at danse, og hun lærte at spille. Hun lærte at læse tidens og oldtidens litteratur, og hun lærte lidt — ganske lidt — af mange videnskaber. Meget smuk, sjældent indtagende, fri i ord og fremtræden, dertil velbegavet, energisk, udholdende og lidenskabelig i al sin færd, kunde hun være blevet en af Frankrigs mærkeligste dronninger, om Mazarin ikke havde villet det anderledes. Han havde imidlertid sine egne planer baade med Ludvig XIV og sig selv. Marguerite stod dem i vejen. Hun fjærnedes derved, at et ægteskab bragtes i stand mellem hende og Ferdinando II ældste søn Cosimo. Ganske vist døde Mazarin (9. marts 1661), inden ægteskabet var fuldbyrdet; men Ludvig XIV vilde ikke bryde de trufne aftaler, og 19. april fejredes den 15aarige Marguerites bryllup i Paris.

I de maaneder, der gik forud, havde hun den første tid snart været bedrøvet over at skulle saa langt bort, snart været glad interesseret med hensyn til sin nye værdighed. Men en dag havde hun lært sin fætter, den unge Charles de Lorraine, at kende, og fra det øjeblik af blev forholdet et andet. To aar ældre end hun var han vel endnu kun en smuk, vindende og ærgerrig ung prins, og ingen kunde dengang have nogen formodning om, at han snart i fremmed tjeneste skulde blive en af Europas største feltherrer i det 17. aarhundrede, »Kejserrigets Frelser, Tyrkernes Skræk«. Men fra den dag, Marguerite og han mødtes, var de uadskillelige. Hun forsøgte at standse de indledede forhandlinger med Toscana, men fik af Ludvig XIV valget mellem at blive Cosimos gemalinde eller at gaa i kloster. Hun valgte det første. Fortvivlet og sønderrevet

drog hun saa efter sit bryllup i Paris den lange vej ned gennem Frankrig til Marseille og derpaa med skib til Livorno for endelig, den 20. juni 1661, ca. 1½ maaned efter at hun havde forladt Paris, at holde sit officielle indtog i Florens. Samme dag blev hun kronet under udfoldelse af al den højtidelige pomp og ødsle pragt, Mediceerne raadede over.

Cosimo var født 1642 og var altsaa, da han blev gift, 19 aar gammel. Han saa for første gang Marguerite, da hun var ganske nær ved Florens. Han var indtaget i hende, førend han nogensinde saa hende, og han synes som alle andre at have været be-
daaret af hende, i hvert fald de første aar af deres ægteskab. No-
gen dybere følelse nærede han sikkert aldrig for hende. — Hans moder, Vittoria della Rovere, som ung buttet og smægtende, havde allerede for længe siden udviklet sig til en ganske ualmindelig snæversynet, herskesyg og bigot dame. Hendes hovedinteresser var af teologisk art, og hun omgikkes kun præster og munke, hvis meninger bestemte alle hendes tanker og handlinger. Hun havde i 15 aar levet borte fra sin mand, der, svag i det forhold som i alle andre, helt havde overladt deres søn til hendes varetægt. U-
d-
talt degenereret i sit anlæg, opdraget helt af præster, var den 19-
aarige Cosimo saa forskellig fra den intelligente, livskraftige og glade franske prinsesse, han blev gift med, som overhovedet tæn-
keligt. Overtroisk, udpræget mystiker kunde han tilbringe timer i træk med bønner. Yderlig svag og helt under indflydelse af sin moder og hendes kres af teologer var han afvekslende ydmyg og selvfølende. Han nærede oprigtig rædsel for al videnskab og til-
bragte forøvrig den tid, han ikke ofrede religionen, med at kon-
sumere ganske overdrevne mængder mad og drikke eller med seksuelle udskejelser af den værste art. Han blev en gammel mand, døde først 1723 efter at have været regerende storhertug i 53 aar, i løbet af hvilken tid hans usle regering havde bragt elendighed og foragt over hans engang saa rige, beundrede land.

Hos sin svigerfader, Ferdinando II, og hans brødre Mattias og Leopoldo, alle kultiverede, fine og velmenende mænd, fandt Mar-
guerite til at begynde med velvilje og ikke ringe sympati. Men dette kunde ikke vare. Hendes uvilje overfor Cosimo, der snart blev til modbydelighed og foragt, tog til, som tiden gik. Og efterat Charles de Lorraine i februar 1662 havde været nogle dage paa

besøg i Florens, blev Marguerite klar over, hvor højt hun elskede ham. Hun saa ham aldrig siden; men i mange aar førte de en hemmelig brevveksling¹⁾, og al hendes higen og tragten gik fra nu af ud paa at faa lov til at vende tilbage til Frankrig. Hun kæmpede for dette sit maal med beundringsværdig, aldrig kuet energi, med sjældent mod og ofte med sjælden kløgt. Omgivet af upaalidelige venner og slette raadgivere blandt sin franske hofstab, stred hun i virkeligheden alene aar efter aar under sværere og sværere vilkaar. Hun var ikke altid nøjeregnende med sine midler; men ofte lykkedes det hende at ramme sine modstandere haardt. Den 9. august 1663 havde Marguerite faaet sit første barn, den senere Ferdinando III, hvorefter hun overfor Cosimo hævdede, at da hun i sin tid var bleven gift med ham mod sin vilje, var dette barn i virkeligheden født udenfor ægteskab, var en bastard, hvad der gjorde saa dybt indtryk paa Cosimo, at han trods al teologisk bistand aldrig kom over dette stød og nagedes af tvivl og angst til sin dødsdag. Marguerite blev efterhaanden mere og mere isoleret, og efterat breve af hendes korrespondance med Charles de Lorraine var blevne opsnappede, blev hun til tider nærmest holdt som fange enten i Pitti eller paa et af slottene paa landet. Hun blev til og med altid udspioneret, og hendes breve læste; endog brevene fra hendes moder hjemme i Frankrig blev læste og tilintetgjorte, hvis man fandt det formaalstjenligt. Men Marguerite gav ikke op. Det vil imidlertid være baade uoverkommeligt og unyttigt her at gaa ind paa alle episoderne i denne mærkelige kvindes kamp for at slippe bort fra den mand, hun hadede saa inderlig, at hun en dag udbrød, at hun hellere vilde leve det næste liv i Helvede uden ham end i Himmelen med ham. Kun maa det nævnes, at det ikke alene var hendes mand og hans kres, der ikke kunde vinde magt over hende. Ingen kunde det. Gang paa gang sendte Ludvig XIV de kløgtigste diplomater og de mest verdenskloge franske damer til hende for at forkynde hende hans kongelige mishag og bringe hende til fornuft. Dem alle uden undtagelse bedaarede hun, een endog i den grad, at han tog hendes parti. Ja, selv en afsending fra Hans Hellighed vendte hjem til Rom med uforrettet sag og

1) Han ægtede 1678 Eleonora af Østerrig, enkedronning af Polen, og døde 1690, 47 aar gammel.

havde ikke engang turdet true hende med ekskommunikation, fordi han indsaa, truslen ikke vilde imponere hende. Midt i alle sine kampe nød Marguerite livet. Hun dansede, spillede, red og jagede. Var hun end af skæbnen bestemt til at være evig ulykkelig, mere sig vilde hun, om ikke for andet saa for at trodse. Men ond havde hun det i sin sjæl.

· Hen paa sommeren 1665 havde man gjort et af de større forsøg paa at bringe Marguerite til at leve sammen med sin mand. Denne

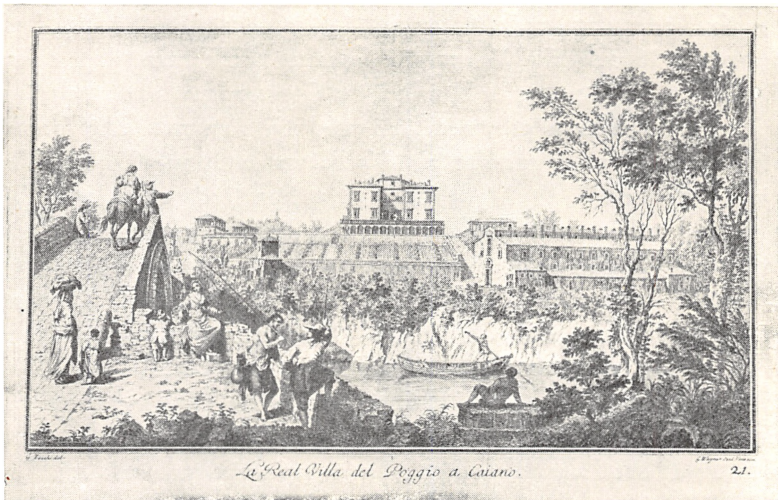


Fig. 1. Poggio a Caiano omkring 1744¹⁾.

havde gjort tilnærmelser, og Ludvig XIV havde truet og derefter sendt den kloge marquise Du Deffand til Florens. Men heller ikke dette forsøg førte til noget. M^e Du Deffand forlod Florens den 12. juni med uforrettet sag, og Marguerite blev boende, mer eller mindre frivillig fange, paa Poggio a Caiano.

Denne villa, der er bygget af Lorenzo il Magnifico og prydet og ændret af senere medlemmer af slægten Medici, ligger ca. 14 km vest for Florens, nord for Arnoen, paa en lille høj i et ellers fladt og lavtliggende dalstrøg. Gennem dens park flyder den lille strøm Ombrone. Den er nu et kongeligt slot. Det ydre er i det væsent-

1) GUISEPPE ZOCCHI: *Vedute delle ville, e d'altri luoghi della Toscana*. Firenze 1744. fol. tavle 21.

lige, som det var i det 17. aarhundrede. I det indre er der derimod, afset portrætter, intet, der minder om den tid, Marguerite levede der. Men i parken er luften tyk af moskitoer, som den altid har været det. Malariaen havde allerede dengang krævet sine ofre af Mediceerne. I 1587 var Francesco I og Bianca Capello begge døde som følge af et heftigt anfald af »feberen« under et ophold paa Poggio a Caiano¹⁾.

Kort efter M^e Du Deffands afrejse blev Marguerite alvorlig syg,

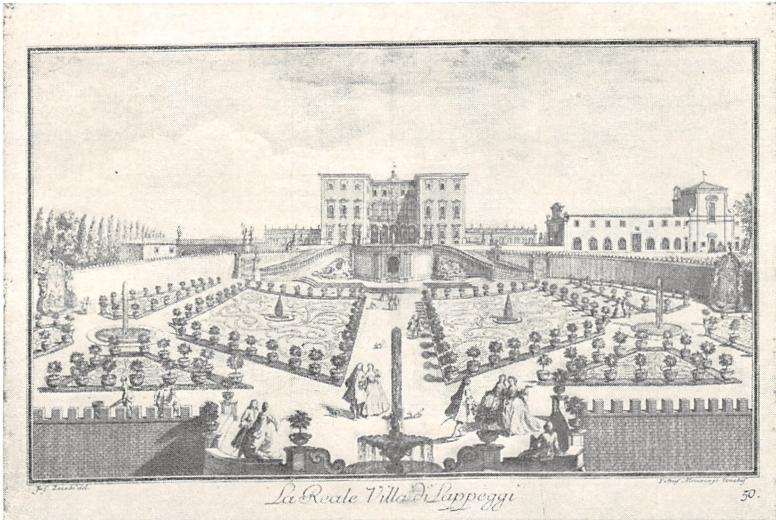


Fig. 2. Lappeggi²⁾.

fik »la fièvre«³⁾. Der indfandt sig opkastning, diarrhoe og andre fordøjelsesforstyrrelser, hvorefter man skyndsomst flyttede hende til en anden af de mediceiske villaer i Florens' omegn, til Lappeggi, ca. 6 km sydøst for byen.

Dette skridt foretog man muligvis, fordi man ikke uden føje

1) GAETANO PIERACCINI: *Op. cit.* II. P. 153–159.

2) GUISEPPE ZOCCHI: *Op. cit.* tavle 50.

3) Ovenstaaende beretning om Marguerites sygdom er taget fra Rodocanachi (*Op. cit.* P. 115–116). Desværre har han undladt at angive, hvorfra han har netop disse oplysninger. Men Rodocanachi er en meget paa-lidelig videnskabsmand, saa der er ingen grund til at tvivle om oplysningernes rigtighed. Pieraccini (*Op. cit.* II. P. 679) bygger ogsaa paa det anførte sted hos Rodocanachi.

mente, Marguerite vilde have godt af forandring af »luften«, men muligvis tillige, fordi der paa hendes fødselsdag, den 28. juli, paa indgangen til villaen havde været anbragt opslag af et for hende krænkende indhold, hvad der skal have gjort et dybt indtryk paa hende. Paa Lappoggi genvandt Marguerite sin sundhed og vendte, trods advarsler, tilbage til Poggio a Caiano først i september.

Af det foregaaende fremgaar da med sikkerhed, at den eneste unge prinsesse, der fandtes i familien Medici, var meget alvorlig syg af malaria netop under Oluf Borchs 2—3 maaneders ophold i Florens og blev helbredt, inden han forlod byen¹).

Har nu Oluf Borch deltaget i behandlingen af Marguerite? Ja, noget bevis herfor er det ikke lykkedes at fremskaffe (sml. p. 77), og sandsynligheden taler maaske for, at det aldrig vil lykkes. Ikke desto mindre tør man vist gaa ud fra, at Borch har været tilkaldt til Marguerite. For enhver, der kender lidt til, hvordan fornemme personer i de tider blev behandlede, naar de var syge, vil det være ganske utvivlsomt, at man i dette tilfælde har søgt at høre Borchs mening om Marguerites lidelse og dennes behandling. Man betroede jo nemlig ikke dengang den syge til en enkelt læges eller et par lægers omsorg, nej man samlede saa mange sammen, som det overhovedet var muligt, ofte endda langvejs fra, og helst naturligtvis læger med et anset navn. Og i fællesskab, om ikke i enighed, behandlede de saa den syge, idet de daglig, eller nogle gange daglig, holdt »consultationes«. Ganske saaledes maa det ogsaa være gaaet til ved Marguerites sygeleje. Hun er ikke bleven behandlet af sin franske læge alene²), ikke engang af denne alene med Ferdinando II livlæge, den med rette højt ansete læge og videnskabsmand Francesco Redi (se p. 75). Nej, Redi har tilkaldt mange flere, og blandt dem den lærde, danske professor, der ikke alene havde saa gode forbindelser, men som ogsaa allerede havde et navn. Redi vilde, saadan som nu skik og brug var i de tider, have syntes, han havde undladt at gøre sin pligt mod sin høje patient, om han ikke havde bevæget Borch til at deltage i behandlingen

1) Sml. Rothes beretning foran, p. 69: »en ond fierde=Dags Feber«.

2) Da Marguerite drog til Florens medførte hun baade en læge, en kirurg og en apoteker (RODOCANACHI: *Op. cit.* P. 55). Om de alle var der endnu i 1665, er tvivlsomt. I 1673 hed hendes læge Pelletier (BACCINI: *Op. cit.* P. 23 (2. udg.)).

af hende. Om Borch derimod har haft nogen væsentlig indflydelse paa behandlingen, er det selvfølgelig umuligt at sige, ligesaavel som om han »har skaffet hende hendes Helbred igien«. Det sidste er overmaade usandsynligt; men maaske har han været med til at tilraade hendes flytning til Lappoggi, efter hvilken hendes sygdom hørte op.

Maa man saaledes gaa ud fra, at Rothes beretning er rigtig til et vist punkt, er det naturligvis ganske ugørligt at tage dens mest fantastiske del for alvor. Marguerite har af mange grunde ikke tilbuddet at ægte Borch. Ejheller har hun interesseret sig for at omvende ham til katolicismen. Men det er paa den anden side ikke udelukket, at hun kan have forelsket sig i Borch. Hun begyndte nemlig netop omkring den tid at føle stærk erotisk interesse for saa at sige tilfældige mænd. Undertiden varede denne hendes interesse kun kort. Ofte var genstanden for hendes følelser en person, der hørte hjemme i et meget beskedent samfundslag. Om nu end ganske vist disse lidet tiltalende udslag af Marguerites stærke følelsesliv blev baade hyppigere og heftigere nogle aar senere, er det, som nævnt, paa ingen maade utænkeligt, at hun kan have næret meget varme følelser for Borch, selvom samme følelser sikkert har været ganske forbigaaende. Lad nu imidlertid være, at dette ikke har været tilfældet, saa har Marguerite alligevel haft sine egne gode grunde til at søge at vække Borchs medlidenhed og vinde ham. Hun levede, som allerede nævnt, i de aar snarest som en fange. Breve til og fra hende blev opsnappede, læste og ofte holdt tilbage. Hun søgte derfor enhver lejlighed til at faa breve sendt sikkert til Charles de Lorraine, til sin moder og til sine venner i Frankrig. Og er det rigtigt, hvad det sandsynligvis er, at hun efter sin sygdom i sommeren 1665 forberedte et flugtforsøg, har hun jo været ganske særlig interesseret i at finde en, der kunde bringe bud og breve fra hende over landets grænser. Men ingen kunde være bedre skikket dertil end Borch. Hans person turde man ikke undersøge. Han havde gode forbindelser i Frankrig. Og, engang borte, kom han ikke igen.

Hvilke følelser Borch paa sin side nærede for Marguerite, kan man strengt taget ikke vide. Han var hele sit liv igennem naiv i dette ords gode betydning, og han lærte aldrig at regne med menneskenes trækthed. Men ogsaa selvom man lader denne side af

Borchs personlighed ude af betragtning, kan det ikke have været andet, end at Marguerite og hendes skæbne maa have gjort et dybt indtryk paa ham. Han, den rettænkende, mærkelig uberørte, 39-aarige lærde mødte her en af Europas fornemste kvinder, der var ung, skøn, klog, varmlodig og grænseløs ulykkelig. Om hun gjorde et indtryk paa ham, der holdt sig gennem hele livet, er det vel ikke at undres over.

I begyndelsen af september havde Marguerite igen taget ophold paa Poggio a Caiano¹⁾. Antagelig omkring midten af samme maaned forlod Borch Florens²⁾. Hans rejses foreløbige maal var Rom, hvorfra til han drog over Pistoja, Lucca, Pisa og Siena. Der er intet forunderligt i, at Borch har ønsket at besøge disse byer; men det er alligevel værd at lægge mærke til, at vejen fra Florens til Pistoja passerer lige forbi Poggio a Caiano, hvis hovedindgang er fra denne samme vej. Borch har ved at rejse ad denne rute fra Florens kunnet medtage breve o. lign. fra Marguerite uden at behøve at passere Florens med dem paa sig, hvilket jo dog altid var forbundet med nogen risiko. Han har ogsaa kunnet sige hende et sidste farvel³⁾.

Rejsen hjem fra Rom foretog Borch over Ancona, Pesaro, Rimini, Ferrara og Padova og kom saaledes ikke engang til at træde Toscanas jord.

Da Borch i 1688, 23 aar efter at han havde forladt Florens, tog de første skridt til oprettelsen af Collegium Mediceum, var Marguerite forlængst vendt tilbage til Frankrig. I juni 1675 var hun landet i Marseille og havde saaledes sat sin vilje igennem. Men

1) Se p. 86.

2) Se p. 80.

3) Den 9. maj 1692 var Frederik IV (som kronprins) Cosimo III gæst paa Poggio a Caiano; men da var Marguerite forlængst borte (*Dagbog over Kronprinds Frederiks Rejse til og i Italien 1692. Udg. af Dr. P. BROCK, i: Danske Samlinger. 2. R. V. Kjøbenhavn 1876-77. P. 50-51*). Ogsaa som konge var Frederik IV der 3. april 1708 (*Udtog af en Dagbog, holden i Florenz . . . af Abbed GIOVANNE BATTISTA CASOTTI, i: Minerva. October 1789. Kjøbenhavn 1789. P. 71 (cfr. *ibid.* p. 36). — (P. F. C[OVONI]:) *Visita del Re di Danimarca a Firenze nel 1708. Firenze 1886. P. 67*). Medens Borch drog fra Florens over Poggio a Caiano til Pistoja, da han vilde sydpaa (til Rom), drog Frederik (IV) samme vej i 1692, da han vilde nordpaa (hjem).*

haardt havde hun maattet kæmpe derfor, endnu i ti lange aar efter den sommer, hun laa farlig syg i Poggio a Caiano. Hun boede hele resten af sit liv i kloster, men under meget frie forhold, i Paris' umiddelbare nærhed og førte et kun alt for muntert liv. Den 16. juli 1712 fik hun et apoplektisk anfald, men levede endnu som vrøg i ni aar, til hun den 19. september 1721 afgik ved døden 76 aar gammel.

Efter at Borch først var begyndt at arbejde for virkeliggørelsen af sin plan, gik det slag i slag. 21. januar, 15. september, 26. september, 6. oktober, 20. november er de datoer, der viser dette for 1688's vedkommende (se foran p. 65—66). Men saa pludselig indtraadte der en standsning. Der gik over 8 maaneder fra den dag, skødet udstedtes (20. nov. 88), til den dag, Borch, W. Worm og P. Vinding underskrev kollegiets fundats (29. juli 89). Dette er paafaldende i betragtning af, at man maa gaa ud fra, at Borch i mange aar har været nogenlunde klar over fundatsens ordlyd; og denne lange opsættelse af underskrivningen af den kan ikke forklares ved, at dokumentet er saa sirlig kalligraferet, som det er, for otte maaneder vilde dog være en unødigt lang tid til dette arbejde. Paafaldende er det ogsaa, at Borch først faar fundatsen underskrevet et stykke ind i Universitetets sommerferie, nemlig 16 dage efter, at det sidste møde var holdt i Konsistorium. Man kan vanskelig væрге sig mod den antagelse, at det ligefrem var efter Borchs ønske, det varede saa længe, inden fundatsen underskrevs, eller rettere, at han har villet, den skulde underskrives netop den bestemte dag. Herpaa tyder ogsaa i højeste grad den omstændighed, at datoen ikke er tilføjet den dag, underskrivningen fandt sted, men er lige saa sirlig kalligraferet som dokumentets øvrige tekst, indgaar som led i denne og er skrevet samtidig med resten af dokumentet.

Vil man da saa søge at finde grunden til, at Borch har ønsket, fundatsen for hans kollegium skulde underskrives den 29. juli, kan man jo ikke undgaa at mindes, at den 28. juli var Marguerites fødselsdag, at hun paa den dag for 24 aar siden laa farlig syg, at hun paa den dag følte sig særlig forpint som følge af de fornærmelser, der netop samme dag vistes hende, og at hun efter al sandsynlighed paa den dag har været tilset af Borch. Men den 29. juli er ikke den 28., vil man indvende. Nej, ganske vist. Men den 28.

juli var i 1689 en søndag, og et officielt dokument kunde ikke være dateret en søndag. Borch har derfor været henvist til at datere fundatsen den nærmest følgende hverdag.

Endnu kun eet. Borchs mest fremtrædende karaktertræk var vel nok hans sjældne og rørende trofasthed mod dem, han engang havde sat højt, selvom ogsaa de paagældende havde skuffet ham eller narret ham skændig. Er det da mærkeligt, om han, da han skulde give sit kære, eneste barn et navn, opkaldte det efter en ung, skøn, saare indtagende og saare ulykkelig prinsesse, han havde mødt i det fjærne, da han endnu ikke var for gammel til at føle indtryk stærkt? Og kunde han opkalde det mere tydelig efter hende, end han gjorde det, uden at være indiskret overfor hende og uden at støde Cosimo, som var skilt fra hende og stadig levede?

Der er flere sider af det i denne lille afhandling behandlede spørgsmaal, der trænger til at belyses yderligere, og der er i det foregaaende intet bevist. Men der er dog fremdraget en række af omstændigheder, der gør det i højeste grad sandsynligt, at Collegium Mediceum er opkaldt efter Marguerite Louise d'Orléans, gift med Cosimo de' Medici, fra 1670 storhertug Cosimo III af Toscana.

III

Muserne vinke; til fremmede Stæder
 Bringes han deres og Dannemarks Hæder,
 Vinder sig Lærdes og Herskeres Agt. ∴
 Fædreland, siig! om din Oldtids Veninde,
 Saga, der giemme her Dannedaads Minde,
 Søsterlig hvidsked' dig ei nogensinde,
 Hvad om en Fyrstemö Rygted har sagt?

Chor.

Hvidsked din Saga dig ei nogensinde,
 Hvad om en Fyrstemö Rygted har sagt?

Hörte du ei om den thronbaare Skiönne,
 Der, for sin elskede Læge at lønne,
 Tilbød sig selv, som den skiønneste Lön,
 Ikke om ham, som ei lod sig henrive,
 Vinkende Lykke mon ædel bortgive; ∴
 Tro mod sin Gud og sin Konge at blive,
 Fyrsteligt Offer dig bragte din Sön.

Chor.

Tro mod sin Gud og sin Konge at blive,
 Fyrsteligt Offer dig bragde din Sön.

Kiærligheds hellige Löndom vi ære,
 Men fik ei hiint hans Lycæum at bære
 Hendes, det medicæiske Navn? ∴
 Dyrebart, helligt, velsignet os være,
 Hvad vi vor *Borch* saae at elske og ære,
 Thi som vor *Borchs*, blive evig i Ære,
 Hendes, det medicæiske Navn.

Chor.

Thi som vor *Borchs*, blive evig i Ære,
 Hendes, det medicæiske Navn!

Brudstykke af (K. L. RAHBEK:) *Oluf Borchs Minde*
 den 28de Mai 1825. Kiöbenhavn [1825.]

IV

Nedenfor gives en kortfattet fortegnelse over de billedlige fremstillinger af Marguerite, forfatteren har set eller fundet omtalte. Da han mangler al forudsætning for at vurdere dem, lader han ganske denne opgave ligge i det haab, en sagkyndig engang vil tage dette spørgsmaal op. Der eksisterer sikkert langt flere fremstillinger af Marguerite end de her nævnte.



Fig. 3.

MALERIER.

I Florens (Uffizi og Pitti) findes 5 billeder (2252, 2472, 2667, 2724 og 2950 e), der enten ligefrem er betegnede som portrætter af Marguerite eller angives at være det. Der er store afvigelser mellem dem, idet den portrætterede paa nogle har mørkebrunt haar og øjne, paa et har lyst haar og i hvert fald paa et blaa øjne.

— Marguerite siges, da hun var 13 aar, at være »brune de cheveux«, og hendes øjne at være af farven »bleu turquoise« (RODOCANACHI, p. 10). Hun blev senere »blonde« (*ibid.*, p. 29). Hendes øjnes farve kaldes ogsaa »azur« (*ibid.*, p. 478). — Et af billederne i Florens er reproduceret hos YOUNG (*Op. cit.* II tavle LXXXIX



Fig. 4.

overf. p. 456), et andet hos PIERACCINI (*Op. cit.* II tavle XCIII overf. p. 662).

I Versailles findes et portræt af en anonym fransk maler (no. 2069). Se fig. 3. Cfr: PIERRE BAUTIER: *Juste Suttermans*. Bruxelles & Paris 1912. P. 94).

STIK.

I Bibliothèque Nationale i Paris findes (RODOCANACHI, p. 30 noten) 5 forskellige stik af Marguerite. Et af dem er reproduceret



Fig. 5-6.

hos RODOCANACHI (overf. titelbladet). — Et andet stik (sagtens et af de fem) er reproduceret hos CONTI (*Op. cit.* p. 16). Af dette stik findes et eksemplar paa Det kgl. Bibliotek i København. Se fig. 4. Det er stukket af Adriaan Haluegh. Inskriptionen (fra venstre til højre): CELESTIS ORIGO. Dette hentyder til det symbolske billede nederst: De mediceiske stjerner (Galileis betegnelse



Fig. 7.

for de af ham fundne Jupiters maaner), der befrugter en lilje (franske lilje, Orléans). — Meget tarvelige stik findes i de forskellige udgaver af GALLUZZIS værk.

MEDAILLER.

I Den kgl. Mynt- og Medaillesamling i København findes to afstøbninger af medailler med Marguerites portræt. Den ene (figg. 5—6), hvis diameter er 82 mm., har paa aversen indskriften: MAR-

GARITA · ALOYSIA · AVRELIAN · M · DVX · ETR ·, paa reversen: CELESTIS ORIGO (cfr. ovenfor p. 95 og fig. 4). — Den anden (fig. 7), hvis diameter er 92 mm., har paa aversen indskriften: MARGARITA · ALOY · BORB · M · D · ETRVR ·. Den er signeret: Selvi. Reversen er uden præg.

I Bundessammlung von Medaillen, Münzen und Geldzeichen i Wien findes en medaille (diam. 57 mm.), hvis ene side bærer et portræt af Cosimo, og hvis anden side gengives her (fig. 8). Indskriften lyder: MARG. ALOYS. AVRELIANENSIS. D. G. M. D. ETRVRIÆ. Den er signeret: F. Cheron.



Fig. 8.

BORCHS KOLLEGIUMS HAAND- SKRIFTSAMLING.

Af

ASTRID WENTZEL.

OLE BORCH udtaler i Fundatsen for Oprettelsen af Kollegiet: »Fremdelis legeris til samme Collegium ald mit Bibliothec, baade af trygte Bøger og Manuscriptis, effter den Catalogum, som jeg self derpaa forfattet hafver . . .«

Dette Bibliotek, og navnlig Haandskrifterne, vakte Beundring i Samtiden, som det ses af Litteraturen: I det Universitetsprogram, der udgaves ved Borchs Død under Jacobæus' Rektorat, nævnes Kollegiets »supellex libraria exquisitæ elegantiæ diverso studiorum genere inserviens, cui adhærent manuscripta rariora«. Bornemanns Ligtale over Borch, der udkom 1696 under Titlen: Guds Børns Kaarse-Skole, indeholder følgende Ord: »Og hafver hand derfor uden beprydet samme Collegium med sit eget Bibliothek, som hand dertil hafver foræret bestaaende af adskillige kostelige trøkte Bøger og rare Manuscript:« og til Bornemanns Bog er føjet en Panegyricus Metricus af Bergendal, der ogsaa roser Biblioteket. Moller omtaler udførligt i *Cimbria literata* Vol. III p. 59 »Bibliotheca exquisitæ elegantiæ, Libris pluribus qvam 3000, diverso studiorum inservientibus generi, abundans, et Manuscriptis etiam 150 rarioribus superbiens«, og endelig har vi en Skildring, forfattet af Albert Thura i den Tid, han var Alumne paa Kollegiet; hans Afhandling hedder: *Specimen Speciminis sive Caput Historiæ Litterariæ Danorum de Collegiis Cathedralibus et Academicis 1721*; den optoges senere som et Kapitel i hans *Idea Historiæ Litterariæ Danorum 1723*. Det hedder her om Kollegiet: »Bibliothecam habet instructissimam, voluminibus supra 3150 constantem, cui per

singulos annos Auctarium haud parvum adjecit provida hujus beneficij Auctoris cura« — Borch havde nemlig, hvad ogsaa fremgaar af Fundatsen, testamenteret 500 Rigsdaler til Forøgelse af Biblioteket. Thura fortsætter: »Adservat præterea hæc Bibliotheca (qvod non parum illi commendationis affert) Manuscripta 150 rariora, tam ab ipso Borrichio, qvam a Viris, ob sua in Rempublicam litterariam merita, æternâ famâ et gloriâ dignis, D. Thoma Bartholino, Paulo Vindingio, M. Joh. Brunsmanno, aliisqve donata«.

Ogsaa efter Kollegiets Brand i 1728 huskedes Biblioteket som en af Byens Skatte. Holberg beskriver det i Dannemarks og Norges Beskrivelse 1729 p. 191, ligeledes Erik Pontoppidan i Memoria Hafniæ, der først udkom 1729, og L. Thura siger i Hafnia hodierna fra 1748 om det brændte Kollegium: »Her var og et skjønt Biblioteqve, som bestod af 3 til 4000 Voluminibus, foruden 150 rare og kostbare Manuskripter, af Fundatore og af andre berømmelige Mænd dertil forærede«. Endelig omtales det hos Jonge i hans Beskrivelse af Kjøbenhavn fra 1783.

Af de trykte Skrifter kendes en Del, for Exempel fra Konsistoriums Regnskaber og fra Albert Thura, der ofte omtaler Disputatser, som er udgaet fra Kollegiet. Men hidtil har man kun haft ringe Viden om Indholdet af Haandskriftsamlingen, nemlig, som det udførligere skal omtales nedenfor, Kendskab til to Haandskrifter, der er reddede fra Branden, endvidere til et Par Haandskrifttitler hos Brunsmann og Thura samt til Titlerne paa den Snes Værker, som i Cimbria literata opregnes senere i den anførte Skildring af Kollegiet.

I 1923 er imidlertid paa Det kongelige Bibliotek fremkommet nogle Blade, som Dr. Ellen Jørgensen rigtigt bestemte: de indeholder en Katalog over det første Kollegiums Haandskrifter. Den findes i Gl. kgl. Samling 1071 Fol., der iøvrigt bestaar af Skrifter af ganske forskelligt Indhold. Samlingen som Helhed fandtes i Hans Grams Bo og er derefter, altsaa midt i det 18de Aarhundrede, kommet til Det kongelige Bibliotek. Vor Katalog har dog vist ikke saa tidligt ligget i denne Samling, som det skal vises nedenfor.

Katalogen bestaar af 4 beskrevne Blade, efterfulgt af 2 ubeskrevne. Skriften er stor og tydelig; det er helt igennem samme Haand. Den aftrykkes her in extenso:

Codices Manuscripti.

In Folio Et Quarto.

[p. 1.]

Aboali Avicennæ Medicina.

B: Hieronymi Epistolæ et de Viris Illustribus.

Tit: Livii Patavini Opera volum: 2.

B: Leonis Papæ Sermones script: Anno 1255.

Senecæ Tragici Opera descripta an: 1470.

M: T: Ciceronis Epistolæ ad Familiares.

Lactantii Firmiani Opera.

Senecæ Tragici Opera.

Galenii Opera Græce. volum: IV:

Senecæ Philosophi, Rhetoris Tragici Opera, || script: an: 1331.

Cypriani Epistolæ.

Sveci og Gothe Chronica 1653.

Chronica, appellata Manipulus Florum || script: circa ann: 1448.

Petrus de venenis etc: Item Secreta Fratris || Alberti Teutonici.

Catulli et Tibulli Poëmata.

[p. 2.]

Libri MSS^{ti}

Thesaurus pauperum Joannis Papæ, item Galeni || Varia.

Ausonii Poëmata.

Chronica Rolandini.

S: Hieronymus in Psalmos: script: ann: 1478.

Solinus Polyhistor. Tibullus et alia.

Alguredus, de motu cordis, item de motu Animalium || de coloribus.

Chronicon Antiquum script: ann: circ: 1300.

Juli: Cæsaris Opera.

Theatrum urbium Celebriorum ante annos circiter || 300 scriptum.

P: Virgilii Maronis Opera.

C: Salustii Opera.

M. Tullius Cicero de Officiis.

Valerius Maximus. script: an(n): 1458.

Græcus scriptor Medicus Anonymus.

Aristotelis Secreta ad Alexandrum Magnum.

Æneis Virgiliana.
 Anonymi Scriptum Medicum.
 Liber Ecclesiasticus Moscoviticus.
 Anonymi Scriptum Chemicum.
 Ovidius de Arte Amandi.

[p. 3.] Libri MSS^{ti}

Juvenalis Satyræ.
 De arte Dicendi.

An: M: Sev: Boetius de Consolat: Philoso~~z~~||phiæ donum D:
 Pauli Vindingii.

40 Hippocratis Epidemica Græce. Ejusdem Illustris || Vindingii
 donum.

Evangelia et Collect: antiqv:

S. Hieronymus in Evangelia.

Qvæstiones et Distinct: variæ Theologicæ.

Isidori Opus Grammat: et Etymologicum.

Consequentiæ Strodi et alia varia || Dialectica Antiqui Scriptoris,
 item Aristotelis || Topica à Cicerone reddita Latine || Item Cicero~~n~~
 nis somnium Scipionis.

Rhetorica Ciceronis.

Varii Tractatus Antiqui de Alchemia.

Liber Medicus, cui titulus Algebra || Hieronymi Crassi luminare
 majus de componen~~z~~||dis Emplastris.

Dictys Cretensis Ephemeris belli Trojani.

Antiquus quidam Scriptor Gram(m)aticus.

De Arte Musica Lingva Turcica Scriptus.

Svetonii XII Cæsares.

Theodori Grammat: ars Græce: fol:

[p. 4.] Libri MSS^{ti}

MSS^{ta} duo Chemica Lat: Germ: fol.

MSS^{tum} Chemicum Anglic: fol:

MSS: Chemicum German: fol:

MSS: Chemic German: in 4^{to}.

MSS^t Historic. om Kong Goetrich. 4.

Lactantii Opera. fol:

Rudimenta Lexici cujusd: Latini. fol:

Fulberti Carnut: Episcopi Epistolæ 4.

Hygini Astronomia: fol: min:

Arretinus de Bello Punico 1^{mo}. 4.

Tibullus. Ovidius de Arte Amandi etc: 4.

Ciceronis Officia et Paradoxa. 4.

Plinii Jun: et alior: veter: Panegyri: 4:

Horatii Lyrica. 4.

Plinius de viris Illustribus et alia. 4.

Alberti Rosate de integument. fabular: 4.

Hos 28. Libros liberalitas Sum(m)i Viri Dn: Th: || Bartolini
Collegio Mediceo donavit.

M: Johannes Brunsmannus: donavit.

Supplementum suum in Forum Roman:

Annotationes in Gram(m)attic: Latin:

Supplement: in Lex: Henr. Stephani.

Annotationes in vocab Lat: etc: etc:

[p. 5.] Libri MSS^{ti}

Ciceronis Epistolæ ad familiares.

Orationes excerptæ ex Livio, Salustio, Curtio.

De Imperio Romano et potissimum de Clero Episcopis etc:

Alberti Tibulli Poemata.

Eusebii Sophronii opus, item Hieronymus de || Viris Illustribus.

Cerimonie à morte Ducis Veneti observari solite.

Probæ Falconiæ Cento Virgilianus sacer.

T: Livii Opera Anno: 1448 descripta.

MSS^{tum} Anonymi Medicum.

Morhofii Synopsis historiæ literariæ.

Ol: Borrichii MSS^{ta} IV in itineribus variis consignata.

MSS^{tum} Philologicum in prima Juventute exaratum.

MSS^{ta} Chemica Paris. exarata.

MSS^{ta} in Octavo

Matthiolus Percisus de Medici observantia || Anno 1409.

Virgilii Eclogæ et Georgica.

Liber Prosodicus Græcus.

Franc: Barbarus de re uxoria. script: An(n)o 1653.

Salustii Bellum Catilinarium et Jugurthinum.

Hieronimi Therapolini Carmen in B: Hiero||nyimi Laudem.
Val: Catulli Carmina.

[p. 6.] Libri MSS^{ti}

Aur: Propertii Carmina.

Lucani Pharsalia.

Breviarium Missale Pontificium. donum Illustris || Dn: Vindingii.

Auctor Herennium, donum Amplissimi Tom: Barthe||lini.

Leges Danæ Scanicæ scriptæ caractere Runico || munus illustris
D: W: Wormii.

Item Liber Chinensis et alius caractere Samaritano.

MSS^{ti} in 12^{mo}.

Alcoranum Arabice, nitide scriptum ex donatione || Illustris Viri
Dn: P: Vindingi.

Harmonia Evangelica Græce conscripta à D: Jo||hanne Pauli
Resenio, Episcopo olim Selandiæ, donum || magni Arethæ Torchil-
lii jam Collegio Mediceo vale||dicentis An(n)o 1711.

Manuscripta Minoris Momenti
in Folio

Lectiones ordinariæ Bernhardi Tomitani super || libr: posterior:
Aristotelis.

Explicationes in Valerii Cordi Dispensatorium.

Julii Cæsaris Claudini varia.

Breviarium antiqum Romanum.

Historica qvædam Italico idiomate.

H. Capivaccii lue: Venerea, vermib: composit: || medic: Arthri-
tide etc:

[p. 7.] Libri MSS^{ti}

Gvilielmi de Brixia Consilia.

Capivaccius de febribus etc:

Capivaccius de morbis particularibus etc:

Francisc: Cassianus in libros Aphorism Hippocratis.

Joannis Papæ Medicæ varia, inter qvæ Lullius || de transmut:
lapidum.

Modus Creandi Doctores Medicinæ in Gallia.

Dioscorides de Materia Medica.

Consilia quædam Medica.

Tractato de bagni da caldier, Aleardi Pedemonz||tani.

Consilia Medica alia.

Lectones de anima, Fr: Pendasii Mantuani.

Vita Abbati Joachimi de S: Flore: p(er) Fr: Leandr: || cum figuris.

In IV.

Com(m)ent: in libros IV Physicorum.

Veslingius Mindanus de Chirurgicis et curati||one vulnerum.

Prælectiones Julii Cæsaris Claudini.

Colossus Nebucadnezaris Herm. Kaas.

Ἀνθρώπων λογία de membris humani corporis.

Vita Sertorii per Leonhard: Aretinum script:

Medica Varia.

An(n)otata in Flav: Josephum.

Fragmenta Medicinæ Pomponatii.

Catechismus collegii othoniani.

[p. 8.]

Libri MSS^{ti}

Prælectiones de morbis particularibus Anton: Fra||canzani ad nonum Rhasis 1.

Dioscorides de simplicibus Medic: Græce.

Baptistæ Fieræ Mantuani Coena.

De Morbis Particularibus.

Institutiones Medicæ Practicæ.

Vocabularium Germanico Latino Tartanicum.

Gabr: Zerbi Veronensis de calculo et aliis.

Aliud scriptum Medicum prolixum.

Francisci Philelphi Convivium.

Cyrelli Catechesis, sed, ut apparet, impressa.

Gratalorus de Moralibus.

Antonii Gazii compendium Medicinæ.

Anonymi Physica.

MSS^{ta} in 8^{vo}

Remedia Medicinalia.

Manuale Chemicum Ernesti Electoris Colon:

Sacra Biblia vulgatæ versionis.

Theologia Antiqua Scriptoris incerti.

Psalmi Davidis ex donat: Ampliss: Th: Bartholini.

En vis Skødesløshed gør sig gældende: p. 5 Linje 4 maa sikkert Alberti være en Fejl for Alb(ii). Flere Steder staar Titlen umotiveret i Ablativ, som p. 5 Synopsi, p. 6 lue Venerea etc; p. 6 savnes »ad« mellem Auctor og Herennium, og man kunde vente Fornavnet Magni stavet med stort Bogstav; p. 7 læses tydeligt Medicæ, som skal være Medica; p. 8 er Tartanicum muligvis en Fejl for Tartaricum. De mere betydende Unøjagtigheder skal berøres nedenfor.

Borch havde, som nævnt, selv forfattet en Katalog over sin Boggave, og han tilføjer senere i Fundatsen, at der i Fremtiden skal holdes en »rigtig Catalogus« over Biblioteket. Som ogsaa omtalt i Hans Olrik: Borchs Kollegiums Historie i de første 40 Aar. Kbh. 1889 p. 33 kan man af Acta Consistorii for 28 Maj 1692 se, at Poul Vinding, Kollegiets Efor, foreslog et Beløb af 10 Rigsdaler til Magister Arsløb, Kollegiets første Inspektør, til Udarbejdelsen af en Katalog, og ifølge Kollegiets Regnskab for 1692—93 er Pengene udbetalt Arsløb.

Katalogen i Gl. kgl. Samling er imidlertid efter selve sit Indhold afsluttet efter 1711; den nævner nemlig blandt Bøgerne en Gave fra Kollegiets Alumnus, Islænderen Magnus Aretha Torchillii »jam Collegio Mediceo valedicentis An(n)o 1711«. Men Tiden kan bestemmes nærmere: I Kollegiets Regnskab for 1723—24 findes en Post »for Catalogus Bibliothecæ at Reenskrifve saasom bladene i det forrige vare ganske forslidte 4 (Rdl.) 4 (Mk.)« og derefter »Noch 5 (Mk.) 8 (Sk.)«. Det er da sikkert en Del af denne Renskrift, som efter 200 Aars Forløb nu er dukket op. Som terminus ante quem er 1728 givet — i den store Brand gik jo næsten alle Haandskrifterne til Grunde.

Desværre er Navnet paa Katalogens Forfatter ikke nævnt i Regnskaberne. Men da Forfatteren til den første Katalog var Kollegiets Inspektør, var det naturligt at undersøge, om det samme ikke skulde være Tilfældet med den senere. Inspektorer i Aarene 1723—24 var Jens Paludan (indtil 18 Sept. 1723, da han forlod Kollegiet), Albert

Thura (indtil 18 Januar 1724) og Chr. Fr. Hummer (til midt i 1725). Det er dog rimeligst at antage, at Katalogen er blevet forfattet snart efter Bevillingen af Pengene, altsaa vel nok i 1723.

Paludan og Thura bliver da især Genstand for Undersøgelsen — en Efterforskning angaaende Chr. Hummer har heller ikke givet noget Resultat. Af Paludans Skrift haves flere Prøver, men den har ingen Lighed med vor Katalogs. Dette er derimod i høj Grad Tilfældet med Thuras Skrift, som vi er saa heldige at have flere Steder i Biblioteker og Arkiver. Den er ret varierende i hans forskellige Værker; nogle af dem er kalligraferede, andre affattet med en noget flygtig Haand. Men i dem alle findes store Ligheder med vor Katalogs Skrift. Særlig Additam. 205 4, Addit. 189 b 4 og Fabr. 121 4, alle paa Universitetsbiblioteket, ligner saa meget, at man tør tro paa Thuras Forfatterskab til Katalogen. Stadig maa nemlig betænkes, at vor Katalog er skrevet med en kunstigt stor Skrift, som ikke maa ventes i de større sammenhængende Værker.

Thuras Skrift er i det hele lidet ejendommelig — man maa mere se paa Helheden end paa Enkeltheder.

Særlig gode til Sammenligning af Skriften som Helhed er især Begyndelsen af Addit. 205 4, desuden p. 100 ff og 435 ff. Af ejendommelige Træk kan man mærke Katalogens Form af f, der ogsaa findes overalt i Addit. 205 4. Haandskriftet Ny kgl. Samling 743 4 = Thura: Aalborg Stifts Beskrivelse har den særlige Værdi for os, at det paa p. 1, 5, 25, 87, 454, 475 og 492 har den samme Form af Q som vor Katalog, mens Thura ellers alle Vegne benytter en noget anden Form, med en eneste Undtagelse Addit. 205 4 p. 730 og to tvivlsomme Steder p. 735 og 737. Ogsaa Tallene i Katalogen, hvor særlig 4_z og 8_zTal er ejendommelige, har ganske samme Form som overalt i Addit. 205 4, og den græske Skrift i vor Katalog p. 7 kan med Udbytte sammenlignes med den i Addit. 205 4, for Exempel p. 6, 28 og 31.

Fra Thura har vi ogsaa de eneste førstehaands Oplysninger om Kollegiets Bogsamling — Haandskrifttitlerne i Cimbria literata er nemlig efter Mollers Udsagn kun »ab ipso superstite Medico cuiusdam erudito, mihique amico, indicati«. Vor Katalog nævner som Givere til Biblioteket paa p. 3 og 6 Paul Vinding, p. 4 og 6 og 8 Th. Bartholin, p. 4 Joh. Brunsmann og p. 6 W. Worm og Magnus Aretha Torchillii — og netop disse Navne, med Undtagelse af de

to sidste, opregnes i det ovenfor anførte Citat fra Thuras Disputats: » . . . D. Thoma Bartholino, Paulo Vindingio, M. Joh. Brunsmanno, aliisque donata . . . «. De ovennævnte Skrifter af Holberg og Pontoppidan indeholder ganske vist ogsaa disse Navne i samme Orden som hos Thura, men de er begge senere og har sikkert benyttet ham.

Ud fra disse Forudsætninger er vor Katalog da forfattet af Albert Thura, Søn af Biskoppen i Ribe Laurids Thura og ældre Broder til den bekendte Arkitekt. Thura, der var født Aar 1700, var Alumne paa Borchs Kollegium fra 21 Marts 1719 til 18 Januar 1724 og blev senere Præst i Leirskov og Jorderup; han døde 1740. Hans Liv og Forfatterskab er forøvrigt velkendte, særlig gennem H. F. Rørdams Biografi i Kirkehist. Saml. 5. R. II.

Alene ud fra vort Kendskab til hans Produktion er man ikke utilbøjelig til at antage ham for Katalogens Forfatter — i den Grad er han Bibliotekar af Lidenskab. I sit Skrift *Epistola ad populares* 1728 giver han en fuldstændig Katalog over, hvilke Smaaskrifter han selv ejer, og efter at han ved Præstegaardens Brand 1728 har mistet saa godt som alt, udarbejder han efter Hukommelsen en Katalog over sin tabte Skat og supplerer den i Breve til sine Venner. Han har indgaaende Kendskab til Datidens Biblioteker, for Exempel Resens eller de andre Kollegiers, som han beskriver i sin *Idea*, og en Del af hans Forfatterskab omhandler andres Katalogiseringer og giver Supplementer og Rettelser dertil — *Addit. 189 b* er saaledes et Supplement til Erasmus Vindings *Regia Academia Hafn.*, og sin *Idea* har Thura selv betegnet som en Fortsættelse af Alb. Bartholin: *De scriptis Danorum*; et helt Kapitel i den hedder ogsaa *De Bibliothecis Danorum*.

Thuras Interesse for Kollegiet og dets Bøger viser sig mange Steder; i et Digt om Kjøbenhavns Ildebrand klager han over Kollegiets Tilintetgørelse; atter og atter anfører han i sine Biografier Vedkommende som Forfatter til Disputatser, udgaaede fra Borchs Kollegium — i Nye Tidender for Aarene 1734 og 1735 offentliggør han endog en Fortegnelse over de forlængst brændte Alumne-disputatser; Læseverdenen forholdt sig køligt — rørende er hans Fortrydelse, der viser, at han virkelig har troet, at det interesserede nogen. Han kommer flere Steder med almindelige Bemærkninger om Biblioteket; i Aalborg Stifts Beskrivelse p. 25 og i *Valvæ scho-*

larum p. 17 omtaler han dets Ødelæggelse, og igen p. 30 nævnes Biblioteket, »nunc cum tot rarissimis Manuscriptis nusquam exstantibus et nunquam amplius visendis infelici igne vastata«. Af enkelte Haandskrifter i Kollegiet angiver han kun 2 af Brunsmann, der skal omtales nedenfor. Men trods alt dette findes i hele hans Produktion ikke en eneste Henvisning til nogen Katalog over Kollegiets Bogsamling, endsige da en Bemærkning om, at han selv har forfattet en saadan — en Omstændighed, der i og for sig ikke er mærkelig, navnlig da Kollegiet især ejede klassiske Haandskrifter, som jo ikke i højere Grad er Genstand for Thuras Studier, men som dog forundrer hos en, der saa hyppigt henviser til Kataloger over andre Biblioteker, især Resens, og da han i Nye Tidender for 1736 fortæller, at han »besidder en vidtløftig af ham selv forfatted Catalogus paa næsten alle de Disputatser, som er holden paa Kiøbenhavns Universitet fra Aar 1550 indtil nærværende Tider« og i samme Tidsskrift for 1735 omtaler, at han ejer en Fortegnelse over Kollegiets Disputatser til Aar 1723, som er langt mere fuldkommen end den, Kollegiets Inspektor i sin Tid forvarede. Vi maa da nøjes med de anførte Grunde for Sandsynligheden af hans Forfatterskab.

De støttes dog af endnu en Iagttagelse. Gl. kgl. Samling 1071 Fol. indeholder som sagt mange andre Skrifter end vor Katalog og herimellem 2 Lister over Smaaskrifter, den ene med Overskrift: Programmata Promotionum aliorumqve Actuum Academicorum, den anden: Programmata Funebria. Haanden er her uden Tvivl Thuras, — til Sammenligning gives her som Fig. 1 de øverste og nederste Linjer af Programmata Funebria p. 4 og som Fig. 2 nogle Linjer fra Addit. 205 4 p. 16.

Gode til Sammenligning med Programmata er foruden mange andre Steder for Exempel Addit. 205 4 p. 9, 23 ff., 115 ff., 435 ff. Den ret karakteristiske Form for B ses for Exempel Addit. 205 4 p. 702, 710, 711 og mange andre Steder.

Der findes nogle Forkortelser i Programmata. I Thuras kendte Skrifter findes ikke mange — de fleste er jo renskrevne Værker, bestemte til Trykning; men de, som findes, stemmer med dem i Programmata; mest er det de almindelig brugte Forkortelser af —qve og —tur; den sjældnere tn: = tamen findes i Programmata Promotionum p. 1 og i Thuras haandskrevne Noter til Idea Hist.

litt. Dan. (Ny kgl. Saml. 1213 b 4) til p. 203 og 204. Forkortelsen for per er fælles for Programmata Promotionum p. 1 og vor Haandskriftkatalog p. 7.

3 Steder, nemlig i Programmata Funebria for Aarene 1661, 1662 og 1663 er tilføjet en Henvisning til Resens Inscriptiones Hafnienses, endvidere i Programmata Promotionum for Aar 1652 til

Christianum Thomam Sebsted, Cancellar: 1657
" In Eundem ex Academia Sorana
Annam Nicolai fil: ^{Ni. P. 1661} M. Nih. Beringii Conj: —
al. de Worm. Math: fil: natum.
M. Severinum Petraum, Eth: Profes: —
Finnium Nicolai. Conj: Hagr: —
~~*Thomam Math: fil: natum*~~ —
M. Gregorium Qvisterni, Cancell. Sib: Matrop: 1664
M. Cratum Ivan: Brochman, Th: Prof: Reel: Hagr: —

Fig. 1. Fragm. af Programm. fun. p. 4.

Vindings Ac(ademia Hafniensis) og for Aar 1667 til Mollers Hypomnemata ad Alb. Bartholin (o: Bartholins Skrift De scriptis Danorum) og til Katalogen over Resens Bibliotek. Her er vi stillet paa lignende Maade som ved Haandskriftkatalogen: ingen af disse Bemærkninger er affattet saaledes, at den i sig selv giver et tvingende Bevis for Thuras Forfatterskab; men paa den, der læser hans Produktion igennem, virker disse Tilføjelser som Genkendelsestegn — stadig henviser Thura til netop disse Skrifter. Man kan blot anføre Henvisninger til Bartholin og Moller Addit. 205 4 p. 109, 110, 115, 119, 120, 156, 215, 395 ff o. m. a., og fra Ny kgl. Saml. 1213 b 4 skal blandt mange Exempler kun nævnes Noterne

til p. 29 og 39. Vindings Acad. Hafn. nævnes for Exempel Addit. 205₄ p. 110, 115, 119, 271, 275 og Resens Inscriptiones for Exempel p. 119 og 663.

Programmata Promotionum bestaar af 6 Blade, hvoraf 3½ Side er ubeskrevne; Indholdet er Titler paa Programmer mellem Aar 1591 og 1713. Programmata Funebria fylder 7 Blade, hvoraf 1½ Side er ubeskreven, og gaar fra 1594 til 1716; desuden findes vedlagt et løst Blad med nogle faa Titler paa »Programmata Funebria seculi 16ti inter legendum observata« — Skriften her ligner meget

*a D. Olao Borrichio renunciatus, anno Dominicus
1698. ejusdem Scholæ Rector, et an. 1704. in
Acad. Hafniensi Designatus Philosophia Professor
obit. an. 1705. olim inter Cives Acad. Hafn. her-
=fatus publice defendit, (1) Joh. Jac. Hvalsvin
Dissertationem de tã vivere abstinentium sine
Cibo et Potu, Dubiis Fortunæ Licitè opinionibus
oppositam. Hafn. 1682. in 4. (2) et Joh. War-
dalini, Filii, Theologia et L. Chr. Prof. Concordiæ*

Fig. 2. Fragm. af Add. 205₄ p. 16.

Thuras mere skødesløse Haand i Ny kgl. Saml. 1213 b 4, for Exempel Noterne til p. 116, 336 eller 353. Men at »Programmata« iøvrigt er en Katalog over en virkelig Samling, ikke blot »inter legendum observata«, ses af Tilføjelser som »huc usque in Vol. min.«, »ab Ol. Worm Matth. fil. datum«, »agglut. Otth. Krag« m. m. Thura siger ofte, at saadanne Programmer hører til hans Kilder og at han samler paa dem — man kan blot se Fortalen til Idea Hist. litt. Dan. Men vore Programmata er ikke en Katalog fra Thuras egen Bogsamling; han har nemlig, som tidligere nævnt, i Epistola ad populares 1728 lige før sit Biblioteks Brand udgivet en Fortegnelse over sin Samling af saadanne Skrifter; som venteligt er mange af disse de samme som i Programmata, men de to Lister stemmer aldeles ikke overens. Det er da sikkert en Katalog

over Kollegiets Programmer, som vi har i Gl. kgl. Saml. 1071 Fol. Man kan sige, at vor Haandskriftkatalog og »Programmata« støtter hinanden; den første, som ifølge sit Indhold er fra Kollegiet, giver Sandsynlighed for de andres Oprindelse fra samme Sted; og de andre, der har saa mange Tegn paa Thuras Forfatterskab, gør ogsaa dette sandsynligt for den førstes Vedkommende. En rent umiddelbar Sammenligning viser ogsaa de to Skrifers indbyrdes Lighed. Iøvrigt er Papiret ikke det samme og Formatet af Programmata en Ubetydelighed mindre.

Vor Katalog nævner kun 3 Titler paa Haandskrifter, forfattede af Borch selv, nemlig paa p. 5 Borchs Rejseoptegnelser, et filologisk Skrift fra hans Ungdom og kemiske Skrifter, afskrevne i Paris. Rejseoptegnelserne er sikkert dem, der findes endnu i Ny kgl. Saml. 373⁴. De bestaar af tre Bind og indeholder Optegnelser fra Aarene 1660—65; en stor Del optages af kemiske Noter. Kollegiets Katalog nævner fire Bind; og da det bevarede 3dje Bind bryder brat af under Borchs Ophold i Paris, er det ogsaa højst sandsynligt, at der har været mere. Gl. kgl. Saml. 220 Fol., der indeholder Hans Grams Excerpter af Borchs Rejsebøger, har følgende Overskrift: »Ex itinerarii D. D. Ol. Borr. Msⁱ Tomo III (NB 1^{mi} et 2^{di} Tomo(rum) Excerpta posterius sequuntur)«. Gram har altsaa heller ikke kendt mere end tre Bind. Det fjerde er da vel gaaet til Grunde i Branden 1728.

Det filologiske Skrift af Borch, som vor Katalog nævner, kan næppe nu identificeres.

Hvad angaar de kemiske Arbejder, som ifølge Katalogen er »Paris. exarata«, opregner Moller i *Cimbria literata* blandt Borchs *inedita et affecta* 4 »Poetæ Græci Chemicæ«, som Borch havde lovet at udgive, men som man forgæves havde ventet paa; Moller anfører som sin Kilde Th. Bartholin: *De medicis poetis* p. 102 og 103. Bartholins Skrift er fra 1669; det omtalte Sted lyder: »Heliodori Philosophi ad Theodosium Magnum Regem de Philosophorum mystica arte Jambi Græci in Bibliotheca Parisiensi et Bernensi servantur. In Parisiensi præterea codice alii continentur incertæ ætatis, nisi quod ad Constantini Magni tempora referendos sit suspicio. Exscripsit eos Olaus Borrichius noster, publico aliquando donandos. Sunt vero sequentes: Theophrasti Philosophi de Divina Arte, Jambi. Hierothei Philosophi de eadem arte Divina et sacra

Jambi. Ejusdem de lapide Philosophorum Jambi. Archelai Philosophi de eadem arte sacra Jambi Græci«. Borch omtaler selv disse 4 Forfattere i *De progressu chemiæ* 1668 p. 97 og i *Conspectus scriptor. chemic.* p. 10, men begge Steder rigtignok kun i Forbindelse med en ventet Udgave af Allatius; derefter anfører Borch helt andre byzantinske Forfattere, nemlig »Zosimus Panopolites, qvem sequitur impari licet gradu Anepigraphus, Michael Psellus, Pelagius, Isis, Blemmidas, Nicephorus, alii, in Regia Parisiensi Bibliotheca versati Labbeo olim, et nuper mihi, magnamqve partem descripti«. I »Hermes« p. 49 opregner han flere Skrifter af Zosimos, som han har oversat i Paris. Ogsaa i *De progr. chem.* p. 27, *Hermes* p. 47, 49, 78, 79 og 443 og *Conspect. script. chem.* p. 6, hvor Borch taler om sine Studier i Paris, nævnes kun Forfattere af den sidste Gruppe. Han lover dog ingen af Stederne nogen Udgave deraf, og de to Udsagn behøver jo ikke at udelukke hinanden, selv om det rigtignok ser ud til, at der har fundet en Misforstaaelse Sted. I hvert Fald er Skriftet tabt.

Som Bøger, der har tilhørt Borchs private Bibliotek, kan vi sikkert betragte dem, der anføres i *Cimbria literata* III p. 59, da de jo er »ab ipso superstite Medico . . . indicati«. Dette gælder:

Aristotelis *Secreta Naturæ, ad Alexandrum M.*, in 4. Dette, Aristoteles tillagte, Skrift findes i vor Katalog p. 2.

Catulli Tibulli et Propertii *Poemata*. De findes i Katalogen spredt, p. 1, 5 og 6. Tibul paa p. 4 hører derimod til de af Bartholin skænkede Bøger.

Ciceronis *Epistolæ ad Familiares, et Libri de Officiis*. Det kan ikke ses, om der med det første menes Haandskriftet p. 1 eller p. 5 i vor Katalog; *De Officiis* er vel, snarest det paa p. 2.

Livii *Historia*, Tomis II. in fol. I Katalogen p. 1.

Seneca, A. C. 539 scriptus. Da maa det være det paa Katalogens p. 1: *Senecæ Tragici Opera*.

Codex Operum Senecæ alius, in fol., Tomis II. Det er da et af de to andre Seneca-Haandskrifter p. 1.

Ausonii *Poemata*. I Katalogen p. 2.

Galeni *Opera*, Tomis IV. in fol. Det stemmer med det som nævnes Kat. p. 1.

Avicennæ *Opera omnia*. I Katalogen p. 1.

Algaredus de motu cordis. Katalogen p. 2 har Alguredus; om Forfatteren er intet fundet.

Cypriani Epistolæ. Kat. p. 1.

Eusebius Pamphili. Katalogen har p. 5: Eusebii Sophronii opus, item Hieronymus de Viris Illustribus. Her har Katalogens Forfatter næppe været klar over, at Eusebius Sophronius og Hieronymus er den samme; ved Sammenligning med *Cimbria literata* kan det da ses, at der er Tale om det historiske Værk af Eusebius Pamphili i Hieronymus' Bearbejdelse tillige med dennes *De viris illustribus*.

Hieronymi Comm. i Psalmos. Kat. p. 2.

Ejusd. Liber de Viris Illustribus. Katalogen har det p. 1 og 5 i Forbindelse med andre Skrifter.

Carmen antiqum in laudem Hieronymi = Katalogens: Hieronymi Therapolini Carmen in B: Hieronymi Laudem p. 5; der er ingen Oplysninger fundet om Forfatteren.

Leonis Magni, Papæ, Sermones. Kat. p. 1. Her menes Leo d. Store 440—461.

Johannis Papæ Thesaurus Pauperum 3: Lægen Petrus Hispanus, Pave under Navnet Johannes XXI 1276—77 og det populærmedicinske Værk, der bar hans Navn; det er opført i Katalogen p. 2. *Historia Ecclesiastica Moscovitarum* = Katalogens: Liber Ecclesiasticus Moscoviticus p. 2.

Der er sikkert endnu flere Haandskrifter, som har tilhørt Borch, især vil man tro det om de medicinske og botaniske Skrifter, navnlig af italienske Forfattere, eller for Exempel om »Modus creandi Doctores Medicinæ in Gallia« — Borch havde jo selv faaet Doktorpatent i Angers. Albert Thura oplyser i *Gynæceum Daniæ* Literat. p. 34, at Borch ejede nogle kemiske Skrifter, som havde tilhørt Sophie Brahe, Tyge Brahes Søster; men der er intet fundet, som kan karakterisere dem.

Af de ovennævnte Bøger fra Borchs Bibliotek har Liviushaandskriftet sin ejendommelige Historie. At et Par af Kollegiets Haandskrifter endnu eksisterer paa vore Biblioteker, har længe været bekendt; Joh. Pedersen beskriver udførligt i Borchs Kollegiums Historie 1728—1823. Kbh. 1916 p. 7—8 et bevaret Liviushaandskrift og angiver Kilderne til dets Historie: Et Cirkulære af 7/5 1783, hvor Professor A. Kall oplyser, at han har fundet dette

Haandskrift, som af Borch er bragt hjem fra Italien og 1726 er udlaant fra Kollegiet, Tidsskriftet Iris 1791 4. Bd. p. 173 Noten, der fortæller, at Bogen blev fundet »under Muld og Støv i den møllmannske Bogsamling«, og endelig Badens Universitetsjournal 1794 s. 14, hvor Skriftet nævnes som en af Kollegiets Mærkværdigheder. Joh. Pedersen fortæller videre, at Bibliotekkommissionen i 1802 ifølge Acta Consistorii for ^{21/7} foreslog, at »den pergamentkodex af Livius i Collegii Medicei Bibliothek tilligemed det der værende Haandskrift af Coranen« skulde overlades til Universitetet, »dog saaledes, at Collegii Medicei Ejendoms Ret derved paa ingen Maade bliver krænket«, og at Konsistorium og Kollegiets Efor gik ind paa Kommissionens Forslag »imod at den giver Beviis til Eforus for Modtagelsen«. Kvitteringen er ifølge Acta Consist. ^{22/12} 1802 indsendt til Konsistorium, men i Acta Consist. ^{20/10} 1804 klager Kommissionen over, at Haandskrifterne ikke endnu er blevet udleveret. Joh. Pedersen slutter med den Formodning, at de da i Løbet af 1804 er blevet flyttet til Universitetsbiblioteket.

Dette er ogsaa rimeligt at antage, da Konsistorium ifølge det omtalte Sted ^{20/10} 1804 »anmodede Ephorus Collegii Medicei ved Protocoll-Extract om, i Overensstemmelse med det under 21 Julii 1802 tagne Conclusum, at besørge de omqvæstionerede Codices afleverede til Universitets-Bibliotheket«.

Haandskriftet blev herved reddet ogsaa fra det 2det Kollegiums Brand i 1807 og findes endnu paa Universitetsbiblioteket som Additam. 155 Fol., og man kan fuldtud underskrive Badens Bemærkning om, at »den er meget ziirlig skreven, og de foran i enhver Bog med Guld og Farver trukne store Begyndelsesbogstaver se saa blanke og levende ud, som de var giorte i Gaar«. Baden fortæller yderligere, at »Hr. Joachim Junge har i sine tvende Dissertationer for Stipendiet i Aarene 1783 og 84 confereret den med Drachenborgs Livius og samlet Varianter af den«. Junges Disputats fra 1783 findes endnu. Den har Titlen: Specimen Lectionum Variantium Codicis Membranacei Liviani seculo XI exarati, qui in Bibliotheca Collegii Medicei asservatur etc. I Fortalen siger Junge: »Asservatur hic Codex in Bibliotheca hujus Collegii Medicei, superstes adhuc ex libris, quibus hoc Collegium donavit b. Ol. Borrichius. Elocatus forte fortuna ante annum 1728 ereptus est flamma horrenda, qua conflavit domus hujus Collegii et Hafniae maxi-

ma pars. Transiit deinde codex per manus privatas, donec eundem post mortem cujusdam Viri Celebris Bibliothecae hujus Collegii iterum vindicavit Illustriss. Abr. Kall (Vir semper a me colendus) qui benevole mihi eum conferendum tradidit«. Fra det ovennævnte Sted i Tidsskriftet Iris ved vi altsaa, at der med »vir celebrer« me- nes Møllmann, Leder af Det kongelige Bibliotek 1748—1778; Kall havde nemlig paataget sig at varetage Universitetsbibliotekets In- teresser i hans Bo. At Haandskriftet er blevet brugt, ses af et lille Manuskript, Additam. 1364, som Møllmann har forfattet med Over- skriften: »T. Livii Decas 1, ex Cod: Mss. Colleg: Medic: collata cum edit: Jo. Frid: Gronovii«, og som er købt paa Auktionen efter hans Død.

Junge fortsætter: »Continet modo primam Livii Decadem, sed plura fuisse volumina apparet ex involucro Pergameno, cui inscrip- tum est manu antiqua: Titi Livii Hist. Tomus I. etiam in Catalogo Manuscriptorum Collegii Medicei, qui in scriniis Arnae-Magnae- nis reservatur, duorum Voluminum mentio fit«. Herefter gaar han over til at beskrive Bogen nærmere, bestemmer dens Tid, som efter hans Mening er XI Aarhundrede, og sammenligner den med andre Haandskrifter.

At vor Livius virkelig har tilhørt Borch, kan ses af, at den paa 1ste Blad med hans egen Haand har Paaskriften: »T. Livij tom. 1. continens primam decadem ab Urbe conditâ«. En Paaskrift paa Bindet, saaledes som Junge omtaler det, findes ikke. Af vor Kata- log ses, at Junge har Ret i, at andet Bind mangler.

Men alt dette har ikke alene Betydning for Livius-Haandskrif- tets Historie, men ogsaa for vor Haandskriftkatalogs. Det af Joh. Pedersen nævnte Cirkulære er udsendt af Rektor Colbiørnsen 23 April 1783, og Kalls Bidrag deri er dateret 7 Maj 1783. Kall si- ger her kun: »Den overdragne Commission har ieg søgt paa beste Maader at udrette, og er et temmeligt Antal af Manuskripter vin- diceret Univers. Bibliotheket, og en Codex Livianus vindiceret Borchens Collegii Bibliothek, da ieg af adskillige Omstændigheder kunde beviise at denne Haandskrift var af Sl. Borch hidbragt fra Italien og efter hans Død havde indtil Aaret 1726 været paa Coll. Medicei Bibliothek, da den fra denne var blevet udlaant«. I Kol- legiets Protokoller findes intet om dette Udlaan, — Kall maa da have kendt et andet Papir, der jo rimeligvis har ligget paa Kol-

legiet; om han, hvad der er mindre sandsynligt, kan have set noget om Kollegiets og dets Bøgers Skæbne i Konsistoriums Papirer, kan ikke nu afgøres, da Acta Consistorii 1724—48 og Copibogen 1726—40 er bortkomne. Kuriøst nok har aabenbart ogsaa andre savnet disse Papirer i Sager, der angik Kall, — hos Victor Petersen: Universitetets Arkiv gennem Tiderne (i Bogen: Ex bibliotheca Universitatis Hafniensis ved C. Dumreicher. 1920) hedder det nemlig p. 89, at »Traditionen vil vide, at den overordentlig flittige Afskriver af Universitetets Dokumenter, Professor Abraham Kall, har »forkommet« dem«. Dette kan imidlertid ikke være sket endnu paa dette Tidspunkt, da Nyerup har benyttet dem i sine Annaler, der udkom 1805. Et af de Papirer, der har vejledet Kall, omtales dog i Junges ovenfor nævnte Disputats, nemlig den Katalog over Kollegiets Manuskripter, »qui in scriniis Arnae-Magnaeanis reservatur«. *Scrinia Arnae-Magnaeana* maa dog vel tænkes paa Universitetsbiblioteket, skønt dette Udtryk ikke findes i nogen Skildring af det daværende Bibliotek; der er ialtfald ingen Grund til at antage, at det var paa Det kongelige Bibliotek eller Kollegiet, selvom det ikke beviser noget, at det ikke findes i den Inventarliste og Bibliotekskatalog, som man har fra det daværende Kollegium i Ny kgl. Saml. 762^d Fol., og som bl. a. netop nævner Bøgenes Plads i forskellige Bogskabe.

Men i hvert Fald maa den omtalte Katalog være identisk med vor her behandlede, da det er usandsynligt, at 2 Kataloger fra det første Kollegium dengang har existeret, hvoraf saa Exemplaret i *scrinia Arnae-Magnaeana* siden skulde være forsvundet. Men det er uoplyst, hvornaar den saa er kommet til sit nuværende Opholdssted. Erichsens Katalog fra 1786 over Det kongelige Biblioteks gamle Haandskrifter har om den Samling, hvor Katalogen nu ligger, kun følgende Bemærkning: »Samling af adskilligt ad rem librariam Dan. tildeels løse Blade og Hefter,« saa det kan ikke deraf ses, om vor Katalog paa den Tid har manglet i Samlingen, hvad altsaa er det sandsynligste. Hvis man tør lægge Vægt paa Udtrykket i det ovennævnte Sted i Tidsskriftet *Iris* 4 Bd. 1791 p. 173 Noten, der i Omtalen af Kollegiet siger, at Kall »eier en Katalog over Bibliothekets Bøger for Branden,« giver det os dog et Fingerpeg.

Katalogen anfører, som sagt, p. 3 og 6, begge Steder 2 Gange,

Poul Vinding som Giver. Især Koranen p. 6 har Interesse, idet den findes endnu. I det omtalte Sted i Acta Consistorii fra 1802 nævntes jo et Koranhaandskrift paa Kollegiet, som altsaa sammen med Liviusmanuskriptet maa være flyttet til Universitetsbiblioteket i 1804. Joh. Pedersen mener, at det ved Midten af 19de Aarhundrede sammen med andre orientalske Haandskrifter fra Universitetsbiblioteket er blevet flyttet til Det kongelige Bibliotek, og dette er sikkert rigtigt. I Det kongelige Biblioteks Katalog findes 5 Koranhaandskrifter, der før har ligget i Universitetsbiblioteket, men kun det paa p. 39 Nr. XXV er i det Format, som Kollegiets Katalog angiver; ogsaa Betegnelsen »nitide scriptum« passer godt — Skriften er indrammet af Guldlister, og p. 6 og 7 findes et smukt Ornament i blaat og Guld. Paa første Side er med en utvivlsomt gammel Skrift skrevet: »Alkoranus in 114 suratas sive capita divisus«. Efter en Sammenligning med Vindings Rejseoptegnelser falder det naturligt at anse det for hans Haand, uden at det dog her skal slaas fast paa saa ringe et Grundlag.

Den i Katalogen nævnte Bartholin er Th. Bartholin Th. fil. den Yngre, der levede fra 1690 til 1737 og hvis Bibliotek, der hovedsagelig var samlet af hans Fader, senere overgik til Universitetsbiblioteket. Han nævnes her p. 4, 6 og 8, det første Sted som Giver af ikke mindre end 28 Haandskrifter. Antallet passer, idet Tallet 40 i Marginen p. 3 sikkert oprindeligt har staaet ud for den Linje og det Værk (Evangelia etc.), der følger efter Vindings Gave; det er nemlig det 40nde; Afskriveren har blot ikke ænset, at han allerede havde ladet Vindings Haandskrift optage ogsaa denne Linje. Efter Gruppen paa 40 Haandskrifter begynder da Bartholins; her betegner Linjerne »Consequentia . . . Scipionis« eet Haandskrift og Linjerne »Liber Medicus . . . Emplastris« igen kun eet. Forfatteren til det sidstnævnte, Hieron. Crassus, er en Kirurg fra Udine, hvis Levetid falder i 16de Aarh. De ovenfor anførte Consequentia er et filosofisk Værk af Englænderen Ralp Strode 1350—1400. Theodoros fra Gaza, død 1478, skrev Grammaticæ Græcæ libr. 4; det er sikkert ham, der er ment i Linjen: Theodoros Grammat. ars Græce.

Fulbert Carnutus = Biskop Fulbert fra Chartres, død c. 1030.
Arretinus = Leonard. Bruni 1370—1444.

Værket: De viris illustribus er her, som almindeligt dengang,

tillagt Plinius d. Yngre. Om Albert de Rosate er intet tilfredsstillende oplyst; Det kgl. Bibliotek ejer dog et Haandskrift af ham med samme Titel som her; det er købt af Rostgaard i Venedig, indeholder en Mytologi og bærer et tilføjet Aarstal 1217. De øvrige Haandskrifter er enten af velkendte Forfattere eller har ikke kunnet bestemmes.

Endnu en Giver til Biblioteket findes p. 4, nemlig den bekendte Forfatter til *Kiøge-Huuskors*, Johannes Brunsmann. De to første af Haandskrifterne er allerede kendt som Kollegiets Ejendom fra Brunsmanns *vita*, der 1708, Aaret efter hans Død, udgaves foran i hans Værk: *De accentuat. Hebraic. distinctione*. De samme Bøger nævnes ogsaa som Kollegiets hos Thura: *Idea* p. 51 og 315, *De stud. philol.* p. 12 og *Valvæ scholar.* p. 124. Til Værket »*Annotationes*« har begge Kilder den Oplysning, at det er Noter til en latinsk Grammatik af Bang 3: Professor Th. Bang 1600—1661. *Forum Romanum* er en af Cæl. Curio foretagen Bearbejdelse af Robert Stephanus' Lexikon, som ogsaa Borch selv i »*Analecta ad cogitationes de lat. lingv. ætat.*« har givet Rettelser og Suppleringer til.

Det ligger nær at tro, at Runehaandskriftet, som er opført p. 6 som en Gave fra W. Worm, har tilhørt hans Fader, især da Ole Worm i *Registret* til sin »*Danica litteratura antiquissima*« 1636 bemærker, at han til sit Værk har benyttet »*Legum codices varii Mss.*«. Ogsaa de to følgende Bøger, den kinesiske og den samaritanske, ser ud til at høre til Worms Gaver.

Paa samme Side er opført en *Harmonia* af Biskop Hans Poulsen Resen; den er givet af Islænderen Magnus Aretha Torchillii, Alumne paa Kollegiet 1706—1711.

Blandt »*Manuscripta Minoris Momenti*« ses p. 7 mellem *Kvarterne* »*Colossus Nebucadnezaris*« af Herm. Kaas. Paa Det kgl. Bibliotek findes som Nr. 11224 i Thottske Samling et Haandskrift med Titlen: »*Colossus Nebucadnezaris illustratus seu Historia IIII Monarchiaru(m) elegiaco carmine scripta, XXV Libris comprehensiva; notis necessariis aucta*«. Det er skrevet »*Soræ Danorum*« 1632 af Herm. Fr. Kaas. Trods det noget tidlige Tidspunkt maa Forfatteren ifølge *Personalhist. Tidsskr.* V 1884 være Herm. Kaas til Ulstrup 1619—1675. Navnet Herm. Kaas findes i Matriklen for Ridderakademiet i Sorø for 1630 og 1635. Skriftet er forsynet

med haandtegnede Illustrationer, bl. a. af Kolossen. Texten behandler ganske kort de skiftende Verdensrigers Historie i temmelig ligegyldige latinske Vers — man har derfor svært ved at tænke sig, at et saadant Elevarbejde i en Afskrift er kommet til Kollegiet, og det er fristende at tro, at vi i den bevarede Original ogsaa har Kollegiets Exemplar.

Om de øvrige Bogtitler skal kun gøres følgende orienterende Bemærkninger:

Med Petrus de venenis p. 1 menes sikkert Afhandlingen De venenis eorumque remediis af Lægen Pietro d'Abano (Petrus Apoenensis) 1250—1315. Værket af Albertus Teutonicus er vistnok det hyppigt omtalte, ham tillagte Skrift: De secretis mulierum.

p. 2. Rolandinus, 1200—1276, Lærer i Retorik i Padua. Hans Chronica har Titlen: De factis in Marchia tarvisina 1180—1260. Den et Par Linjer senere nævnte Polyhistor er den sene Bearbejdelse af Solinus' Collectanea.

p. 5. Med Cento Virgilianus menes det kristelige Digt i Vergilske Vers, som Proba Falconia forfattede i 4de Aarh. Nedenfor paa samme Side læses i Katalogen Matthiolus Percisinus; der kan dog daarlig menes andre end Lægen Matthiolus Perusinus (fra Perugia), selvom der ikke andre Steder er fundet noget Værk af ham med den paagældende Titel; ogsaa Aarstallet 1409 er lovlig tidligt — hans Død sættes til den sidste Tredjedel af det 15de Aarh. — men da der er nogen Usikkerhed herom, kan det muligvis være et ægte Skrift af ham.

Forfatteren til De re uxoria er den italienske Humanist Franc. Barbarus 1398—1454.

p. 6 nævnes bl. a. Forelæsninger over Aristoteles af Bernh. Tomitanus, 1506—1576, Professor i Filosofi og Retorik i Padua.

Af Lægen Valerius Cordus, 1515—1544, nævnes hans Dispensatorium pharmacorum omnium etc. Den følgende Forfatter er Jul. Caesar Claudinus, Professor i Bologna, død 1618; Forelæsninger af ham er anført p. 7. Værker af Hieronymus Capivaccius, Læge i Padua, død 1589, nævnes baade p. 6 og 7. De fleste af dem findes i hans Opera omnia, Venedig 1617.

p. 7. Gvil. de Brixia er vistnok Guglielmo Corvi, 1250—1326, der skrev om Pest og Raad derimod.

Franc. Cassian, Professor i Medicin i Padua, levede i 16de Aarh.

Af Lægen Aleardus de Pedemontio (15de Aarh.) nævnes her hans Afhandling om varme Bade, som paa Latin med Titlen: *De balneo caldarum* findes i det store Samleværk *De balneis*, Venedig 1553.

Frid. Pendasius fra Mantua var Professor i Filosofi i Padua, død 1603. Fr(ater) Leander Alberti, 1479—c. 1550, Dominikaner i Bologna, har forfattet en Levnedsbeskrivelse af Joachim, til sin Død c. 1200 Abbed i S. Fiore i Kalabrien. Veslingius Mindanus er Professoren i Padua, 1598—1649, født i Minden. Arretinus er allerede nævnt ved Omtalen af Bartholins Haandskrifter.

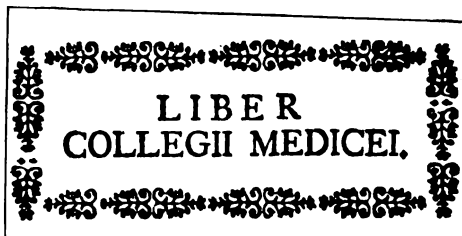
Pomponatius, 1462—1526, Professor i Filosofi i Padua og Bologna.

Med collegium othonianum menes sikkert Gymnasiet i Odense (Othinium eller Othonium).

p. 8. Af Anton. Fracantianus, Læge i Padua, død 1569, kendes bl. a. de her anførte Forelæsninger over 9ende Bog af Rhazes' Almansor. Baptista Fiera, 1469—1538, Læge i Mantua; hans Værk hedder: *Coena seu de herbarum virtutibus etc.* Gabr. Zerbis, Læge, død 1505. Franc. Philelphus, 1389—1481, Humanist og Filosof; Indholdet af hans Værk *Convivia* er filosofiske Dialoger. Navnet *Gratalorus* er kun fundet hos Borch selv i *De progressu chemiæ* p. 143, hvor han anføres som Udgiver af et kemisk Skrift af Albertus Magnus. Anton Gazius var en Læge fra Artois, der levede i 16de Aarh. Ernestus Elector er Kurfyrsten af Köln, 1554—1612. Resten af de Haandskrifter, der har Forfatternavn, er let kendelige; de øvrige er fundet ubestemmelige.

Nogen Usikkerhed kunde være undgaaet, hvis Bøgerne paa en eller anden Maade havde været mærkede som Kollegiets Ejendom. Men kun Disputatserne har lige fra det ældste Kollegiums Tid haft det kendte Dragestempel. Et almindeligt *Ex-libris* indførtes først i det 2det Kollegiums Tid; i Regnskabsbogen for 1740—41 findes, som ogsaa omtalt hos Joh. Pedersen, en Post: »Bogtrykkeren for Sedler at trykke til at marquere alle Collegii Med. Bøger med 5 (Mk.) 8 (Sk.)«. Som det kan ses af de to bevarede Bogkataloger fra det 2det Kollegiums Tid (Kallske Samling 5174 og Ny kgl. Saml. 762^d Fol.), fandtes blandt Bøgerne en med Titlen: *Varia Borrichii*; den var skænket af Andr. Schurmann, Alumne 1732—1735 og senere Præst i Besser-Onsbjerg, død 1738. Tilfældigvis har ogsaa Joh. Pedersen af Titlerne i Katalogen frem-

hævet denne blandt de bemærkelsesværdige. Det har vist sig, at Bogen selv eksisterer paa Det kongelige Bibliotek. Titelbladet bærer Paaskriften »Usibus Collegii Medicei hunc librum dedit Andreas Schurmann«. Den næste Side er forsynet med Kollegiets Exlibris. Skønt det ikke vedkommer det første Kollegium eller Haandskrifterne, har det dog Interesse som det eneste kendte Exemplar og aftrykkes her som Vignet.



PORTRÆTER AF OLE BORCH.

Af

P. B. C. WESTERGAARD.

DA Ole Borch var død den 13. Oktober 1690, og hans Exekutorer, Professorerne Poul Vinding og Willum Worm samt hans Svoger, Raadmand Christen Westesen, skulde træde i Virksomhed ved Udførelsen af Bestemmelserne i hans Testamente, fik de til Opgave ikke blot efter de i Fundatsen for Kollegiet givne Anvisninger at overvaage Opførelsen og Indretningen af dettes Bygning, hvis Grundsten Ole Borch kort forinden sin Død havde naaet selv at nedlægge, men ogsaa at sørge for, at de Genstande i Boet, der havde omgivet Ole Borch i det daglige, altsaa hans Bøger, Manuskripter, Instrumenter og Samlinger m. m., som han havde testamenteret til Kollegiet, fik et værdigt og beskyttende Opbevaringssted i Bygningen. Blandt disse Genstande, som Exekutorerne sikkert har omfattet med særlig Veneration som direkte, personlige Erindringer om deres afdøde Kollega og Ven, omtaler hverken Testamentet eller Fundatsen Portræter af Ole Borch. Ganske vist findes der et af den hollandske Maler Jacob Toorenvliet med Navn og Aarstallet 1661 signeret, oliemalet Portræt, der antages at skulle forestille Ole Borch og altsaa skulde være malet paa hans Udenlandsrejse under Opholdet i Leyden, hvor Borch besøgte Gerhard Dow og andre Malere; men selv om man antager, at Portrætet forestiller Ole Borch, der da enten af egen Drift eller efter Opfordring har siddet for Maleren, maa man, naar som nævnt baade Testamentet og Fundatsen tier derom, slutte, at Billedet i ethvert Tilfælde ikke har været i hans Bo. Naar man betænker, hvor omhyggeligt Ole Borch træffer Bestemmelse om sine Efterladenskaber og deres Anvendelse, og hvilken Ordenens

Mand han i det hele var, faar et saadant argumentum e silentio en særlig Vægt, og det bekræftes ogsaa paa anden Maade. I Kollegiets Regnskab for 1695—96 findes nemlig følgende Post: For Sl: Borrichii Contrafey at lade skildre 10 rdl., og i Regnskabet for 1696—97: For en forgylt Ramme til Sl: Borrichii Contrafey, som henger paa Auditorio 12 rdl. Heraf fremgaar, at man først 4—5 Aar efter Kollegiets Indvielse har foretaget den selvfølgeligelige Anskaffelse af et Portræt af dets Stifter, og muligvis har Midlerne dertil ikke været til Stede før; men ogsaa dette Forhold viser, at Ole Borchs Bo ikke har indeholdt noget Portræt af ham, da man i saa Fald sikkert ikke vilde have sat sig i den ikke helt ringe Udgift til endnu et Billede.

Som nævnt hang dette Maleri i Auditoriet, der laa i Kollegiets 3. Stokværk, og da Ilden under Københavns Brand 1728 naaede Kollegiet og fortærede saa godt som alt derinde, reddedes bl. a. Billedet, der vel ved denne Lejlighed mistede sin Ramme, formodentlig ved at maatte skæres ud af den. I Biblioteket paa 2. Sal i den nye Kollegiebygning, der stod færdig 1731, nævnes nemlig Borchs Portræt uden Ramme og »temmelig forældet«, en Betegnelse, der har sin Forklaring i den Medfart, det maa have lidt baade ved den illsomme Redning under Branden og rimeligvis ogsaa senere, da det ikke beskyttedes af Rammen. I den nye Bygning befandt Billedet sig saa, indtil det sammen med den gik til Grunde under Københavns Bombardement den 4. Sept. 1807.

Da Portrætet er malet efter Ole Borchs Død, maa der have foreligget et Forbillede for det, efter hvilket det er blevet kopieret, og man tager næppe fejl, naar man søger Forbilledet i det paa Universitetet opbevarede, oliemalede Portræt af Ole Borch (Titelbilledet). Paa hvis Foranledning dette sidste er blevet til, kan ikke nu afgøres; Udgiften til det blev i alt Fald afholdt af Kollegiets Midler, idet dets Regnskab for 1691—92 viser følgende Post: Betalt efter Conclusum Consistorii for Sl: Borrichii Contrafey, som henger paa Consistorio 19 rdl. 2 ort. Det nævnte Tidspunkt ligger saa nær op til Ole Borchs Dødsaar, at man sikkert tør antage, at Maleren har i ethvert Tilfælde begyndt sit Arbejde efter levende Model, og Billedet giver en tilforladelig Skildring af hans Personlighed, svarende til hvad vi ellers ved om denne. Holdningen er præget af Værdighed, Blikket, der vel er sløret, som om Sygdom



Fig. 1.

allerede havde mærket ham, er fast og roligt som hos en Mand, der kender sit eget Værd, Munden vidner om Karakterstyrke og Energi, og samtidigt taler hele Ansigtsudtrykket om Godlidenhed og Velvilje. Der er over Billedet intet af den Stillen sig i Positur, der træffes hos talrige af Tidens Portræter, og som for saa mange af de afbildedes Vedkommende skulde dække over Aandens og Karakterens Ubetydelighed.

Naar Billedet fik sit Hjemsted paa Universitetet og ikke paa Kollegiet, kunde det tyde paa, at det fra først af har været bestemt dertil, og naar desuagtet Betalingen for det »efter Konsistoriums Beslutning« udredes af Kollegiet, kunde man heri se et Vidnesbyrd om, at Ole Borch selv havde bestemt det som Gave til Universitetet, saaledes at Konsistorium, selv om Bestyrelsen af Kollegiet og dets Pengemidler sorterede under det, dog uden at faa Skær af Vilkaarlighed kunde lade Kollegiet afholde en Udgift, der kom Universitetet tilgode, og som Kollegiets Stifter maaske selv havde tilbudt at ville paatage sig. Forøvrigt maa man være taknemmelig for, at Billedet blev Universitetets og ikke Kollegiets Ejendom; thi da Branden 1728 lagde dem begge i Grus, var det gamle Konsistoriehus den eneste Bygning, der reddedes, og Billedet med den.

Som Tilfældet er med mange andre Malerier, giver ogsaa her et Kobberstik Oplysning om Malerens Navn. Dette Kobberstik (Fig. 1), der er udført af Hubert Schaten, bærer nemlig foruden dennes Navn ogsaa Signaturen John: Jepsen pinx., og selv om Kobberstikkerens Arbejde ikke nær kommer paa Højde med Malerens og i flere Henseender har forvansket og forringet det Billede, Maleriet giver os af Ole Borchs Personlighed, viser Stikket dog saa mange Overensstemmelser med Universitetets Maleri, at man uden Betænkning tør tilskrive John Jepsen, der var en kendt Kontrafejer i København, dette.

Da der blev Tale om at skaffe Kollegiet et Portræt af Stifteren, vilde det derfor, naar der saaledes forelaa et Originalmaleri af ham, ligge nær for Poul Vinding, der som Kollegiets Eforus havde afholdt og bogført Udgiften til dette, at henvende sig til John Jepsen for at lade ham udføre en Gentaagelse af Universitetsbilledet, og da han først døde 1700, bliver der altsaa Tid nok til, at han kan have malet Kollegiets Billede omkring ved 1695, da Betalingen for det erlægges. Hvorvidt Hubert Schaten saa har stukket sit



J. Cramer. del. **OLE BORCH** *1754. Havn. Skulptor.*
Cancelliæraad, Professor, samt Afdire af Borchens Collegio.
Stukken efter det Original-Malerie som findes paa Collegii-Hørsal.

Fig. 2.

Billede efter Universitetets eller Kollegiets Portræt, er i denne Forbindelse af mindre Betydning. Stikket er efter sin Indskrift udført efter Ole Borchs Død 1690; men mellem dette Aar og Aaret for Kollegiebilledets Tilblivelse kan Schaten meget vel have udført sit Arbejde, og Sandsynligheden taler for, at han, naar Talen var om saa berømt en Mand som Ole Borch, har skyndt sig at mangfoldiggøre den maledede Gengivelse af ham, saasomt en saadan, altsaa Universitetets Billede, forelaa.

Den fremsatte Formodning om, at Kollegiets Portræt har sit Forbillede i Universitetets, bekræftes gennem et andet Kobberstik (Fig. 2). Dette, der viser Ole Borch i hel Figur, staaende ved Ovenen i sit Laboratorium, er udført af Jonas Haas 1754 efter Tegning af Frederik Cramer, sikkert efter Bestilling af Caspar Peter Rothe til Anvendelse i hans »Brave Danske Mænds og Qvindes Berømmelige Eftermæle«, hvis Afsnit om Ole Borch er trykt i det nævnte Aar. I sin Underskrift betegner Stikket sig som udført »efter det Original-Malerie som findes paa Collegii-Høresal«, og trods visse Smaaafriheder, som Tegneren har taget sig, f. Ex. over for Parykken, viser det saa nøje en Overensstemmelse med Universitetsbilledets Type, at der ikke kan være Tvivl om, at »Original-Maleriet« paa Høresalen, hvorefter det er stukket, har sit Forbillede i Universitetets Portræt.

Naar man, formodentligt støttet paa Stikkets Underskrift, synes at have ment, at det Maleri paa Kollegiet, hvorefter Stikket er udført, har været et hel Figurs Billede af Ole Borch, beror dette paa en Fejltagelse. Betegnelsen »Original-Malerie« strider ikke imod at opfatte dette som et Brystbillede, og naar der ganske mod Sædvane mellem Originalen og Kobberstikket indskydes en Tegner, Frederik Cramer, som Mellemed, da viser dette, at Stikket foruden Gengivelsen af Originalen ogsaa bringer noget, hvortil Tegneren har ydet en selvstændig Medvirken; thi drejede det sig om at udføre Stikket direkte efter Maleriet, vilde Haas alene have havt Tegnefærdighed nok til at anlægge Tegningen paa Kobberpladen. Cramers Medvirken har da bestaaet i, at han til Originalens Brystbillede har føjet Kroppen, Omgivelserne og Baggrunden. Hermed stemmer, at Billedet baade i hele sin Fremtræden og i Enkeltheder, som f. Ex. Ole Borchs Paaklædning og Væggens ovale, dekorerede Fyldinger afgjort bærer Stilpræget fra Midten af det 18. Aarh.

Sidestykker til den af Cramer anvendte Fremgangsmaade genfindes ydermere ved andre af Stikkene i Rothes Værk, hvor endnu paa viselige Brystbilleder er forandret til hel Figurs Portræter med Omgivelser o. s. v., formodentligt efter Anvisning af Rothe, der har ønsket at give Illustrationerne i sin Bog et ensartet Udseende. Forbindelsen mellem Universitetets og Kollegiets Portræter turde hermed være godtgjort.

Jacob Toorenvliets ovenfor omtalte Maleri fra 1661 (Fig. 3), der er malet paa Egetræ, viser Brystbilledet af en ung Mand med en lille, sort Kalot over det lange, blonde Haar, graablå Øjne, smalt Overskæg og lille Fip-skæg. Han bærer

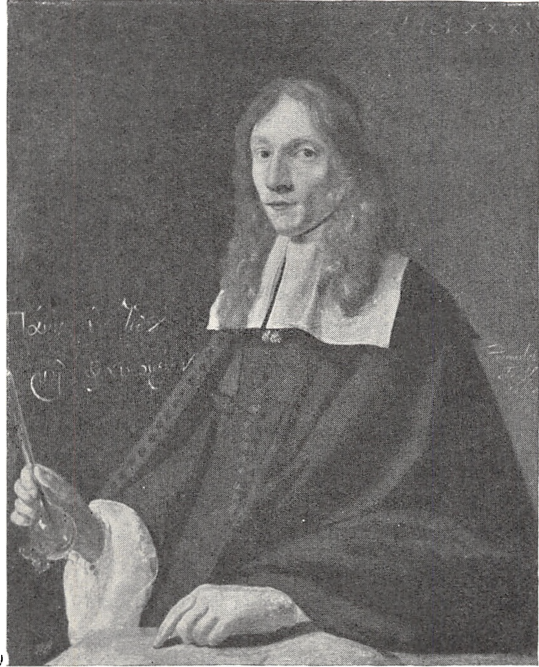


Fig. 3.

sort Dragt med stor, nedfaldende, hvid Krave samt sort Kappe; fra det højre Ærme poser det hvide Linned-Ærme frem, sammenholdt af to Knapper. I højre Haand holder han en Kolbe, paa hvilken der fornedet sidder en lille, grønlig Drage med rød Mund og Tunge; i Kolben ses et Spejlbillede af Dragen. Hans venstre Haand hviler paa et graat Bord. Billedets Baggrund er brunlig og gaar til højre over i det graalige; den har været udsat for ret stærk Forvaskning, der ogsaa har beskadiget selve Portrætet, saaledes at den brune Undermaling træder frem, navnlig i Haaret, og til Dels ogsaa i Ansigtet. Til højre staar Signaturen: I. Toorenvliet F. A^o

1661, til venstre: πάντα ἐκ τῶν μὴ φαινομένων, og i øverste, højre Hjørne: Ætat Ao XXXV.

Naar Spørgsmaalet da rejser sig, om dette Billede, der i lange Tider har været antaget for at forestille Ole Borch, virkelig viser hans Træk, maa Svaret herpaa blive benægtende, og det afgørende Argument er Øjnenes Farve, der paa Toorenvliets Billede som nævnt er graablaa, medens Universitetets Portræt har brune Øjne. Thi vel kan Aldersforskellen, som for de to Billeders Vedkommende — Aldersangivelsens Ægthed paa Toorenvliets Billede forudsat — maa sættes til ca. 30 Aar, forandre meget i et Ansigt; men Øjnenes Farve paavirker den ikke.

Til dette Hovedbevis skal yderligere føjes følgende Betragtninger.

Dersom Portrætet forestiller Ole Borch, skulde han altsaa være afmalet i en Alder, da selve Hovedets og Ansigtets Bygning, om end ikke de enkelte Ansigtstræk, har antaget deres konstante Former, som en senere Alder ikke forandrer, selv om Trækkene ældes og ændres. Da paa den anden Side Universitetets Portræt af Ole Borch langtfra viser Billedet af en ældet og affældig Mand, idet Udtrykket deri trods de noget matte Øjne endnu er fuldt af Kraft, bliver det herved lettere at anstille en Sammenligning mellem de to Fysiognomier med det Formaal at fastslaa eller benægte en Lighed mellem dem. En saadan Sammenligning maa efter Forfatterens Mening føre til det sidstnævnte. Hovedets Form, Pandens Hældningsvinkel, Kindbenenes Fremspring og navnlig Næsen er saa forskellig paa de to Billeder, at man ikke vel kan tænke sig, at Ansigtet paa Toorenvliets Portræt selv efter ca. 30 Aars Forløb kan blive til Universitetsbilledets. Der er endvidere over det første Billede en vis fornem, nærmest kølig Holdning, der svarer godt til Udtrykket i de lyse Øjne; man fristes til at sige, at der er mere »Race« over Portrætet end over Ole Borchs ingenlunde uskønne, men dog mere jævne, noget robuste Træk.

Endvidere skal bemærkes, at Aldersangivelsen i Billedets øverste, højre Hjørne samt den græske Sentens gør Indtryk af ikke at stamme fra Toorenvliets Haand, men at være senere tilsatte. Bogstaverne i dem er langt massivere end i hans diskrete, traadlignende Signatur, og Indskrifterne i deres Helhed er altfor store i Forhold til Billedet, der vilde gøre et ganske anderledes harmonisk og ro-

ligt Indtryk, dersom man tænkte sig dem borte. Man har vanskeligt ved at tro, at en Kunstner efter at have gjort sit Billede færdigt vilde paasætte disse Indskrifter paa en saadan Maade, som det er gjort her, hvorved den oprindeligt tilstedeværende Balance i Billedet forrykkes eller helt forsvinder. Om Stilpræget i den græske Sætnings Bogstaver kan Forfatteren ikke udtale sig; derimod tyder Aldersangivelsens Skriftræk snarere paa det 18. end paa det 17. Aarh. Men dersom denne Tvivl om Indskrifternes Samtidighed med Billedet er berettiget, naar man tillige herved til Spørgsmaalet om, hvorledes Billedet da er blevet antaget for at forestille Ole Borch og derefter i Tilslutning dertil er blevet forsynet med Aldersangivelsen.

Dersom dette Spørgsmaal kunde udredes i sine Enkeltheder, da var Sagen klar og den foranstaaende Argumentation overflødig. Da Midlerne til at foretage en saadan Udredning nu ikke er til Stede, skal her fremføres nogle Formodninger i saa Henseende. Det er da for det første klart, at Kolben paa Toorenvliets Portræt kendetegner den afmalede som Kemiker; men netop som saadan havde Ole Borch jo vundet europæisk Berømmelse. Den lille Drage, der er anbragt paa Kolben, understreger yderligere, at vi har en Kemiker for os; thi Dragen var Ildens Symbol, og Datidens kemiske Operationer var i langt højere Grad end Nutidens »operationes per Vulcanum«: Smeltninger, Glødninger og Destillationer. Dernæst kunde man tænke sig, at denne Drage hos en Person, der ikke kendte dens Benyttelse som kemisk Symbol, kunde lede Tanken hen paa Ole Borchs Signet, der viser en Drage, der ser op mod Solen, og faa ham til deraf at slutte, at Billedet forestillede Ole Borch. Naar denne begyndte at bruge dette Signet, vides ikke; hans første, kendte Anvendelse deraf er Seglet under hans Testamente fra 1688; men herved støttes den ovenfor nævnte Antagelse, at Aldersangivelsen stammer fra det 18. Aarh.; thi da var Ole Borchs Signet kendt, og Dragen kunde altsaa paralleliseres dermed.

Hvad den græske Sentens angaar, er det ikke lykkedes deraf at udlede noget, der kunde give Oplysning om, hvem den afmalede er. Ole Borch vides ikke at have anvendt et saadant Motto, og Kontraproven, at udfinde, hvem der kan have ført det, har ikke givet noget Resultat. Sentensen, der vel kan gengives saaledes:

»alt hidrører fra (beroer paa) det ikke-synlige«, svarer i sin Tankegang til Hebræerbrevets 11. Kap., Vers 3: εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέναι, og muligvis ligger der i den en Opfordring til Beskueren af den afmaledes Billede til ikke at lægge Vægt paa de ydre Træk, dette viser ham, men betænke, at alt ved et Menneske beroer paa hans indre, egentlige Væsen.

Toorenvliets Billede kendes første Gang fra den ivrige Samler Henrik Hielmstiernes Samling, i hvis Auktionskatalog fra 1786 det findes opført Side 346, Nr. 6, som Ole Borch. Rimeligvis har Hielmstjerne erhvervet det paa sin Udenlandsrejse 1740—42, og sammen med hans øvrige Portrætmalerier skænkedes det 1812 til de kgl. Samlinger. Efter Frederik VI's Bestemmelse anbragtes Malerierne paa Frederiksborg, ved hvis Brand det var blandt de redede Genstande. Sammen med en Række andre Portræter, deriblandt ogsaa den nedenfor omtalte Elfenbens-Medaillon, opbevaredes Billedet derefter paa Rosenborg til 1896, da det atter afgaves til Frederiksborg, hvor det nu hænger. —

I Kollegiets Avisstue er ophængt en Kultegning efter Schatens Stik, udført af Christian Vilhelm Julius Balslev¹⁾ og skænket af ham til Kollegiet, hvor den afsløredes paa Ole Borchs Fødselsdag den 7. April 1883. Af Stikket findes endvidere et Par Kopier, der dog fjerner sig saa meget fra Originalen, at man ikke uden Underskriftens Navneangivelse vilde falde paa, at man havde Portræter af Ole Borch for sig. For disse og nogle andre Kopier vil der blive gjort nærmere Rede i nedenstaaende Katalogisering af Billederne af Ole Borch.

I Kollegiets Bibliotek var der foruden John Jepsens Maleri en Gibsbuste af Ole Borch, der sammen med Buster af samtidige, berømte, danske Lærde var anbragt oven paa Bogskabene. Denne Buste gik ogsaa til Grunde i Branden 1728, hvorefter Kollegiet kun var i Besiddelse af Maleriet. Kort efter er det dog blevet Ejer af endnu et Portræt af sin Stifter, nemlig et Maleri, der nævnes som hængende i Auditoriet, og hvortil der i Følge Regnskabet for 1731—32 anvendes »til grøn Rask over Borrichii Portrait paa auditorium 1 rdl. 1 β«. Sammen med alt det øvrige i Kollegiet brændte ogsaa dette Portræt under Bombardementet 1807; men

1) Født 1860; var Alumnus 1883—86 og atter 1889—91; cand. theol. & mag., nu Lektor ved Zahles Seminarium og Gymnasium.

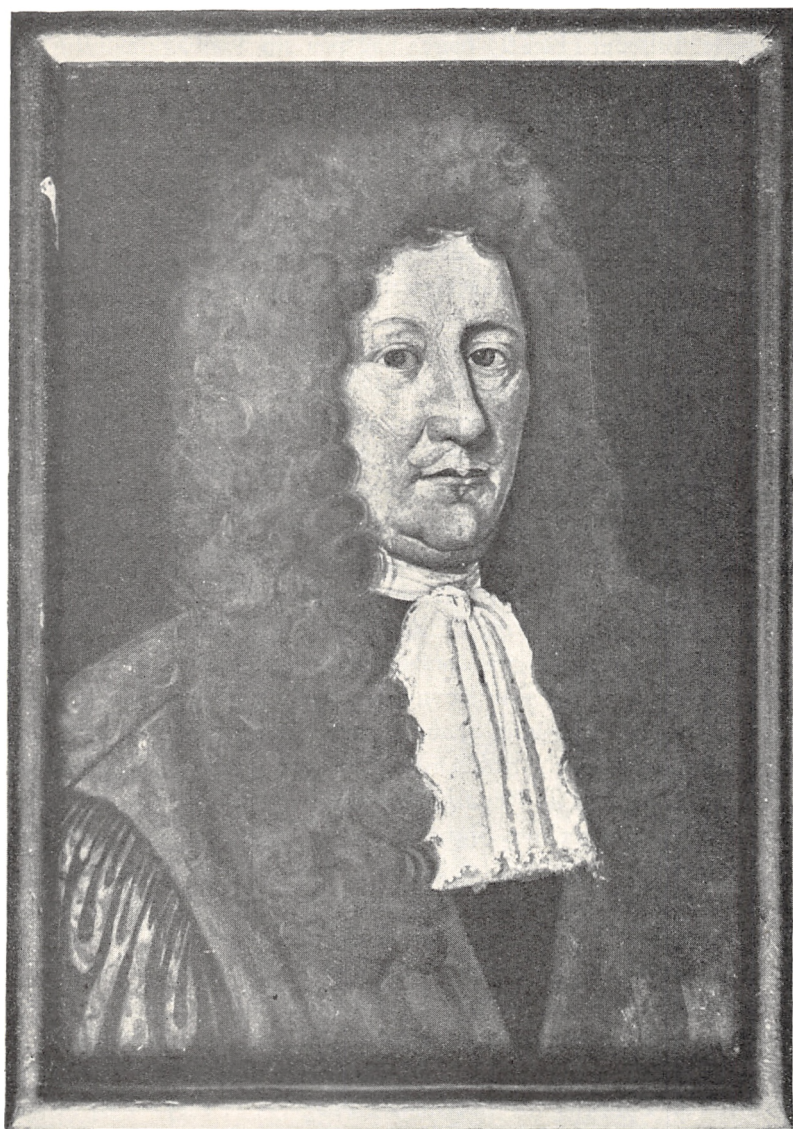


Fig. 4.

det er saa heldigt, at der i sin Tid var blevet malet en Kopi af det, og denne hænger nu i Kollegiets nuværende Biblioteksværelse. Billedet (Fig. 4) bærer bag paa sin Træbagklædning følgende, samtidige Signatur: Chr. Carolus Lows¹⁾ Colleg. Medicæ tunc alumnus & inspector fecit An. 1747, og skøndt Ansigtstudtrykket i det er mere bestemt og energisk end det mere afdæmpede i Universitetsbilledet, staar det i saa nær Forbindelse med dette, at man fristes til at antage det til Grund liggende Billede for at være en Kopi derefter. Ganske vist er Ole Borch paa det her omhandlede Billede afmalet i Højesteretsassessorernes røde, brocherede Kappe; men der er intet til Hinder for at antage, at denne Afviselse kan skyldes Kunstneren selv eller et over for ham udtalt Ønske om at have et Billede af Ole Borch, iført Værdighedstegnet paa denne hans høje Stilling. Da han udnævntes hertil i 1686, maa Billedet være blevet til efter dette Aar. Men det skal ikke benægtes, at Billedet ogsaa kan have været et Førstehaandsarbejde fra Ole Borchs Levetid, og at dets Lighed med Universitetsbilledet er af den Art, der altid maa fremkomme, naar to Billeder af den samme Person males nogenlunde samtidigt. Billedet er rimeligvis kommet til Kollegiet kort før den omtalte Anskaffelse af et Raskes Forhæng til det, muligvis som en Slags Erstatning for det i 1728 reddede Portræt, der som nævnt var »temmelig forældet«. Det kan da fra først af have hørt hjemme uden for Kollegiet og først efter Branden 1728 være skænket til det. Nogen Udgift til dets Erhvervelse viser Kollegiets Regnskaber ikke.

Foruden den nævnte Signatur bærer Kollegiets Billede paa de Papirstrimler, der lukker for Sammenstødet mellem Bagklædningen og Rammen, følgende med Blæk skrevne Oplysninger om Billedet. I Fortsættelse af Lous' Signatur læses: »malet efter Sl Borchs Portrait, som hænger paa Borchens Collegii Auditorie af C. C. Lows«. Medens disse Linjer næppe skyldes Lous, maa derimod følgende Oplysninger sikkert føres tilbage til ham, selv om de muligvis senere er omskrevne; de siger: »Jeg forærte dette til Sl Etats Raad Gram (da Ephorus for Borchens Collegie) . . . [utydeligt] . . . da 23 Aar Gamel. Han skrev derpaa, at jeg kunde begiere det ud af hans Stervboe, hvorfor det og blev mig udleveret«. Lous har

1) Christian Carl Lous (1724—1804), cand. theol., var Alumnus 1742—47; senere Navigationsdirektør og Prof. math. extraord.



Fig. 5.

aabenbart villet glæde Hans Gram, der var Kollegiets Eforus fra 1733 til sin Død 1748, med denne Kopi af Billedet, og af Paa-skriften ses det, at den ikke har været bestemt til at overlades til Kollegiet, hvilket ogsaa var overflødig, naar dette havde Originalen. Derimod vilde Kopien være af Værdi for Kollegiet, efter at det i 1807 havde mistet denne. Der hengik dog ca. 80 Aar, inden

- Kollegiet kom i Besiddelse af den; først i 1888 skænkede daværende Sognepræst ved Trinitatis Kirke G. Schepelern (d. 1900) Billedet til det.

I nær Forbindelse med Lous' Kopi staar et Maleri i Samlingen paa Gaunø, udført af en af de Kopister, der efter Bestilling af Greve Otto Thott udøvede en livlig Virksomhed med at skaffe Kopier til hans Samling efter Billeder af Slægtens Medlemmer og andre, deriblandt ogsaa danske Videnskabsmænd. Det er sikkert Kollegiets Maleri, der har været Forbilledet; men Kopien (Fig. 5) er ikke særlig vellykket, selv om Typen er fastholdt. Navnlig har Ole Borch i Betragtning af, at Forbilledet er malet, efter at han i 1686 var fyldt 60 Aar, faaet et altfor ungdommeligt Udseende.

Paa Kollegiet findes endvidere, indmuret i en Niche i Biblioteksværelset, en oval Marmor-Medaillon, der antages at forestille Ole Borch. En Note til Laur. Engelstofts In solemnii Domus Borrichianæ e cineribus erectæ inauguratione, da Bygningen 1824 stod genopført efter Branden 1807, siger om Medaillonon, at den det førstnævnte Aar blev fundet i Elers' Kollegium under Bibliotekets Gulv i 3. Stokværk; men naar han umiddelbart forinden om den samme Medaillon anfører, at den forestiller Ole Borch og længe opbevaredes i Borchs Kollegiums Auditorium, men forsvandt efter Københavns Brand i 1728, identificerer han to Billedhuggerarbejder, der intet har at gøre med hinanden. Det for en Portrætfremstilling af Ole Borch noget besynderlige Findested i Kollegiet paa den anden Side af Gaden kan maaske nok have syntes Engelstofft paafaldende, og naar man da undersøger, hvad der til Trods herfor kan have bragt ham og andre til at tro, at den oprindelige Medaillon af Ole Borch var genfundet, viser det sig, at denne virkelig har havt et Kendemærke, der ogsaa findes hos Medaillonon fra Elers' Kollegium, nemlig en beskadiget Næse, og denne er det da sikkert, der har bragt Engelstofft paa Vildspor.

Den oprindelige Medaillon, der skal have været anbragt indvendig over Kollegiets Port, der paa den første Bygning sad midt paa Huset og var gennemløbende med Opgang til begge Sider, omtales ikke i Regnskaberne eller de ældste Beskrivelser af Kollegiet og stammer derfor næppe fra dettes første Tid, men var dog bleven opsat før Branden 1728, som følgende Beretning i Caspar Peter Rothes ovenfor omtalte Bog viser. »Hos min gode Ven, Hr.

Jensenius, Secretair i det Kongl. Collegio Medico, mindes ieg at have seet, i den Tiid han laae paa det Borkens Collegio¹⁾, Dr. Ole Borkes Bryst-Billede udhuggen i hvid Italiensk Marmor. Han fortalte mig, at være kommen dertil saaledes, at han stod i sit Vin- due, og saae hvorledes Steen-Pikkerne brolagde Gaden uden for dette Collegio. Han blev da en Steen vaer, som laae i Gaden, og saae meget hvid ud, lad være mangan skiden Fod havde trint paa den i mange Aar. Da han havde bedet Broleggerne at tage den op af Grunden, saae han strax at det var den store Borkes Billede, hvilket ventelig tilforn, for Branden, havde sat over Porten, men i Brandens Tiid var falden ned blandt det andet Grus, og havde alt siden den Tid maat ligget nedtraad i Gaden; det var i temme- lig god Stand endda, undtagen Næsen, som var noget beskadiget. Hans Agt var den Tiid igien at see det bragt i behørig Stand, samt opsadt paa sit gamle Sted over Indgangen til Collegio«. Om denne Jensenius' Tanke nogen Sinde er bleven til Virkelighed, vides ikke, og Medaillonon er sikkert gaaet til Grunde i Branden 1807.

Hvad nu den famøse Beskadigelse af Næsen angaar, er hertil at sige, at en saadan paa Skulpturværker, navnlig naar de som Me- daillonon af Ole Borch har været ude for adskilligt, er en saa let hændelig Overlast, at den er for spinkelt et Grundlag at bygge en Identitet paa, naar andre Omstændigheder taler mod en saadan, og den af Hans Olrik i Kollegiets Festskrift fra 1889 udtalte Tvivl om, at Kollegiets nuværende Medaillon forestiller Ole Borch, er fuldt berettiget, da der ingen Lighed er mellem den og de øvrige Portrætfremstillinger af ham. Efter Parykformen og hele Stilpræget hører Medaillonon hjemme i Aarene kort efter 1700 og forestiller en gejstlig Mand, da kun saadanne og de teologiske Professorer paa den Tid brugte Pibekrave, og Ole Borch var jo ingen af De- lene. At fæste noget Navn til Medaillonon lader sig ikke gøre; en Sammenligning med Kobberstik af de Teologer, der efter Tids- punktet kan være Tale om, har intet Resultat givet. Sandsynligvis stammer den fra et ved Frue Kirkes Brand i 1728 ødelagt Epita- fium og er ved Oprydningen bleven fjernet fra Ruinerne for saa igen at komme for Dagens Lys paa det omtalte Sted i Elers' Kol-

1) Carl Jensenius var Alumnus 1749–54 og Inspector.

legium. Om Ole Borchs Epitafium — der vel at mærke i Følge Stikket i Johan Adolph Bornemanns Ligrædiken over ham ikke havde noget Portræt — oplyser Regnskabet for 1730—31, at der »Efter quitering for Borchs Epitaphium i Kirken at needtage og paa Collegium at henføre« betales 8 Rdl. 2 Mark, og paa samme Maade kan andre Epitafier og deres Portræter være fjernede.



Fig. 6.

Til det ovenfor udviklede kommer endvidere, at vi efter al Sandsynlighed besidder en direkte Gengivelse efter den forsvundne Medaillon af Ole Borch, nemlig i det Reliefportræt, der findes paa Forsiderne af de to til Ære for ham slagne Medailler (Fig. 6). Den ene af disse blev udført 1791 ved 100 Aars Festen for Kollegiets Indvielse, den anden 1824 ved dets Genopførelse efter Branden 1807. Til Medaillernes Forsider er benyttet samme Stempel, udført af Stempelskæreren Salomon Ahron Jacobson, medens Bagsiderne er forsynede med Indskrifter, svarende til de to Mindefester. Det maa anses for højest rimeligt, at Jacobson, da han skulde udføre

Medaillen 1791, har søgt Forbilledet til den i det Skulpturarbejde, der da forelaa, nemlig Kollegiets Medaillon, som endnu paa dette Tidspunkt maa antages at være i Behold, efter at Jensenius havde bragt den i Sikkerhed inden for dets Mure. Formodningen herom bekræftes gennem Medaillens Portrætfremstilling, der i Karakter og Stil afgjort viser hen til Begyndelsen af det 18. Aarh. og ikke vel kan tænkes at hidrøre fra dets Slutning. Forkaster man denne Antagelse, maa man til Forklaring af Medailleportrætets Tilblivelse opstille den Hypotese, at Jacobson ikke blot har grebet tilbage til et af Portrætmalerierne og har projiceret det ned i Profil til Brug for Medaillen, men ogsaa har forstaaet præcist at træffe Stil og Karakterpræget fra de første Aartier af det 18. Aarh.; men ingen af Delene har nogen Sandsynlighed for sig.

Om Medaillerne skal bemærkes, at den fra 1791 i Følge sin Indskrift er bekostet af de daværende Alumner, aabenbart som Følge af et Forslag, der er blevet fremsat under Jubilæumsfesten den 9. Juni 1791. I Jacob Just Gudenraths¹⁾ »Betragtninger over de sidste femten Aar paa Ole Borchs Collegium« i Anledning af den nævnte Fest, der er trykte i »Maanedskriftet Iris« for 1791, siges herom: »Man talte med megen Varme om en Medaille, for at gjøre denne Jubel saavel som Ole Borchs Minde mere varig og høitidelig«, og naar han aabenbart med en vis, ikke uberettiget Tvivl om Levedygtigheden hos et saadant under Feststemning fremsat Forslag tilføjer: »Jeg gad vidst, om ogsaa denne Tanke skulde døe hen!« da kan man kun glæde sig over, at Pieteten hos Kollegiets Alumner over for Stifteren var saa stor og levende, at den gjorde Tvivlen til Skamme. Thi den Mulighed, der da var til Stede, nemlig gennem en Medaille at bevare et Billede af Medaillon, var, hvad ingen den Gang anede, gjort til intet, da man i 1824 paatænkte den anden Medaille. »Fjendens Ild« havde i Mellemtiden ødelagt Medaillon.

Paa Bagsiden af Medaillen fra 1824 læses bl. a.: »I det stumme Marmor kan Berømmelsen ikke dø«. Man studser over, at der tales om Marmor, naar det er en Medaille, der i dette Tilfælde skal tjene som Mindetegn, og Forklaringen herpaa maa da være den,

¹⁾ 1758–1825; var Alumnus 1780–85 og Inspektør; senere Sekretær ved Kirurgisk Akademi; ansat 1811 til at holde Forelæsninger i Latin for Jurister.

at man ved Udtrykket Marmor har tænkt paa Medaillonen. Da Marmoret i den oprindelige Medaillon da var forstummet, maa der menes Medaillonen fra Elers' Kollegium. I saa Fald har man ikke bemærket eller lagt Vægt paa den manglende Portrætighed mel-



Fig. 7.

lem Medaillens og Medaillonens Billeder.

Endnu et Skulpturarbejde, forestillende Ole Borch, findes i Frederiksborgsamlingen, nemlig en af den franske Medaillør Jean Cavalier ca. 1700 udført Elfenbensmedaillon (Fig. 7). Det er et noget flot Arbejde uden slaende Lig-

hed med de andre Portrætter af ham, og Holdningen har over sig et opstyltet Præg, der sikkert har været Ole Borch ganske fremmed. Paaklædningen, navnlig det i Heltemanér arrangerede Draperi, maa tilskrives Kunstnerens Fantasi, og hvad der end har dannet Forbilledet for Medaillon, er dette blevet meget frit behandlet af den i saa Henseende ikke altfor nøjeregnende Kunstner.

Foruden de ovennævnte, egentlige Portrætter af Ole Borch findes der to andre Fremstillinger af ham, der dog mere maa betragtes som Situationsbilleder end som Portrætter. Disse Billeder findes i det kgl. Bibliotek, hvert i sit Haandskrift, der begge hidrører fra den senere Prof. med. Holger Jacobæus. I det ene Haandskrift, *Exercitia Academica Hafniæ et Lugdun. Batavorum* (Ny kgl. Saml. 4^o, Nr. 309, aa), er paa Titelbladet (Blad 65) til Afsnittet »Medulla Prælectionum public Chymic. et Botanic. Olai Borrichii Me-

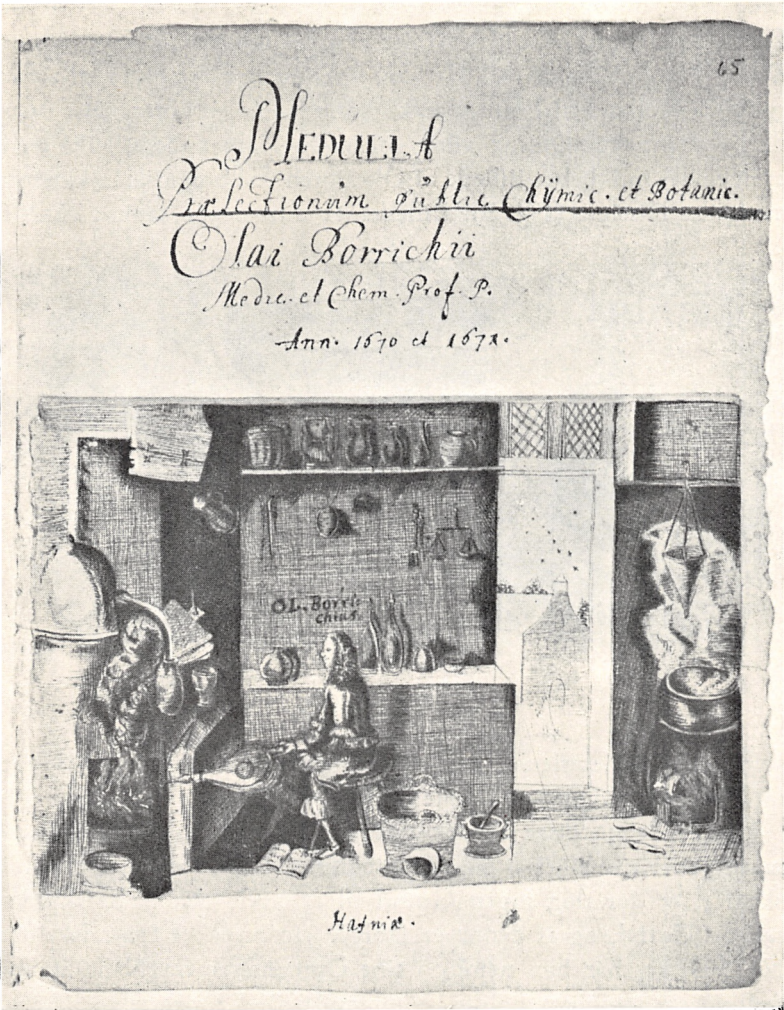


Fig. 8.

dic. et Chem. Prof. P. Ann. 1670 et 1671« indklæbet en med Pen og brun Farve tegnet Fremstilling af Ole Borch, siddende, med venstre Side i Profil, i sit Laboratorium foran en Ovn, hvis Ild han opfrisker med en Ildpuster (Fig. 8). Blæsebælgen over Røgen fra Ilden er overlagt med chromgul Farve, der ogsaa er anvendt paa Ildpusteren og Vægtskaalen paa Væggen, Flammerne i begge Ov-

nene med rød og Skaalen nederst til venstre i Billedet med grøn Farve. I det andet Haandskrift, *Itinerarium Oligeri Jacobæi Arhus. Dani* (Ny kgl. Saml. 4^o, Nr. 375), afsluttes i Afsnittet »Krebsgang fra Holland til Dannemarck. Anno 1672« en Fortegnelse over de i Københavns Omegn vildt voksende Planter (Side 108) med et ligeledes indklæbet Billede af Ole Borch paa botanisk Ekursion med sine Disciple (Fig. 9). Billedet er udført paa samme Maade



Fig. 9.

som Laboratoriebilledet, Jorden er lagt over med brun, Bladene med grøn og Blomsterne med gul og rød Farve.

Uagtet begge disse Fremstillinger i Følge deres Anbringelsesmaade ikke kan siges at udgøre integrerende Dele af de to Haandskrifter, er der dog ingen Grund til at tvivle om, at de skyldes samme Haand, og at denne er Holger Jacobæus'. I Haandskriftet Nr. 309, aa, har han nemlig i sine Optegnelser fra Niels Stenos *Sectiones Anatomicæ*, holdte i Vinteren 1672—73, paa selve Siderne ind mellem Teksten med Pen tegnet Afbildninger af forskellige Dyr og lagt dem over med Farver, og disse Farver stemmer nøje overens med Farverne paa Laboratoriebilledet. Saaledes genfindes den gule bl. a. paa Billedet af en Ørn (Blad 142), den røde paa Egernet (Blad 137) og paa den af en Ræv røvede Høne (Blad 145), og begge disse Farver samt den grønne er endvidere benyttede til fremhævende Understregninger paa Titelbladet og i Teksten til Carl Drelingcurtius' *Sectiones Anatomicæ* Februar 1672 i Leyden

(Blad 169) og paa samme Maade paa Titelbladet til Franciscus de le Boë Sylvius' Collegium Medicum 1672 samme Steds (Blad 196). Med Hensyn til Exkursionsbilledet i Haandskrift Nr. 375 genfindes man Blomsternes røde Farve paa et Billede af Rundetaarn (Side 67), som helt er udført i denne, der ligeledes sammen med den grønne Farve er benyttet til Understregninger rundt om i Teksten.

Da denne Anvendelse af Farverne i Billederne og Teksten ikke vel kan skyldes andre end Holger Jacobæus, maa ogsaa de to Fremstillinger af Ole Borch tillægges ham. Som alt nævnt, maa disse ikke opfattes som egentlige Portræter, og Holger Jacobæus' Evner som Tegner berettiger heller ikke til at vente noget saadant. Hans Gengivelser af Dyr og anatomiske Præparater viser vel et vist Anlæg for Tegning; men dette hæver sig ikke synderligt over det efterlignende Stadium, og hvor han forsøger sig ud over dette til friere Fremstillinger som i de to Billeder af Ole Borch og de Smaaillustrationer, han har anbragt andre Steder i sin Itinerarium, f. Ex. fra Opholdet i Holland, naar han kun et Resultat, der nærmest minder om en med Anlæg for Tegning begavet, men ikke uddannet Skoleelevs Frembringelser.

Det viser sig da ogsaa, at han til sine Tekstillustrationer af Dyr og anatomiske Præparater har kopieret kobberstukne Afbildninger af saadanne. Til de sidstnævnte kan han have benyttet Thomas Bartholins Acta medica & philosophica Hafniensia Ann. 1671 & 1672, der udkom 1673, og hvori der findes Kobberstik af de samme Præparater, som Jacobæus gengiver, tilmed delvist i samme Størrelse og med samme Fordeling af Lys og Skygge som paa Stikkene. Efter Bartholins Bog er ogsaa Bavianen i Jacobæus' Itinerarium, Side 89, kopieret. Og saa at sige alle Dyrebillederne genfindes i Amsterdammers-Professoren Gerhard Blasius' Anatomie Animalium, ganske vist i en Udgave fra 1681, som dog hviler paa tidligere Værker, og ved dem alle kan man se, at Jacobæus trods sin ikke helt igennem nøjagtige Gengivelse af dem dog har faaet fat i det karakteristiske ved de enkelte Afbildninger. Til Billedet af Rundetaarn har han enten benyttet det i Thomas Bangs Phosphorus Inscriptionis Hierosymbolicæ fra 1648 anvendte, af H. A. Greys's i 1646 udførte Stik eller det samme Blad, signeret 1657, i Resens Inscriptiones Hafnienses fra 1668 og har fulgt det saa nøje, at han har udført dets Angivelse, Aurea Inscriptio, om Taarnets kendte

Indskrift ved paa sin Tegning at gengive denne med gul Farve. Hvad Penneføringen i hans Tegninger paa Forhaand giver Foræmodning om ved sin Lighed med et Kobberstiks parallele, regelmæssigt løbende Streglag, er saaledes godtgjort ved Paavisningen af Forbillederne for dem, og da de to Fremstillinger af Ole Borch viser den samme Penneføring, er herved deres Oprindelse fra Holger Jacobæus' Haand yderligere bekræftet.

Af de to Fremstillinger er Laboratoriebilledet det omhyggeligst udførte; Stregen er fin, og selv i de dybeste Partier løber Farven ikke sammen som paa Exkursionsbilledet, der er grovere og mere klattet tegnet, formodentligt til Dels som Følge af, at der er anvendt andre Tegnematerialer. Denne Forskel i Forbindelse med hele Behandlingen viser, at de to Billeder er gjort med i alt Fald nogen Tids Mellemrum. Hvad Tiden for deres Tilblivelse angaar, kan man, da de er indklæbede i Haandskrifterne, ikke udenvidere fastslaa den efter de Afsnit af disse, hvor de er anbragte. For Laboratoriebilledets Vedkommende gaar dette i alt Fald ikke an, da det fra først af ikke er bestemt til at sidde, hvor det nu findes, idet det nemlig dækker over Forfatterens Navn, Olig. Jacobæus, paa Titelbladet. Paa den anden Side udelukker dette Forhold naturligvis ikke, at Billedet ved samme Tid kan have foreligget som løst Blad. Med Hensyn til Exkursionsbilledet er der i og for sig heller ikke noget til Hinder for at antage, at det kan være udført i samme Aar, som Holger Jacobæus afsluttede sin ved Krigsurolighederne i Holland foranledigede »Krebsgang«, altsaa 1672, uden at Pladsen, det sidder paa, derfor oprindeligt har været bestemt til det; i saa Fald vilde det nemlig have været mere nærliggende at tegne det paa selve Bogens Papir. Hertil kommer, at der er revet et Stykke af Tegningen, hvorved Personen yderst til venstre er bleven halveret, og Afrivningen følger Ombøjningen af Sidens Margin, saaledes at det er øjensynligt, at man har villet tilpasse Tegningen efter den Plads, man har valgt til den.

Haandskrifterne gør Indtryk af at være Renskrifter, udførte i Ro og Mag, og selv om man forudsætter Notater til dem, nedskrevne under Forelæsningerne og under Jacobæus' Færden hjemme og paa Rejserne, er saadanne sikkert blevet renskrævet snarest efter. Hans Tekstillustrationer og deres Farvepaalægning kan i alt Fald ikke være udførte i Marken eller i et Auditorium,

og da de i deres Fordeling i Teksten danner et med denne nøje sammenknyttet Hele, er de sikkert blevne til samtidigt med Renskrifterne. Man maa da antage, at Jacobæus efter at være bleven færdig med disse har faaet Lyst til ogsaa at forsyne de Afsnit af dem, der angaar Ole Borchs Lærervirksomhed, med Billeder af ham, og da der i det paagældende Afsnit ikke har været nogen anden Plads til Laboratoriebilledet, har han indklæbet det paa Titelbladet. Paa samme Maade er det gaaet med Exkursionsbilledet, der har fundet sin naturlige Plads paa det ovenfor omtalte Sted i Haandskriftet, hvortil det altsaa er blevet tilpasset ved den nævnte Afrivning. Holger Jacobæus kan saa enten have havt de to Billeder liggende eller under sin Syslen med Pen og Farver ved de zoologiske Billeder eller efter Renskrivningen faaet Ideen til dem. Nærmere end hertil kommer man næppe Spørgsmaalet, og ser man paa den Paaklædning, Ole Borch og de andre Personer bærer, maa Billedernes Tilblivelsestid ligge nær ved Tidspunktet for Renskrifterne, altsaa omkring Aaret 1672. Trods Udførelsens Mangler og Ubehjælpsomheder giver de to Billeder et eget, levende Udtryk for to af Siderne af Ole Borchs Livsgerning, som den stille Videnskabsmand, der i Enrum dyrker sit Studium, og som Læreren, der ude i Naturen gennem Anskuelse underviser sine Disciple.

Resultatet af den her foretagne Undersøgelse bliver da i kort Sammendrag dette. Universitetets Portræt af Ole Borch maa betragtes som Urbilledet, der ligger til Grund for Kollegiets nu forsvundne Billede og derigennem for de forskellige kobberstukne og træskaarne Kopier; dog kan af disse Hubert Schatens Stik være en direkte Kopi efter Universitetsbilledet. Muligvis er dette ogsaa Forbilledet for det Portræt, hvorefter C. C. Lous' Kopi er gjort; dette Portræt kan dog ogsaa have været et Originalbillede. Hertil slutter sig Kopien paa Gaunø.

Af Kollegiets forsvundne Portrætmedaillon er Jacobsons Medaille efter al Sandsynlighed en Gengivelse; ogsaa Cavaliers Elfenbensrelief kan vise tilbage dertil.

Toorenvliets Portrætmaleri og Kollegiets Marmor-Relief maa afvises som Portrætter af Ole Borch, uden at det er lykkedes at paa- vise, hvem de da forestiller.

Holger Jacobæus' Tegninger er ikke egentlige Portræter, men maa betegnes som Situationsbilleder.

Har Undersøgelsen saaledes vist, at to Portræter — og blandt disse et interessant Maleri — med Urette har baaret Ole Borchs Navn, er det paa den anden Side Forfatterens Haab, at den maa have bidraget til at kaste noget Lys over de autentiske Portræter af den betydelige Videnskabsmand, hvis varme Hjerte den Dag i Dag slaar hans aandelige Sønner i Møde gennem det Hjem, han skabte dem.

FORTEGNELSE OVER PORTRÆTER AF OLE BORCH.

1. Oliemaleri paa Lærred. Ovalt. Brystbillede. En face til højre. Brun Paryk, smalt Overskæg, lille Fipskæg, brune Øjne. Sort Dragt med hvidt Hals-tørklæde. Mørk Baggrund. 78×62.

Tilhører Universitetet.
Gengivet som Titelbillede.

2. Kobberstik. I oval Ramme, opstillet paa et Fodstykke, paa fir-kantet Grund. Brb. En face til højre. Typen som Nr. 1. Paa Rammen: Olaus Borrichius, Cancell: Consiliarius Reg: Assessor In Supr: Tribu: Iustit: Et Colleg: Consistor: Medic: Et Philolog: Dr. Et Profess: Obiit A^o Ætat: LXIV. Forneden paa Rammen et ovalt Felt med hans Vaaben. Paa Fodstykkets Kant: John: Jepsen pinx. Hub: Schaten scul.; paa dets Skriftplade:

Æra Corinthiaco nil concessura metallo

Qvæis sculptor tanti condidit ora Viri!

Cerne tuum heic, Medicina, ævum mirare lacertos

Et decus, et Genium, Lingva Latina, tuum.

Cujus in obseqvium consurrexere Camoenæ,

Et numeros flexit promptus Apollo suos.

Borrichii æternos se fama sacravit in annos,

Dum saxa Arctoô stant Medicæa solô.

P: Vindingius.

28,5×19.

Anvendt i Olai Borrichii Dissertationes seu Orationes Academicæ. 1715.
Gengivet som Fig. 1.

3. Træsnit. Som Nr. 2; forneden paa Skriftpladen desuden: H. P. Hansen. 15×10.

Anvendt i Ude og Hjemme, 1883, Nr. 310. — P. Hansen. III. dansk Litteraturhistorie, I, 1886, Side 345, og 2. Udgave, I, 1902, Side 411. — Festskrift i Anledning af Borchs Kollegiums 200-Aars Jubilæum. 1889.

4. Kultegning paa Papir efter Schatens Stik. Oval. Brb. En face til højre. 56,5×44,5.
Udført af C. V. J. Balslev.
Tilhører Borchs Kollegium.
5. Kobberstik. Paa oval Grund. Brb. En face til højre. Typen som Nr. 1. Underskrift: Olaus Borrichius. D. der Arzneykunde geb. am 26. April 1626. gest. am 3 Octob. 1690. 14×11,5.
6. Kobberstik. Oval, opstillet paa et Fodstykke, paa firkantet Grund. Brb. En face til højre. Typen som Nr. 1. Over Rammen et flagrende Baand; fornedet paa den et ovalt Felt med hans Vaaben. Paa Fodstykket: Olavs Borrichivs, Cancell. Consiliarius Reg. Assessor in Supr. Tribun. Iustit. et Colleg. Consistor. Medic. et Philolog. D. et Professor. Obiit A^o Ætat. LXIV. Nat. d. 26. April, 1626. Den. d. 3. Oct. 1690. Under Stikranden: W. P. Kilian del et sc. 13,5×8.
7. Træsnit. Brb. En face til venstre. Typen som Nr. 1. Underskrift i Sats: Ole Bork. 7,5×7.
Tegnet af Carl Bloch.
Anvendt i A. Fabricius. III. Danmarkshistorie, II, 1855, Side 430. — N. Bache. Danmarks, Norges og Sveriges Historie, IV, 1873, Side 574.
8. Kobberstik. Paa firkantet Grund. Hel Figur. Staaende. En face til venstre. Typen som Nr. 1, med følgende Tilføjelser: Vest, Frakke, Knæbenklæder, Spændesko. Lægger højre Arm paa en Ovn, i Haanden en Kolbe; venstre Haand i Frakkelommen. Paa Gulvet Bøger og en tilbundet Krukke. I Baggrunden en Væg med ovale Billedfyldinger. Under Stikranden: F. Cramer. del. I Haas. sculps. Hafn. 1754. Ole Borch Cancellieraad, Professor, samt Stiftere af Borchens Collegio. Stukken efter det Original-Malerie som findes paa Collegii-Høresal. 16×10.
Anvendt i C. P. Rothe. Brave Danske Mænds og Qvinders Berømmelige Eftermæle, II.
Gengivet som Fig. 2.
9. Træsnit. Som Nr. 8. Forneden til højre desuden: H. P. Hansen. sc. 13×8.
Anvendt i Festskriftet i Anledning af Borchs Kollegiums 200-Aars Jubilæum. 1889.
10. Maleri i Limfarve (?) paa Pap. Firkantet. Brb. En face til højre. Typen som Nr. 1, dog med Højesteretsassessorernes røde, brocherede Kappe med graat Foer. 15,5×10,5.
Udført af C. C. Lous.
Tilhører Borchs Kollegium.
Gengivet som Fig. 4.

11. Oliemaleri paa Lærred. Firkantet. Brb. En face til højre. Typen som Nr. 1, dog med Paaklædning som Nr. 10. Foroven til højre staar: Doctor Oluf. Bork: Ass: i. Høyeste Rett. Professor Medicine. 77×62.

Tilhører Malerisamlingen paa Gaunø.
Gengivet som Fig. 5.

12. Sølvmedaille. Forsiden: Ole Borchs Brystbillede, højre Side i Profil. Allongeparyk, smalt Overskæg, lille Fipskæg. Dragt med Kniplingshalstørklæde, udsyet Skulderson. Omskrift: D · OL · BORCH PROF · MED · ET PHIL · FUND · COLL · MED · Under Skulderafsnittet: IACOBSON. Paa Bagsiden: PRIMO || COLLEGII MEDICEI || EXACTO SEculo || MEMORIAE IMMORTALI || D. OLAI BORRICHII || FUNDATORIS || GRATI ANIMI SIGNUM || DEDICAVIT || ALUMNORUM PIETAS; i Afsnittet: HAVNIAE IN FESTO || SECULARI D. IX IUN. || MDCCXCI. Diameter 4,5.

Gengivet som Fig. 6.

13. Sølvmedaille. Forsiden præget med samme Stempel som Nr. 12. Paa Bagsiden: IN MEMORIAM || INSTAVRATAE || DOMUS BORRICHIAE || MVNIS SACRAE || CVM || D · III · SEPT · MDCCCVII || IGNE HOSTILI DELETA || A · MDCCXXXIV || E CINERE SVRGERE · ; i Afsnittet: IN MVTO NESCIT MARMORE || FAMA MORI · Diameter 4,3.

Gengivet som Fig. 6.

14. Ensided, cirkelrund ElfenbensMedaillon. Ole Borchs Brystbillede, højre Side i Profil. Allongeparyk. Dragt med Galloner langs Knaphullerne paa Brystet, Drapperi, samlet paa højre Skulder. Diameter 7,5.

Udført af Jean Cavalier.

Tilhører det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg (Inv. Nr. 864).

Gengivet som Fig. 7.



